

**Organisme Autònom Local
Museus i Arxiu Històric de Sabadell**

Memòria de l'any 2013

Presentació	3
Grau d'assoliment d'objectius	13
Museu d'Art	13
Museu d'Història	14
Arxiu Històric de Sabadell.....	14
Museu d'Art de Sabadell	15
Fons	15
1. Objectius	15
2. Actuacions	16
Recerca	33
1. Objectius	33
2. Actuacions.....	34
Difusió	37
1. Objectius	37
2. Actuacions.....	38
Museu d'Història de Sabadell	65
Fons	65
1. Objectius	65
2. Actuacions	66
Recerca	78
1. Objectius	78
2. Actuacions	79
Difusió	81
1. Objectius	81
2. Actuacions	82
Gestió de l'arqueologia i del patrimoni al territori.....	106
1. Objectius	106
2. Actuacions.	106
Arxiu Històric de Sabadell.....	114
Fons	114
1. Objectiu	114
2. Actuacions	114
Difusió	125
1. Objectius	125
2. Actuacions	125

ANNEXOS MUSEU D'ART DE SABADELL

PRESENTACIÓ

La memòria que ara presentem recull la valoració del grau d'assoliment dels objectius plantejats al pla de treball del 2013.

Com a valoració global podem dir que estem satisfets. Els darrers anys estan marcats per una disminució de recursos econòmics, però en canvi també per un grau molt elevat de complicitat amb els agents del territori i de l'àmbit específic de museus, així com també un molt interessant grau d'acceptació i reconeixement de les activitats per part del públic.

L'organisme autònom centra els seus esforços en mantenir la línia bàsica d'activitats i la diversificació per intentar arribar a públics més amplis, alhora que ens centrem en potenciar el treball en xarxa i en col.laboració.

Per tot, valorem satisfactòriament l'equilibri aconseguit entre les recursos materials de què disposem, la qualitat dels projectes i activitats que podem oferir i la satisfacció dels usuaris a qui van adreçades.

Govern i direcció

Òrgans de govern

Per a l'any 2013

▪ President

Sr. Quim Carné i Jordana, regidor de l'Ajuntament de Sabadell.

▪ Vice-president

Sr. Lluís Monge Presència, regidor de l'Ajuntament de Sabadell.

Vocals:

1. En representació dels grups municipals:

1.1 Grup Municipal Socialista

Sra. Marta Farrés Falgueras, Tinenta d'Alcalde i suplent el Sr. Josep Ayuso Raya, regidor de l'Ajuntament de Sabadell.

1.2 Grup Municipal de Convergència i Unió

Sr. Carles Rossinyol Vidal, regidor de l'Ajuntament de Sabadell i suplent la Sra. Rosa Roig Vidal.

1.3 Grup Municipal del Partido Popular

Sr. Antonio Vega Reina, regidor de l'Ajuntament de Sabadell i suplent la Sra. Nicole Pans Bremer

Sra. Maria Consuelo Santos Neyra, regidora de l'Ajuntament de Sabadell i suplent el Sr. Esteban Gesa Para. Des de la reunió del 24 de juliol.

1.4 Grup Municipal d'Entesa per Sabadell (ES-CAV)

Sra. Virgínia Domínguez Álvarez, regidora de l'Ajuntament de Sabadell i suplent el Sr. Juli Moltó Sierra, regidor de l'Ajuntament de Sabadell

1.5 Grup Municipal d'Iniciativa per Catalunya Verds

Sra. Carme Garcia Suárez, regidora de l'Ajuntament de Sabadell i suplent el Sr. Carles Marlés Tortosa.

1.6 Grup Municipal d'Esquerra Unida i Alternativa (EuiA)

Sr. Juan Miguel Mena Arca, regidor de l'Ajuntament de Sabadell i suplent la Sra. Maria Sol Martínez Torres.

2. Representants d'institucions i/o entitats publiques o privades

2.1 Acadèmia de Belles Arts

Sr. Ricard Calvo Duran i suplent la Sra. Montserrat Senserrich Comajuncosa.

2.2 UNNIM- BBVA

Sr. Salvador Fité Borguñó i suplent el Sr. Joan Carles Sunyer.

2.3 Col·legi Notarial de Catalunya

Sr. Joan Bosch Boada i suplent la Sra. Marta Navarro Redondo.

2.4 Delegació del Vallès del Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya

Sr. Mª Assumpta Mas Llobet i suplent el Sr. Joan Vega Castellví.

2.5 Fundació Bosch i Cardellach.

Sr. Ramon ten Carné i suplent la Sra. Àngels Casanovas Romeu, suplent.

2.6 Fundació La Mirada

Sr. Miquel Bach Nuñez i suplent el Sr. Joaquim Góngora García, suplent.

2.7 Gremi de Fabricants de Sabadell

Sr. Joan Gorina Vanrell i suplent la Sra. Elena Díaz Pérez.

2.8 Subdirecció General d'Arxius del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

Sr. Enric Cobo Barri.

2.9 Unió Excursionista de Sabadell

Sr. Josep Maria Massagué Torner.

3. A títol individual

Sr. Simón Saura Conesa
Sr. Oriol Civil Desveus

- Gerent:
Sra. Maria Vilasó Fariña, gerent de l'Organisme Autònom i Cap del Servei del Departament de Cultura de l'Ajuntament de Sabadell.

- Director/a:
Sr. Joan Comasòlivas Font, director de l'Arxiu Històric de Sabadell i del Museu d'Història de Sabadell

Sra. Engràcia Torrella Suñé, directora del Museu d'Art

- Secretaria delegada: Sr. Josep Manel Colell Voltas

- Intervenció: Sr. Joan Romagosa Rebulà.

Els estatuts de l'organisme autònom estableixen que el Consell es reunirà dues vegades a l'any amb caràcter ordinari, i amb caràcter extraordinari sempre que el president ho consideri necessari, a iniciativa pròpia o a sol·licitud de la quarta part dels membres. Durant l'any 2013 el Consell rector s'ha reunit en quatre ocasions: el 28 de febrer; el 24 d'abril; el 24 de juliol i el 22 d'octubre.

Personal

L'Organisme autònom a 31 de desembre té el següent personal:

- Propi de l'organisme: 7 tècnics/ques superiors d'arxiu (2 amb dedicació parcial); 6 tècnics/ques superiors de museus; 1 tècnica superior en dret; 2 tècniques mitjanes d'arxiu; 3 tècniques auxiliars; 1 auxiliar d'arxiu; 5 subalterns/es (3 amb dedicació parcial)
- De l'Ajuntament: 1 gerent (que és la cap de servei de Cultura de l'Ajuntament de Sabadell); 1 auxiliar administrativa i una operària de neteja.

Formació d'estudiants i pràctiques acadèmiques

Museu d'Art

Durant el primer semestre de 2013 s'han dut a terme les pràctiques d'una alumna de l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya (ESCRBCC). S'inclouen dins l'assignatura optativa "Formació pràctica complementària", que s'imparteix durant el segon semestre del 3r curs, i s'han fet entre el 20 de febrer i el 19 de juny de 2013. L'alumna seleccionada va ser Laura López.

Museu d'Història

Emma Puig Oliver, estudiant de 4 curs de la Facultat de Ciències de l'Educació del Grau de Pedagogia de l'UAB va realitzar el Practicum IV amb 60 hores d'estada. En concret va elaborar materials per millorar les visites i els itineraris fets en altres llengües (francès i anglès) adreçats a primària i a secundària.

Laura Sánchez Subirana, alumna del Grau d'Arqueologia de la UAB va realitzar les pràctiques al MHS de l'assignatura *Pràctiques d'arqueologia i museologia*. Va realitzar un total de 100 hores.

Zoraida Mayordomo Lopez, alumna d'Història de l'Art de la UAB va realitzar les seves pràctiques al MHS de l'assignatura *Museologia i Patrimoni*. Va realitzar un total de 135 hores

Roman Pikulyk, alumne del CFGM de Sistemes Microinformàtics i Xarxes de l'institut Sabadell de Sabadell. Va realitzar les seves pràctiques des del 14 de gener de 2013 fins al 31 de maig de 2013, amb un total de 350 hores.

Formació, participació i docència

Formació

Una finestra al món? Reflexió i acció per orientar el disseny de propostes didàctiques des d'un enfocament complex i competencial, sota la direcció de la Dra. Genina Calafell, del Grup de Recerca Complex, de la Facultat d'Educació de la UAB. Lloc i dates: VBV, Organitza: Programa Ciutat i Escola de l'Ajuntament de Sabadell
Sabadell 17 de gener, 21 de febrer i 7 de març de 2013
Assistent: Isabel Argany i Laura Pascual

XVI Jornades de Museus i Educació Més enllà dels programes d'activitats de projectes educatius, projectes culturals i projectes de territori dels museus,
Lloc i dates: 21 i 22 de febrer del 2013 al Museu Marítim de Barcelona
Assistents: Isabel Argany

Curs: Conservació preventiva. Diagnòstic de les alteracions i criteris d'intervenció en obres de pintura, ceràmica i vidre
Organització: Gerència de Serveis de Cultura i Direcció de Serveis de Formació de la Diputació de Barcelona
Lloc i dates: Pati Manning, 4, 11 i 18 de març
Assistent: Meritxell Casadesús

Jornada: Sobre sensibilització en eficiència energètica
Organització: Gremi d'Instal·ladors Sabadell i Comarca
Lloc i dates: Parc Central, 14 de març de 2013
Assistent: Engràcia Torrella

Taller de tècniques per redactar millor
Organització: Servei de Recursos Humans - Formació de l'Ajuntament de Sabadell
Lloc i dates: Casal Pere Quart, 10, 11, 17 i 19 de juny
Assistents: Meritxell Casadesús

Curs: Pantalles de Visualització de Dades
Organització: Servei de Recursos Humans - Formació de l'Ajuntament de Sabadell i Societat de Prevenció de FREMAP
Lloc i dates: Casal Pere Quart, 12 de juny i 16 d'octubre
Assistents: Engràcia Torrella, Meritxell Casadesús i Montserrat Mallol

Curs: Estratègies per a garantir l'accessibilitat cultural de les exposicions permanents
Organització: Gerència de Serveis de Cultura i Direcció de Serveis de Formació de la Diputació de Barcelona
Lloc i dates: Pati Manning, 17 i 25 de juny
Assistent: Meritxell Casadesús

Taller Tècniques per redactar millor
Organització: Servei de Recursos Humans - Formació de l'Ajuntament de Sabadell
Lloc i dates: Casal Pere Quart, 3, 8, 10 i 15 d'octubre
Assistent: Montse Mallol

Curs: *Viquipèdia i programes d'arts visuals municipals, cap a una experiència col·lectiva*
Organització: Oficina de Difusió Artística de la Diputació de Barcelona
Lloc i dates: Escola Industrial, 28 d'octubre i 4 de novembre
Assistents: Meritxell Casadesús

Excel bàsic

Organitza: Ajuntament de Sabadell
Sabadell, 15, 18, 20, 25, 27 i 29 de novembre de 2013
Assistent: Laura Pascual

Jornada: *El valor social dels museus. Estratègies per a la integració del museu a la comunitat.*

Organització: Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona
Lloc i dates: Museu Marítim de Barcelona. Sala Comillas, 27 de novembre
Assistents: Isabel Argany, Joan Comasòlivas Font i Engràcia Torrella.
Engràcia Torrella

Jornades: *IX Encuentro Internacional de Actualidad en Museografía. El Mediterráneo una oportunidad para compartir*

Organització: ICOM España
Lloc i dates: Museu Marítim de Barcelona. Sala Comillas, 28-30 de novembre
Assistents: Engràcia Torrella

L'aprenentatge Servei en el programa Ciutat i Escola. Escola d'EE Xalox: referent de bones pràctiques en l'aplicació educativa de l'APS

Organització: Programa Ciutat i Escola de l'Ajuntament de Sabadell
Lloc i dates: 11 de desembre a la Biblioteca Vapor Badia
Assistents: Laura Pascual i Isabel Argany

Curs: "La reutilització de la informació pública. Curs 04/2013"

Organització: Associació d'Arxivers de Catalunya.
Lloc i data: Barcelona, 16 d'abril de 2013
Assistents: Olga Tàpias Sánchez

Curs: "XIV Congrés d'Arxivística. Identitat i Estat."

Organització: Associació d'Arxivers de Catalunya.
Lloc i data: Barcelona. 23, 24 i 25 de maig de 2013
Assistents: Olga Tàpias Sánchez

Curs: II Jornada sobre la fotografia en museus i arxius.

Organització: Museu Marítim de Barcelona
Lloc i data: Museu Marítim, 30 de maig de 2013
Assistents: David González, Isabel Pardo

Curs: Gestió de queixes i reclamacions

Organitza: Diputació de Barcelona
Casal Pere Quart, del 17 al 26 de juny de 2013 (15 hores lectives)
Assistent: Montse Mañosa

Curs: "Sessió informativa sobre la proposta d'Accés, Avaluació i Tria Documental de la CNAATD".

Organització: Subdirecció d'Arxius de la Generalitat de Catalunya.

Lloc i data: Barcelona, 18 de juny de 2013

Assistents: Olga Tàpias

Jornada: "Programes bibliotecaris cooperatius: nous desenvolupaments i nous serveis"

Organitza: Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC)

Barcelona, 20 de juny de 2013 a la seu de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona. Centre de Formació.

Assistents: Josefina Molinero i Gisela Figueras

Curs: Tècniques per redactar millor

Organitza: Ajuntament de Sabadell

Sabadell, juny 2013

Assistent: Josefina Molinero

Curs: "Seguretat i Salut a les oficines"

Organització: Ajuntament de Sabadell.

Lloc i data: Casal Pere Quart, 29 d'octubre de 2013

Assistents: Olga Tàpias

Curs: PowerPoint

Organitza: Ajuntament de Sabadell

Sabadell, octubre de 2013

Assistent: Josefina Molinero

Curs: Power Point

Organitza: Ajuntament de Sabadell

Sabadell, del 9 al 16 de desembre de 2013 (8 hores lectives)

Assistent: Montse Mañosa

Participació i docència

Assistència a la presentació del llibre digital *Un museu per un país* (xarxa del mNACTEC), a càrrec d'Eusebi Casanelles.

Barcelona, Saló d'Actes del Palau Marc, 28 de febrer de 2013.

Assistent: Genís Ribé.

Assistència a l'acte de commemoració del 75è aniversari dels bombardejos a, Barcelona AI MUHBA, sala d'actes del Saló del Tinell, 12 de març de 2013

Conferència a càrrec de Xavier Domènech i presentació de la *Guia d'Història urbana Defensa/Bcn* a càrrec de David Íñiguez i Ramon Arnabat.

Assistent: Genís Ribé.

Assistència a la presentació del llibre *Els refugis antiaeris de Barcelona. Criteris d'intervenció patrimonial*, a càrrec de Ramon Arnabat.

Barcelona, MUHBA-Refugi 307 del Poble-sec, 2 de juliol de 2013.

Assistent: Genís Ribé.

Visita tècnica a la Col·lecció de Carrosses Fúnebres de Cementiris de Barcelona.
Cementiri de Montjuïc, Barcelona, 5 de desembre de 2013.
Visita conduïda per Adrià Terol, responsable de la Col·lecció.
Assistent: Genís Ribé.

Arxiu Històric.

Visita al MAE, Centre de Documentació i Museu de les Arts Escèniques de l'Institut del Teatre

Organitza: Col·legi Oficial de Bibliotecaris Documentalistes de Catalunya
Barcelona, 17 d'abril de 2013

Assistent: Josefina Molinero

Sonimag. Foto & Multimedia
Barcelona, 18 d'abril. Fira de Barcelona.
Isabel Pardo i David González.

26a. Reunió de la Comissió Tècnica Assessora de la Central de Serveix Tècnics. Xarxa d'Arxius Municipals. Oficina de Patrimoni Cultural. Diputació de Barcelona.
dijous 6 de juny de 2013, Sant Just Desvern

dijous 27 de juny del 2013
Arxiu Fotogràfic de Barcelona. Visita tècnica
David González, Isabel Pardo, Adriana Ramírez.

Col·laboracions institucionals

L'AHS foma part, a través del seu director, de la *Comissió 250 aniversari del naixement d'Anton Bosch i Cardellach*. Des de la Secció d'hemeroteca i biblioteca (Gisela Figueras, Josefina Molinero), es col·labora tècnicament amb la Comissió per a la realització d'una base de dades sobre l'obra completa d'aquest autor i sobre aquest autor.

Així mateix, Joan Comasòlivas i Font i Genís Ribé i Monge assisteixen a les reunions de la Secció d'Història i d'Arqueologia de la Fundació Bosch i Cardellach.

Recursos materials, equipaments i infraestructura

A la Casa Ponsà (AHS), a la Casa Casanovas (MHS) i a la Casa Turull (MAS) s'han realitzat diferents actuacions encaminades al manteniment i millora dels tres equipaments, inclosos els edificis de magatzem (c. Cellers i c. Agricultura). Així mateix, s'ha vetllat pel manteniment dels espais patrimonials, com ara el Vapor Buxeda Vell, la Torre de l'Aigua, el Campanar de Sant Fèlix, el Santuari de la Salut, la Casa Duran del Pedregar, Arsenal i Polvorí de l'Aeroport, Pou del Glaç de Sant Oleguer, Coves de Sant Oleguer, Sant Vicenç de Jonqueres, Sant Nicolau, Sant Pau de Riusec, Sant Iscle i Santa Victòria, Safareigs de la Font Nova. Aquestes operacions han estat assumides pressupostàriament pel propi organisme autònom, així com pels departaments de Cultura i Manteniments de l'Ajuntament de Sabadell.

Destaquem les següents actuacions: Canviar diverses persianes a l'Arxiu Històric; substitució de l'escalfador al Museu d'Art i reparar la línia de focus de la cúpula del campanar de St. Fèlix. S'ha fet el seguiment i la inspecció ordinària de l'estat de senyalització de les xemeneies que disposen de tòtem o placa identificatius. El mes de novembre es va resoldre una incidència a la placa de xemeneia de Fytisa que havia estat arrencada del seu lloc. Va ser reparada i reposada.

Recursos econòmics i liquidació del pressupost

El 23 d'octubre de 2012 el Consell Rector de l'Organisme autònom va aprovar la proposta de pressupost de l'Organisme Autònom Local Museus i Arxiu Històric de Sabadell per a l'exercici 2013, per un import total 1.186.305,00€; el programa d'actuació i la proposta de plantilla i relació de llocs de treball de l'organisme.

L'Ajuntament Ple, en sessió celebrada el dia 6 de novembre de 2012, va aprovar el Pressupost General de l'Ajuntament de Sabadell per a l'exercici del 2013 i l'expedient, però que l'Ajuntament en Ple, en sessió celebrada el dia 21 de desembre de 2012, no va aprovar definitivament el Pressupost General de l'Ajuntament de Sabadell per a l'exercici del 2013 i es va prorrogar el pressupost del 2012 per a l'exercici del 2013.

El 24 d'abril de 2013 el Consell Rector de l'Organisme autònom va aprovar la proposta de pressupost de l'OAMA per a l'exercici del 2013, l'import total del qual és de 1.186.310,00 euros.

La data d'aprovació definitiva del Pressupost General de l'Ajuntament de Sabadell va ser el 9 de juliol de 2013

El 17 de febrer de 2014, el Consell Rector de l'Organisme Autònom va aprovar la proposta de liquidació del pressupost corresponent a l'exercici 2013, el resum de la qual és el següent:

DRETS PENDENTS DE COBRAMENT. EXERCICI CORRENT	180.395,92
DRETS PENDENTS DE COBRAMENT. EXERCICIS TANCATS	14.609,90
OBLIGACIONS PENDENTS DE PAGAMENT. EXERCICI CORRENT	66.687,15
OBLIGACIONS PENDENTS DE PAGAMENT. EXERCICIS TANCATS	0,00
RESULTAT PRESSUPOSTARI	36.921,46
RESULTAT PRESSUPOSTARI AJUSTAT	53.795,13
ROMANENTS DE CRÈDIT	47.895,10
ROMANENT DE TRESORERIA TOTAL	125.549,32
ROMANENT DE TRESORERIA PER DESPESES GENERALS	125.549,32

GRAU D'ASSOLIMENT D'OBJECTIUS

Museu d'Art

El Museu d'Art de Sabadell ha desenvolupant durant l'any totes aquelles tasques que li són pròpies i que responen a la seva missió, explicitades al programa d'actuació aprovat per a l'any 2013 en els àmbits de fons, recerca i difusió, per la preservació, difusió i acreixement del nostre patrimoni artístic, de les nostres col·leccions i de la nostra història.

Des de fa uns anys, la conjuntura de crisi econòmica ens va obligar a replantejar-nos i canviar les prioritats en els diferents programes així com el processos tècnics per a portar-los a terme.

Hem seguit treballant per què el nostre patrimoni sigui un bé comú per a totes les persones, actuals i futures, i que el Museu d'Art de Sabadell s'entengui com un centre cultural que el custòdia i el difon, obert a tothom, un espai més de coneixement i de gaudiment cultural.

Així, volem destacar, que malgrat la disminució en els recursos i les dificultats descrites, el públic del museu d'art ha augmentat de 15.820 persones l'any 2012 a 23.957 persones per a y 2013. El que representa més d'un % de públic visitant.

Aquest augment, pensem, respon al gran esforç realitzat per mantenir una oferta d'activitats obertes al públic general de forma continuada; activitats d'interès i de qualitat vinculades al propi territori i a la nostra ciutat, sobre tot amb els artistes i l'art més actuals, intensificant les col·laboracions, produint i divulgant les seves obres i la seva trajectòria, com per exemple les exposicions dedicades a Alfons Borrell i la projecció del documental que se li va dedicar al Teatre Principal, sobre la col·lecció del Banc Sabadell, Xavier Oriach o les samarretes il·lustrades pels nostres artistes.

Per una altra banda, s'ha observat una reducció en la demanda de les activitats pedagògiques ofertades per a les escoles i altres grups, en uns 40 grups respecte l'any anterior. Valorant les conclusions elaborades pel programa *ciutat i escola* i posades en comú en la reunió del plenari anual habitual convocada per la Regidoria d'Educació, pensem que l'augment de l'oferta existent a la ciutat i la disminució de les sortides que fan els centres d'ensenyament, sobre tot pel que fa a les que tenen alguns cost, poden explicar aquest canvi d'hàbits en el consum cultural a la nostra ciutat.

Hem continuat promovent el treball en col·laboració per poder desenvolupar la major part dels projectes d'aquest any, així destaquem la Fundació Palau de Caldes d'Estrac, la productora d'audiovisuals Pirinaigua, la Fundació Banc Sabadell, la Fundació Ars, Eski, l'Estruch, la Diputació de Barcelona, el Museu d'Art de Cerdanyola, la Fundació Abelló de Mollet, l'Escola de restauració Aiguablava de la Generalitat, l'Aliança francesa, els museus de la nostra ciutat, com són el Museu del Gas, el Museu de l'Institut de Paleontologia Miquel Crusafont o l'Espai Cultura, així com d'altres departament de l'Ajuntament de Sabadell, com són la regidoria d'educació, la regidoria de serveis socials, entre d'altres.

S'ha seguit treballant per arribar al màxim de tipologies de públic, atenent les diferents edats i interessos, sobre tot s'ha prioritzat el públic familiar potenciant la rendibilitat pedagògica de cadascuna de les accions ofertades i dels treballs realitzats.

S'està posant l'accent en millorar la comunicació i l'accés a la informació i continguts del museu, en accions que ben aviat veuran la llum, com són la publicació de la pàgina web dels museus, l'ús de les xarxes socials com és el facebook o l'ús de noves tecnologies com és una visita virtual al nostre equipament.

Finalment, destacar la recerca de la creació artística i del treball intern com a línies generadores de tota la dinàmica del museu. Promovent temes i línies d'investigació que són la base per a generar exposicions i qualsevol altra tipus d'activitats.

Museu d'Història

Els objectius per a l'any 2013 s'han acomplert en la seva totalitat, d'acord amb les previsions del programa d'actuació. Això comprèn tots els aspectes relacionats amb el manteniment i l'acreixement de la col·lecció, la seva conservació i documentació i els programes de recerca i difusió. També mereix un punt a destacar la coordinació en els aspectes de gestió del patrimoni i l'arqueologia al territori amb l'Oficina del patrimoni, que s'ha desenvolupat d'una manera molt satisfactòria.

Pel que fa al públic total del museu, l'any 2013 aquest ha crescut en unes 2000 persones respecte 2012. Aquest augment és conseqüència de creixement del públic individual mentre que el públic que ve en grup continua en un lleuger descens.

L'augment del públic individual experimentat l'any 2013 es deu en bona mesura a que les exposicions que es van fer van ser molt atractives pel gran públic. Sobretot la dedicada a Joan Balma que va atraure a partir del boca orella a moltes persones de les generacions que sortien a les fotos.

Per contra, el públic que visita el museu en grup durant l'any 2013 ha continuat baixant, en part com a conseqüència de la crisi econòmica que ha afectat especialment el món escolar, els principals demandants d'aquestes activitats, i en part provocada pel tancament d'inscripcions de grups fetes durant els mesos de novembre i desembre.

Arxiu Històric de Sabadell

De la mateixa manera, els objectius plantejats al pla de treball de l'Arxiu Històric de Sabadell s'han acomplert absolutament. S'han ingressat diversos fons privats fruit de donacions, s'ha processat documentació d'interès significatiu i s'han rebut totes les transferències que l'AHS podia assumir des del punt de vista tècnic o de l'espai. El mateix podem dir respecte els expedients de destrucció de documents, que són un instrument molt important per a la gestió de l'espai de dipòsits. El nombre i la qualitat dels instruments de descripció de l'AHS, vistos de manera acumulada, permeten oferir un servei d'atenció al públic amb una diversitat de fons processats veritablement encomiable. Fruit d'aquest treball i del servei de sala, el nombre de consultes s'ha mantingut força, i val a dir que les xifres reflecteixen sobretot la caiguda de les consultes per a la realització de publicacions, cosa que veiem com un reflex més de la incidència de la conjuntura econòmica. No obstant, els treballs d'investigació s'han mantingut força en nombre, diversitat i qualitat.

MUSEU D'ART DE SABADELL

Fons

1. Objectius

Els fons són la columna vertebral de tota institució museística, són la base per construir tots aquells continguts que s'estudien i es donen a conèixer a través de publicacions, exposicions, visites, didàctiques, etc., en definitiva gran part dels programes de recerca i de difusió.

Com a fons patrimonial entenem tots aquells béns que es guarden als magatzems dels museus municipals, i tots aquells altres que es poden trobar en el territori, estem parlant , en aquest cas, per exemple del patrimoni escultòric, així com també els immaterials.

- Els nous ingressos.

El MAS ha de vetllar per incrementar la quantitat i la qualitat dels seus fons, definint uns criteris d'adquisició adequats als objectius que com a museu municipal té plantejats, i que, en definitiva, es resumeixen en la història de l'art de la nostra ciutat i del seu abast territorial.

Els nous ingressos són, majoritàriament, en forma de: donació, dipòsit, comodati i recollida.

És fonamental el treball en coordinació amb l'Oficina de patrimoni i l'Àrea d'Urbanisme, Habitatge i Patrimoni de l'Ajuntament, també pel que fa al seguiment tècnic de les escultures ubicades a la Via Pública. Aquesta col·laboració ha de permetre incrementar i millorar els fons del MAS.

- La conservació dels fons.

Comprèn:

L'ordenació i correcte emmagatzematge de les col·leccions.

La col·lecció d'art es guarda quasi bé tota a la Casa Turull, menys la col·lecció d'arts decoratives que es guarda al magatzem del MHS al carrer d'Agricultura.

La conservació preventiva i els manteniments.

Consisteix en crear, controlar i mantenir les condicions ambientals necessàries, tant als magatzems, les sales d'exposició com als elements patrimonials dispersos per la ciutat per què el bé material o immaterial perduri en el temps el màxim possible.

- La restauració.

Diferenciant dues tipologies bàsiques, en relació al programa d'exposicions i de préstecs temporals i en relació a les actuacions de conservació preventiva i manteniments.

- La documentació

Els fons dels museus han d'estar, com a mínim, ben registrats i documentats.

Pel que fa a les col·leccions, cal seguir els criteris marcats per la llei de museus, a partir del programari informàtic, Museum Plus, recomanat per la Generalitat de Catalunya.

- El moviment dels béns

Les col·leccions estan subjectes a un continu moviment, la intensitat del qual varia i és d'impossible previsió. Cal gestionar aquests moviments siguin producte d'iniciatives internes com de consultes, préstecs temporals o permisos de reproducció externs.

- La biblioteca i el CDMAS

Cal continuar el manteniment i la gestió de la biblioteca i del centre de documentació del MAS, per què arribi a ser una autèntica font bibliogràfica especialitzada en temàtica local.

2. Actuacions

2.1 Els nous ingressos

- Donacions:

Han estat les següents:

- 10.855. Procedència: Josep Madaula. Autor: Josep Madaula. Tema: Carretera de Matadepera. Tècnica: oli sobre tela. Mides: 70 x 140 cm. Data: 2010-2011.
- 10.856. Procedència: Josep Madaula. Autor: Josep Madaula. Tema: Cartell de la Festa Major de Sabadell. Tècnica: tècnica mixta sobre paper. Mides: 41 x 29 cm. Data: 1981.
- 10.866. Procedència: M. Magdalena Clerch. Autor: Modest de Casademunt. Tema: Plat amb peixos. Tècnica: argila esmaltada. Mides: 31,5 cm de diàmetre. Data: s.d.
- 10.867. Procedència: M. Magdalena Clerch. Autor: Modest de Casademunt. Tema: Plat amb natura morta de caça. Tècnica: argila esmaltada. Mides: 33,5 cm de diàmetre. Data: s.d.
- 10.868. Procedència: M. Magdalena Clerch. Autor: Modest de Casademunt. Tema: Tres rajoles d'oficis tèxtils. Tècnica: argila esmaltada. Mides: 13,5 x 13,5 cm cadascuna. Data: s.d.
- 10.869. Procedència: M. Magdalena Clerch. Autor: Modest de Casademunt. Tema: Tres rajoles de refranys populars. Tècnica: argila esmaltada. Mides: 15,5 x 15,5 cm cadascuna. Data: s.d.

- 10.870. Procedència: M. Magdalena Clerch. Autor: Modest de Casademunt. Tema: Tres rajoles de refranys populars. Tècnica: argila esmaltada. Mides: 15 x 15 cm cadascuna. Data: s.d.
- 10.871. Procedència: M. Magdalena Clerch. Autor: Modest de Casademunt. Tema: Tres rajoles d'escenes populars de les Illes Balears. Tècnica: argila esmaltada. Mides: 15,3 x 15,3 cm cadascuna. Data: s.d.
- 10.872. Procedència: M. Magdalena Clerch. Autor: Modest de Casademunt. Tema: Tres rajoles d'escenes populars marineres. Tècnica: argila esmaltada. Mides: 15,3 x 15,3 cm cadascuna. Data: s.d.
- 10.873. Procedència: M. Magdalena Clerch. Autor: Modest de Casademunt. Tema: Sis rajoles d'escenes populars catalanes. Tècnica: argila esmaltada. Mides: 15 x 15 cm cadascuna. Data: s.d.

- Traspassos:

- 10.857. Procedència: Arxiu Històric de Sabadell. Autor: Ricard Sitjes. Tema: Sabadell al 1900. Tècnica: aquarel·la sobre paper. Mides: 32,5 x 25,5 cm. Data: s.d.
- 10.858. Procedència: Arxiu Històric de Sabadell. Autor: Ricard Sitjes. Tema: Cartell de la Festa Major de Sabadell. Tècnica: tinta sobre paper. Mides: 27,7 x 21 cm. Data: 1943.
- 10.859. Procedència: Arxiu Històric de Sabadell. Autor: Ricard Sitjes. Tema: Sabadell 1958 – Carrer Manresa. Tècnica: aquarel·la sobre paper. Mides: 29,5 x 48 cm. Data: 1958.
- 10.860. Procedència: Regidoria de Cultura. Autor: Jordi Orriols Marsan. Tema: El castell de Can Feu i el seu entorn. Tècnica: aquarel·la sobre paper. Mides: 35,5 x 50 cm. Data: s.d.
- 10.861. Procedència: Regidoria de Cultura. Autor: Jordi Orriols Marsan. Tema: Detalls del castell de Can Feu. Tècnica: aquarel·la sobre paper. Mides: 32,6 x 24 cm. Data: 2007.
- 10.862. Procedència: Regidoria de Cultura. Autor: Jordi Orriols Marsan. Tema: Detalls del castell de Can Feu. Tècnica: aquarel·la sobre paper. Mides: 36,5 x 27,7 cm. Data: 2007.
- 10.863. Procedència: Regidoria de Cultura. Autor: Jordi Orriols Marsan. Tema: Detalls del castell de Can Feu. Tècnica: aquarel·la sobre paper. Mides: 36,6 x 24 cm. Data: 2007.

2.2 Emmagatzematge, conservació preventiva i manteniments de les col·leccions

S'han continuat les tasques habituals de manteniment de les col·leccions ja emmagatzemades així com dels nous ingressos.

Els tècnics del MAS han dut a terme un control periòdic de les condicions d'emmagatzematge de les col·leccions, tant les que es conserven en els espais de reserva de la Casa Turull i del magatzem del carrer de l'Agricultura, com de les que s'han exposat, tant a l'exposició permanent com a les diferents exposicions temporals.

Pel que fa al control climàtic, s'ha continuat amb la dinàmica d'emetre un informe anual en el qual, a més de les dades recollides pels aparells de mesura (de la temperatura i de la humitat relativa), es fa un resum de les incidències i es proposen les actuacions necessàries per adequar al màxim possible les condicions dels espais d'exposició i magatzem a les directrius recomanades per a la conservació preventiva de les obres d'art.

Pel que fa a les tasques de manteniment de les escultures a la via pública, el MAS durant l'any 2013 no hi ha fet cap intervenció.

Destaquem les tasques següents:

- La col·lecció d'arts decoratives

Durant el primer semestre de 2013 s'han portat a cap les pràctiques d'una alumna de l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya (ESCRBCC). S'inclouen dins l'assignatura optativa "Formació pràctica complementària", que s'imparteix durant el segon semestre del 3r curs, i s'han fet entre el 20 de febrer i el 19 de juny de 2013. L'alumna seleccionada és Laura López.

Les pràctiques es fan amb la presència d'una persona responsable que fa les funcions de tutora de pràctiques.

L'objectiu d'aquestes pràctiques era que s'acomplís una primera fase de la revisió i millora de l'estat de conservació i de les condicions d'emmagatzematge de la col·lecció de mobiliari i arts decoratives del museu, que es guarden al magatzem extern dels Museus Municipals de Sabadell del carrer de l'Agricultura, núm. 54. L'alumna, doncs, ha fet tasques de conservació preventiva dels objectes, n'ha revisat l'estat de conservació i ha elaborat possibles propostes d'intervenció.

Les feines s'han desenvolupat de la manera següent:

- Revisió i documentació de l'estat dels objectes, a partir de la fitxa de documentació del Museu.
- Neteja superficial i petites intervencions de conservació preventiva, si han estat necessàries (adherir parts que s'havien després, desinsectar manualment petits objectes, eliminar elements que podien malmetre'n la conservació, etc.).
- Diagnosi de l'estat de conservació de cada objecte i de les possibles patologies, i proposta d'intervenció (quan ha estat necessari).
- Marcatge dels objectes que no estaven identificats amb el seu número de registre.
- Fotografia dels objectes (si ha estat necessari, bé perquè no n'hi havia o bé perquè l'existent no era prou bona per identificar l'objecte).
- Embalatge de tots objectes que s'han intervingut, per protegir-los de la pols i de possibles manipulacions posteriors, i identificació dels embalatges.
- Referència de la informació relacionada amb la descripció de l'estat de conservació i les patologies de l'objecte, les possibles propostes d'intervenció i els canvis d'ubicació a les fitxes de documentació de cada peça (aquesta tasca ha estat responsabilitat de la tècnica del MAS).

L'alumna ha treballat sempre a partir de les fitxes de documentació del Museu, completant i millorant els camps relatius a la conservació preventiva i les condicions

d'emmagatzematge. S'han abordat petits grups d'objectes (mobiliari procedent d'una casa, conjunts de cadiratges, etc.) i no s'ha començat amb un grup nou fins que no s'havia acabat l'anterior. La finalitat principal era completar totes les intervencions, que tots els objectes amb què es treballava quedessin ben documentats i embalats.

- La col·lecció Vilatobà

Les tasques de revisió de l'estat de conservació, neteja, embalatge i correcte emmagatzematge de tota la col·lecció Vilatobà s'han acabat aquest 2013.

Tant l'obra pictòrica (més de 170 objectes) com el mobiliari van ser objecte de les habituals feines de neteja, revisió i diagnòstic de l'estat de conservació i prioritat d'intervenció a finals de 2011. Actualment es conserven respectivament al magatzem de la Casa Turull i al que els Museus Municipals de Sabadell tenen al carrer de l'Agricultura.

L'octubre de 2011 també es van iniciar els treballs de neteja, adequació i digitalització del conjunt d'obra fotogràfica de Joan Vilatobà, format pels 99 positius i 320 negatius en placa de vidre de formats diferents que Armand Vilatobà va deixar en comodtat l'any 1997 al Museu d'Art de Sabadell, més 173 capses de negatius en placa de vidre de formats diferents, que en total es calcula que contenen unes 2.000 imatges. Aquesta tasca, que ha dut a terme el personal especialitzat de l'Arxiu Històric de Sabadell, s'ha conclòs a finals de 2013. Les actuacions d'aquests tècnics especialitzats en la manipulació i la conservació d'aquest tipus de materials han consistit en la neteja, la instal·lació, l'inventari, l'establiment de signatures de control i la preparació del material per a la digitalització. Tot el material ha estat fotografiat en altra resolució.

- Revisió especialitzada de la documentació dels fons de ceràmica

Al març de 2012 el MAS va rebre la proposta de la Xarxa de Museus Locals (XML) de la Diputació de Barcelona, de participar en un programa de revisió especialitzada de la documentació dels fons, que s'engegava per primer cop. Aquest programa té com a objectiu depurar i millorar la feina que fins ara han fet els documentalistes dels museus locals i, alhora, es presenta com una bona oportunitat per poder detectar, en el futur, noves possibilitats d'exposicions itinerants i d'activitats de difusió conjuntes entre els museus que conformen la XML.

La XML va decidir començar aquest programa treballant els fons de ceràmica moderna i contemporània dels museus que s'hi volguessin adscriure.

La col·lecció de ceràmica del MAS està formada per més de 400 objectes registrats que s'inclouen en un període que va des de finals del segle XIX fins a l'actualitat. Si bé quantitativament representa un percentatge molt petit respecte al total de les col·leccions d'art, qualitativament té un interès fonamental per al Museu, ja que la ceràmica és un material molt representatiu de la ciutat.

És per això, i pel fet que es reunien les condicions que es demanaven, que el MAS va acceptar la proposta de la XML i el 2012 va iniciar les converses amb els tècnics responsables d'aquest programa d'ajut a la documentació. Així mateix, es va oferir a formar part activa del grup de treball que havia de suggerir noves actuacions de revisions especialitzades de la documentació.

Aquestes converses van permetre als tècnics especialistes de la XML dimensionar i copsar les característiques principals de cada fons i preparar un calendari de les actuacions que es preveuen als museus adherits a la proposta.

La fase de revisió pròpiament dita que s'havia d'iniciar al llarg de 2013 s'ha retardat per causes al·lenes al Museu d'Art de Sabadell.

- La col·lecció de Fina Miralles

Durant el mes de novembre de 2013 es va iniciar la primera fase dels treballs de revisió i millora de l'estat de conservació de l'obra sobre paper de la col·lecció de Fina Miralles. Per a aquesta finalitat es va contractar a la restauradora Sandra Vílchez, especialitzada en obra gràfica.

El fons de Fina Miralles es conserva al tercer pis de la Casa Turull. L'obra gràfica es guarda dins de planeres metàl·liques i, en la majoria dels casos, dins dels embalatges originals de l'artista.

Els objectius eren els següents:

- Revisar l'estat de conservació de les obres i elaborar la corresponent diagnosi.
- Fer les operacions de conservació preventiva i curativa que es consideressin oportunes.
- Establir una proposta d'intervenció, així com el nivell de prioritat d'aquesta.
- Ubicar les obres en embalatges de conservació.

Es van tractar 238 peces, corresponents a 7 registres, i s'hi van fer bàsicament operacions de neteja, completades amb l'extracció d'elements nocius (com per exemple cintes adhesives) i la correcció de petites deformacions o arrugues. Igualment, es va fer una proposta d'intervenció futura i es van establir les prioritats d'intervenció. Les peces es van disposar en carpetes de protecció elaborades amb material de conservació (paper barrera Heritage Photokraft lliure de lignina, de 90g/m), segons número de registre i formats.

La majoria de les obres revisades presentaven un bon estat de conservació. Només 4 tenien un estat de conservació regular però es mantenien estables, motiu pel qual es va establir una prioritat d'intervenció de nivell 3.

2.3. La restauració

Les actuacions de restauració de les obres del fons del MAS s'emprenen des de dues línies: en relació al programa d'exposicions i de préstecs temporals i en relació a les actuacions de conservació preventiva i sistemàtica.

- Programa d'exposicions

Al llarg de l'any 2013 s'ha revisat l'estat de conservació de tots aquells objectes de la col·lecció que durant l'any han participat en el programa d'activitats i d'exposicions, tant produïdes pel propi MAS com per d'altres entitats.

Les obres restaurades són les següents:

- Per a l'exposició *Matances, poder i subjectivitats. Una lectura visual a l'arxiu de Fina Miralles*, del 12 de març al 19 de maig de 2013, intervencions puntuals a les obres següents:

- Fina Miralles, *Per la impunitat de la por*, 1977. Muntatge, 51,5 x 66,5 cm. Núm. de reg. 4792.
- Fina Miralles, *Ciris*, 1977. Muntatge, 51,5 x 66,5 cm. Núm. de reg. 4793.
- Fina Miralles, *Veure-hi no és estar viu*, 1976. Muntatge, 51,5 x 66,5 cm. Núm. de reg. 4851.
- Fina Miralles, *Pèl i ploma*, 1976. Muntatge, 53,5 x 66,5 cm. Núm. de reg. 4853.
- Fina Miralles, *Diana*, 1977. Muntatge, 63 x 76 cm. Núm. de reg. 4864.
- Fina Miralles, *Tocats*, 1977. Muntatge, 63 x 76 cm. Núm. de reg. 4866.
- Fina Miralles, *Diviértase matando*, 1977. Múltiple, 100 x 53 cm. Núm. de reg. 5350.

- Per a l'exposició *Joan Vilacasa. Viatges siderals*, prevista per a l'any 2016, gràcies al programa de restauració i conservació preventiva de la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona:

- Joan Vila Casas, *Planimetria 74.75.I*, 1974-1975. Tècnica mixta sobre tela, 92 x 73 cm. Núm. de reg. 9971.
- Joan Vila Casas, *Planimetria 28T*, 1961. Tècnica mixta sobre tela, 55 x 75 cm. Núm. de reg. 9967.
- Joan Vila Casas, *Planimetria 6*, 1962, Tècnica mixta sobre tela, 50 x 87 cm. Núm. de reg. 9995.

- *Restauració preventiva i sistemàtica*

Cada vegada que es fa una proposta de restauració lligada a un projecte o a un programa d'ajuts, per al Museu suposa una bona oportunitat de revisar el seu fons i l'estat de conservació amb què es guarda.

D'altra banda, les adquisicions que s'han fet durant els darrers tres anys han ampliat el conjunt d'obres susceptibles de ser restaurades i aquest fet ha fet variar algunes prioritats.

Les prioritats de restauració a dia d'avui són:

- *Joan Vila Casas*. Una part del fons del pintor Joan Vila Casas correspon al dipòsit que l'any 2005 va fer la seva filla Marie Christine Vila; el Museu és responsable de fer les accions de conservació i restauració que consideri oportunes
- *Fons Joan Vilatobà Fígols*. L'any 2011 el MAS va adquirir un conjunt d'obra del fons personal del fotògraf i pintor Joan Vilatobà. Una part d'aquest conjunt va ingressar en forma de dipòsit; el Museu és responsable de fer les accions de conservació i restauració que consideri oportunes.
- *Llorenç Roviras*. L'any 2012 el MAS va acceptar la donació d'un conjunt d'obres del fons personal del pintor Llorenç Roviras. S'ha fet una revisió a fons de l'estat de conservació, assenyalant les que necessiten una intervenció de restauració.

- *Josep Espinalt*. L'any 2013, amb motiu del Dia Internacional dels Museus i de l'activitat *Descobreix una joia del museu*, el MAS va mostrar el conjunt d'al·legories que havien decorat la Casa Barata de Sabadell. Queda pendent la revisió de la resta del fons del pintor.

2.4. La documentació

Durant el 2013 s'ha seguit fent el manteniment de les dades que recullen les fitxes de documentació, fent especial esment a les relatives a la història de l'objecte, als expedients vinculats, a la valoració econòmica i a les imatges documentals dels objectes.

Com és habitual, de totes les obres que s'han exposat, han estat objecte de préstec temporal o bé han format part d'alguna consulta se n'han revisat les dades bàsiques i se n'han millorat les relacionades amb l'estat de conservació.

Igualment, s'ha seguit mantenint al dia la documentació dels nous ingressos, registrant, documentant i fotografiant totes les noves obres que al llarg de l'any han ingressat a la col·lecció.

Pel que fa a la documentació gràfica de la col·lecció, a la base de dades s'han introduït 196 noves fotografies, que corresponen bé a imatges fetes de nou o bé a la millora de les antigues.

Destaquen, com a actuacions específiques de millora de la documentació, la que s'ha derivat de les accions que des del museu s'han fet per corregir i enriquir les entrades a Viquipèdia sobre el Museu, Josep Espinalt i Xavier Oriach, així com per incorporar nous articles relacionats amb les al·legories de la Casa Barata. Així, s'ha revisat i actualitzat tota la informació que constava a la fitxa de documentació dels autors i de les obres. Cal fer notar, especialment, la revisió i la millora dels documents que s'inclouen a la carpeta de documentació de Xavier Oriach del Centre de Documentació d'Artistes Sabadellencs Contemporanis, així com la inclusió a la fitxa documental de l'artista de totes les referències obtingudes: nova bibliografia, redacció d'un resum biogràfic, etc

A banda, destaquem les accions següents :

- Col·lecció Vilatobà

Sobre la documentació relativa a la col·lecció Vilatobà que va ingressar al MAS a finals de 2011 només restava pendent el registre i la documentació de la col·lecció de fotografia, seguint el sistema habitual de documentació del Museu. Aquestes feines s'havien d'iniciar tant bon punt es finalitzés la fase de neteja, que era responsabilitat dels tècnics de l'Arxiu Històric de Sabadell. Entre l'octubre i el desembre de 2013 es va acabar aquesta primera fase.

Per a aquesta feina s'ha contractat a Eloi Castells Buenaventura, llicenciat en Història de l'Art i documentalista, col·laborador habitual del MAS, ja que coneixia bé el fons de Joan Vilatobà i té molta experiència en el programa de gestió de col·leccions Museum Plus. L'objectiu d'aquest contracte era abastar les tasques de documentació del conjunt de negatius en placa de vidre de Joan Vilatobà, de cara a normalitzar-ne l'ingrés a la

col·lecció del MAS, i establir relacions d'aquestes noves obres amb les del mateix autor que ja conserva el museu. La feina s'ha fet entre el 5 de novembre i el 31 de desembre de 2013.

Els treballs de neteja, adequació i digitalització del conjunt de negatius en placa de vidre del fotògraf Joan Vilatobà ha propiciat un millor coneixement d'aquest fons. Si en un primer moment es va calcular que dins de les 173 capses hi havia uns 2.000 negatius, ara aquesta xifra s'ha pogut aproximar en 1.832 plaques.

Igualment, s'han pogut determinar els formats i l'estat de conservació d'aquestes plaques. Així, la majoria de plaques (el 65%) són de formats grans i l'estat de conservació és bo, per bé que els objectes presenten molta brutícia superficial. Pràcticament totes estan senceres.

A banda, a aquest conjunt de negatius en plaques de vidre cal afegir-hi els 320 negatius que el MAS ja conservava, fruit del dipòsit que l'any 1997 va fer Armand Vilatobà, fill de Joan Vilatobà. Aquests negatius ja estaven perfectament registrats i documentats però s'ha considerat la necessitat de fer-hi les feines de neteja que es consideressin necessàries, digitalitzar-los i revisar-ne la documentació.

Les accions de documentació que s'han fet han estat diferents, segons el grup d'obres:

- Negatius ingressats l'any 2011:
 - Registrar els negatius.
 - Documentar les peces, incloent la documentació gràfica (fotografia), i passar tota la informació al programa de gestió de col·leccions Museum Plus.
 - Traspasar la informació generada pels treballs de neteja i adequació dels negatius que s'hagin fet des de l'AHS al programa de gestió de col·leccions Museum Plus.
- Negatius ingressats l'any 1997:
 - Introduir la documentació gràfica al programa de col·leccions Museum Plus.
 - Traspasar la informació generada pels treballs de neteja i adequació dels negatius que s'hagin fet des de l'AHS al programa de gestió de col·leccions Museum Plus.
 - Revisar la informació que contenen les fitxes de documentació actuals.

Un cop acabades aquestes feines s'han establert relacions entre els negatius i els positius d'època coneguts, tant si formen part de la col·lecció del MAS com si són de col·leccions externes. Igualment, s'ha fet un estudi detallat de les obres, atenent a aspectes com ara la temàtica, els tipus de fotografia, els personatges retratats, l'estudi del fotògraf o la tècnica fotogràfica.

Totes aquestes tasques de conservació, emmagatzematge i documentació han tingut l'objectiu paral·lel de preparar el fons per a les possibles accions de difusió que s'han de fer en el futur. Per tant, durant l'any 2013 també s'ha iniciat el procés de conceptualització de tots aquests projectes.

- Fons Lluís Bagaria

Format per 89 dibuixos de personatges de principis de segle de Catalunya, amb tècniques i mides diverses.

Durant el 2013 s'ha completat la tasca de documentació i actualització de les imatges de referència.

- Llistat d'obres de la col·lecció a la pàgina web de l'Ajuntament de Sabadell

A finals de 2012 es va publicar al lloc web de l'Ajuntament de Sabadell un llistat amb totes les obres d'art que formen part de la seva col·lecció, així com també de totes les escultures ubicades a la via pública, per a posar a l'abast dels ciutadans el fons d'art de la ciutat.

El primer llistat va requerir d'un gran treball previ de revisió de les dades que calia publicar (autor, títol, datació, material i tècnica, dimensions i número de registre), per tal que aquestes se citessin sempre igual. A partir d'aquest 2013, l'actualització d'aquest llistat, tant amb les noves adquisicions del museu com amb els resultats de la revisió de la documentació, s'incorpora als principals projectes dels tècnics pel que fa a la documentació de la col·lecció.

Així, a finals del 2013 al llistat de les obres s'ha introduït tota la informació millorada durant l'any s'hi ha afegit els nous registres. Destaca, sobretot, la millora de la informació sobre els títols de les obres no conceptuals de Fina Miralles treballades al maig de 2013 (93 obres).

- Millora de l'arxiu i la documentació dels informes de restauració

Un dels objectius anuals de les feines de documentació que duen a terme els tècnics del MAS és actualitzar la informació que contenen les fitxes de documentació del programa Museum Plus, per tal de millorar la gestió de la base de dades. A banda de la introducció de les dades que genera la gestió diària de les col·leccions (relatives a moviments, préstecs, permisos de reproducció, actuacions de conservació i restauració, noves publicacions, etc.), periòdicament s'intenta anar avançant en aspectes puntuals que, pels motius que sigui, no s'han pogut anar posant al dia.

A finals de 2012 es va iniciar l'organització de tots els informes de restauració del Museu, ordenant els informes de restauració, destriant la informació addicional i endreçant-la a l'arxiu administratiu del MAS i introduint a les fitxes de documentació de les peces tota la informació bàsica sobre les intervencions que es van fer en el passat. Aquestes tasques s'han acabat durant el 2013, amb l'ordenació i documentació de 92 nous informes.

- Museus en línia

El desembre de 2012 el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya va contactar amb el Museu d'Art de Sabadell per comunicar que, un cop finalitzada l'experiència pilot del lloc web "Museus en línia", que es va iniciar l'any 2008, es proposava publicar els fons dels tots els museus de Catalunya, donant compliment a la Llei de Museus i a la Llei del Patrimoni Cultural.

El web s'havia presentat l'estiu de 2008 amb una experiència pilot i, des de llavors, la informació es va anar millorant, actualitzant i, en una segona fase, s'hi han anat afegint nous museus. Museus en línia té com a objectiu posar a l'abast del públic la informació que han anat generant els museus en la seva tasca de documentació, conservació i investigació al llarg de la seva existència.

Al 2012 el MAS va revisar tota la documentació relacionada amb les obres de l'exposició permanent per tal d'incorporar-les a Museus en Línia. Es van millorar nomenclatures i es van actualitzar informacions. Tota la informació es va fer arribar a les persones responsables del web i estava previst que es podria consultar a la web de Museus en línia a principis de 2013.

Actualment la segona fase d'ampliació i millora del web Museus en línia està aturada. Tot i així, el MAS segueix millorant la documentació de blocs específics d'obres per tal d'ampliar el número d'obres que s'hi incorporaran. De cara als propers anys està previst preparar la informació de les col·leccions que en els darrers anys han estat documentades, per tal que periòdicament es puguin anar afegint al web. És el cas, per exemple, dels fons de Joan Vila Cinca, Joan Vilatobà, Joan Vila Casas o de Fina Miralles, especialment del seu període conceptual.

2.5. El moviment dels béns

Durant l'any 2013 s'han continuat atenent les consultes d'estudiosos i del públic en general, així com les demandes de préstec temporal i els permisos de reproducció que s'han considerat adequats per a l'estudi, conservació i difusió de les col·leccions.

- Préstecs concedits:

- A la Fundació Palau de Caldes d'Estrac, per a l'exposició temporal itinerant sobre Manuel Cano de Castro, dins del programa Coincidències Insòlites de la Diputació de Barcelona, del 21 de febrer al 21 de març de 2013.
 - Manuel Cano, *Dues dones*, ca. 1918. Oli sobre tela, 37,5 x 35 cm (50 x 48,5 cm, amb marc). Núm. reg. 224.
- A l'Alliance Française de Sabadell, per a l'exposició temporal itinerant *SexualitatS*, del 13 de març al 25 de maig de 2013.
 - Fina Miralles, *Standard*, octubre de 1976. Acció (63 diapositives en color i fotografies de l'acció en curs). Núm. reg. 10.452.
- A la Fundació Bosch i Cardellach, per participar a l'exposició temporal *Carregat de romanços! Plecs de fil i canya del llegat Pau Vila de la Fundació Bosch i Cardellach*, del 22 d'abril al 7 de novembre de 2013.
 - Ricard Marlet, *Torre de l'església de Sant Fèlix i Escola Industrial*, 1946. Matriu xilogràfica, 6,1 x 4,1 x 2 cm. Núm. reg. 3184.
 - Ricard Marlet, *Campanar de l'església de la Puríssima i la Mola*, 1946. Matriu xilogràfica, 5,8 x 3,6 x 2 cm. Núm. reg. 3365.
 - Ricard Marlet, *Gerro amb flors*, s.d. Matriu xilogràfica, 6,2 x 4,4 x 2,2 cm. Núm. reg. 3496.

- Ricard Marlet, *Sant Sebastià*, 1969. Matriu xilogràfica, 11,2 x 4,6 x 2,4 cm. Núm. reg. 1030.
- A l'Ajuntament de Castellar del Vallès, per participar a l'exposició temporal sobre el pintor Lluís Valls Areny, del 10 al 21 d'octubre de 2013.
 - Lluís Valls Areny, *Poble*, 1965. Oli sobre fusta, 100 x 151 cm. Núm. de registre 336.
- **Préstecs d'altri:**
 - Per a formar part de l'exposició Col·lecció SBD ART sobre cotó, organitzada organitzada pel Museu d'Art de Sabadell des del 20 de desembre del 2012 al 3 de març del 2014 , les obres següents:
 - De Pere Almiron:
 - Homenatge al *Vell nu al sol* de Marià Fortuny, 1870. 2004. Acrílic s. tela, 33 x 24 cm.
 - Homenatge al *Vell nu al sol* de Marià Fortuny, 1870. 2004. Carbonet s. paper. 54 x 45 cm. Emmarcat
 - D'Alfons Borrell:
 - s.t., 2012. Carbonet s. paper. 21 x 30 cm.
 - s.t., 2012. Llapis s. paper. 21 x 30 cm.
 - s.t., 2012. Tècnica mixta s. tela. 26 x 41 cm.
 - De Ramiro Fernandez Saus:
 - *Balena*, 2011. Guaix s. paper. Emmarcat. 21 x 30 cm.
 - *Tigre*, 2011. Guaix s. paper. Emmarcat. 21 x 30 cm.
 - *Finestra*, 2011. Guaix s. paper. Emmarcat. 30 x 21 cm.
 - *Escala*, 2011. Guaix s. paper. Emmarcat. 30 x 21 cm.
 - *Flor* , 2009. Guaix s. paper. Emmarcat. 30 x 21 cm.
 - *Negret*, 2009. Guaix s. paper. Emmarcat. 30 x 21 cm.
 - *Ocell*, 2011. Guaix s. paper. Emmarcat. 30 x 21 cm.
 - *Nicanora i Tilda*, 2010. Guaix s. paper. Emmarcat. 21 x 30 cm.
 - *Autoretrat*, 2010. Guaix s. paper. Emmarcat. 21 x 30 cm.
 - *La Reina i el Tigre*, 2012. Bronze pintat. 19 x 27 x 9 cm.
 - De Benet Ferrer:
 - *Signes*, 1986/87. Tinta s. paper. 60 x 43 cm.
 - S.t., 2009. Sèrie de 20 originals. Aquarel·la, guaix i llapis s. paper, 12 x 12 cm./ cadascun.
 - *Llibreta d'artista*, 2009-2012. 22 x 16 x 2 cm.
 - De Josep Madaula:
 - *Arbre-vent*, 2011. Carbonet s. paper. 21 x 37 cm.
 - *Ritmes*, 2011. Carbonet s. paper. 22 x 27 cm.
 - *Ametller*, 2010. Oli s. tela. 40 x 72 '5 cm. 900 €.
 - *Ametller*, 2010. Tècnica mixta s. paper. 48 x 36 cm.
 - *Ametller*, 2011. Tècnica mixta s. paper. 46 x 35 cm.
 - D'Isidre Isidre Manils:
 - *Amazònia 5/7*, 1996. Esmalt. 40 x 60 cm.
 - D'Antoni Marquès:
 - *Defecacions*. Projecte, 2012. Excrements d'Isard i plat. 21 O
 - *Defecacions*. Projecte, 2012. Excrements d'Isard i plat. 18 O

- De Quim Montserrat:
 - *Homenatge a Jackson Pollock*, 2012. Gravat s. fotografia. 72 X 90 cm.
 - *Homenatge a Nicolas de Staël*, 2012. Gravat s. fotografia. 72 X 90 cm.
 - *Homenatge a Giorgio Morandi*, 2012. Gravat s. fotografia. 72 X 90 cm.
- D'Agustí Puig:
 - S.t., 2009. Tècnica mixta s. tela. 130 x 162 cm.
- De Pep Sallés:
 - S.t. , 2012. Oli s. fusta. 50 x 200 cm . 4.000 €.
 - *Con un seis y un cuatro...* (4 pintures), 2005. Oli s. tela. 30 x 30 cm.
 - *Paisatge inventat*, 2012. Oli s. tela. 30 x 30 cm.
- De Montserrat Senserrich:
 - *Passes*, 2011. Carbonet sobre tela, 18 x 255 cm.
 - *Passeig*, 2009. Oli s. cartró, 28 x 39'5 cm.
 - *Passeig*, 2012. Gravat 1/10. 12'5 x 16' 5 cm.
- D'Oriol Vilapuig:
 - *Franz Kafka aforismes de Zürau*, 2008. Tinta s. paper. 50 x 70 cm.
 - *L'impalpable*, 2006. Aiguafort. 50 x 65 cm.
 - *Quatre dibuixos*, 2012. Tinta s. paper, 30 x 28 cm.
- D'Anna Vilarrúbias:
 - S.t. Esbossos preparatoris DINA4. Llapis sobre paper. 2 unitats.
 - S.t. Prova d'estat, 2007. 38 x 28 cm.
 - S.t. Prova de Color, 2007. 38 x 28 cm.
 - S.t. Planxes de coure gravades. 20 x 20 cm. 2 unitats.
 - Enric Casasses "*No hi érem. Sèrie negra de sonets moderns*". Llibre de poesia.
 - S.t. / G- 1147, 2007. Gravat, aiguatinta i aiguafort. Planxa: 29,7 x 29,7 cm. Paper: 56 x 37'5 cm. Paper: Super alfa (Guarro-Casas). Exemplar: 8/25
- De Werens:
 - Serigrafia. Edició limitada 2/36. 4 tintes s. cartró. 25x40 cm.
 - Serigrafia. Edició limitada 3/36. 4 tintes s. cartró. 25x40 cm.
 - Serigrafia. Edició limitada 4/36. 4 tintes s. cartró. 25x40 cm.
 - *Piano*. Acrílic i llapis s. impressió Iris de paper. 30x40 cm.
 - *FlowerMan*. Acrílic i llapis s. impressió Iris de paper. 30x40 cm.
- D'Anna M. Moya:
 - Conjunt de samarretes amb il·lustracions i mides diverses.
- Per a formar part de l'exposició *Alfons Borrell. Obra sobre paper 1956-2010*, organitzada organitzada per la Fundació Palau de Caldes d'Estrac i el Museu d'Art de Sabadell des del 31 de gener al 7 d'abril , les obres següents:
 - D'Alfons Borrell:
 - Sense títol, 1956. Cera sobre paper. 35 x 50 cm.
 - Sense títol, 1956. Cera sobre paper. 35 x 50 cm.
 - Sense títol, 1959. Oli sobre paper, 48 x 66 cm .
 - Sense títol, 1959. Oli sobre paper, 48 x 66 cm.
 - Sense títol, 1959. Gouache sobre paper. 32,5 x 49,5 cm.

- Sèrie de quatre dibuixos: Sense títol, 1960. Tinta sobre paper. 35 x 50 cm c/u.
 - Sèrie de tres dibuixos: Sense títol, 1960. Tinta sobre paper. 50 x 35 cm c/u.
 - Sense títol, 1960. Gouache sobre paper. 50 x 70 cm.
 - Sense títol, 1960. Tinta sobre paper. 50 x 70 cm.
 - Sèrie de quinze dibuixos: Sense títol, 1961. Llapis i carbó sobre paper. 25,5 x 32,5 cm c/u.
 - Sense títol, 1960. Tinta sobre paper. 53 x 69,5 cm.
 - Sense títol, 1960. Oli sobre paper. 48 x 66 cm.
 - Sense títol, 1960. Tinta sobre paper. 27,5 x 49 cm.
 - Sèrie de quatre dibuixos: Sense títol, 1962. Grafit sobre paper, 48,5 x 64 cm c/u.
 - Sèrie de vuit dibuixos: Sense títol, 1972. Tinta i llapis sobre paper. 29 x 40 cm c/u.
 - Sèrie de quatre dibuixos: Sense títol, 1974. Llapis, tinta i pastell sobre paper. 50 x 77 cm c/u.
 - Sense títol, 1980. Pastell sobre cartró. 38 x 53 cm.
 - Sense títol, 1980. Pastell sobre cartró. 38 x 53 cm.
 - Sense títol, 1978. Gouache i pastell sobre paper. 48 x 64 cm.
 - Sense títol, 1980. Gouache sobre paper. 67 x 52 cm.
 - Sense títol, 1980. Gouache sobre paper. 67 x 52 cm.
 - Sense títol, 1980. Gouache sobre paper. 48,5 x 65 cm.
 - Sense títol, 1980. Collage. 53,5 x 71,5 cm.
 - Sense títol, 1978. Llapis i gouache sobre paper. 52 x 67 cm.
 - Sense títol, 1978. Gouache sobre paper. 52 x 67 cm.
 - 27.2.78, 1978. Gouache i llapis sobre paper. 53 x 71 cm.
 - 4.2.80, 1980. Gouache i llapis de color. 52 x 64 cm.
 - Sense títol, 1980. Gouache sobre paper. 50 x 64 cm.
 - Sense títol, 1978. Gouache sobre paper, 53,5 x 71 cm.
 - 11.8.79, 1979. Gouache i llapis de color sobre paper. 52 x 67 cm.
 - Sense títol, 1979. Gouache i llapis de color sobre paper. 46 x 68 cm.
 - 20.3.78, 1978. Gouache i llapis de color sobre paper. 40 x 65 cm.
 - Sèrie de sis dibuixos: 12.11.80, 1980. Llapis grafit i pastell sobre paper. 66,5 x 52 cm.
 - 22.9.90, 1990. Acrílic sobre paper. 56,5 x 76 cm.
 - 11.3.87, 1987. Collage i acrílic sobre cartró. 75 x 105 cm.
 - Sense títol, 1998. Acrílic sobre paper. 80 x 120 cm.
 - Sense títol, 2006. Llapis i acrílic sobre paper. 69 x 98 cm.
 - Sense títol, 2006. Llapis i acrílic sobre paper. 76 x 112 cm.
 - Sèrie de tres dibuixos: Sense títol, 2010. Llapis, acrílic, llapis de colors i collage sobre paper. 76 x 112 cm c/u.
- De la Fundació Banc Sabadell:
 - s.t., 1976. Llapis sobre paper. 50 x 65 cm.
 - De Joan Falguera:
 - Sense títol, c. 1991. Acrílic sobre paper japó, 70 x 104 cm (amb marc).
 - Sense títol, 1990. Acrílic sobre paper, 88 x 129 cm (amb marc).
 - D'Oriol Santigosa:
 - Sense títol, 1998. Acrílic sobre paper, 75'5 x 110'5 cm (amb marc).

- Per a formar part de l'exposició *Del Realisme al Noucentisme. Col·lecció Banc Sabadell*, organitzada per la Fundació Banc Sabadell i el Museu d'Art de Sabadell, des del 9 de maig al 14 de juny del 2014 , les obres següents:

- De la Fundació Banc Sabadell:

- Ramon Martí Alsina, *L'anell*, s.d. Oli sobre tela
- Ramon Martí Alsina, *Jove amb fruites*, s.d. Oli sobre tela
- Marià Fortuny Marsal, *Estudi per a la batalla de Tetuan*, c. 1860. Oli sobre tela
- Baldomer Galofre Giménez, *Paisatge*, 1869. Oli sobre tela
- Joaquim Vieta Vancells, *Rostoll i boires*, 1913. Oli sobre tela
- Joan Vila Cinca, *Paisatge del Vallès*, 1910-1920. Oli sobre tela
- Joaquim Vieta Vancells, *Rostoll i boires*, 1913. Oli sobre tela
- Dionís Baixeras Verdaguer, *Escena de platja*, 1883. Oli sobre tela
- Josep de Togores, *Une familie*, 1931. Oli sobre tela
- Eliseu Meifrèn Roig, *Paisatge del Marne*, 1903. Oli sobre taula
- Josep Armet Portanell, *Marina*, s.d. Oli sobre tela
- Rafael Durancamps, *Ovalat*, s.d. Oli sobre tela
- Enric Galwey Garcia, *Paisatge*, s.d. Oli sobre tela
- Lluís Graner Arrufí, *Barques*, s.d. Oli sobre tela
- Lluís Graner Arrufí, *Paisatge*, s.d. Oli sobre tela
- Alexandre de Cabanyes, *Jardí*, 1915. Oli sobre tela
- Modest Urgell Inglada, *Arc de Sant Martí*, c. 1898. Oli sobre tela
- Tomàs Moragas Torras, *Camperola italiana*, 1879. Oli sobre tela
- Joaquim Mir Trinxet, *El vell Joy o Devoció*, s.d. Oli sobre tela
- Francesc Gimeno Arasa, *Nens llegint (Francesc i Josep)*, c. 1906-1908. Oli sobre tela
- Alexandre de Cabanyes, *Paisatge*, s.d. Oli sobre tela
- Antoni Vila Arrufat, *Sant Llorenç de Morunys*, 1922. Oli sobre tela
- Marià Llavanera Miralles, *Paisatge*, s.d. Oli sobre tela
- Pere Pruna Ocerans, *Figura de nena*, 1923. Oli sobre tela
- Xavier Nogués Casas, *La florista*, c. 1930. Oli sobre fusta
- Xavier Nogués Casas, *La secretària*, c. 1930. Oli sobre fusta
- Miquel Villà Bassols, *La Pobla de Segur*, 1971. Oli sobre tela
- Josep Obiols Palau, *Paisatge de Viladrau*, 1931. Oli sobre tela
- Francesc d'Assís Galí Fabra, *Figures femenines amb paisatge*, s.t. Tècnica mixta sobre paper
- Ricard Canals Llambí, *La dansa*, s.d. Tècnica mixta sobre paper
- Hermèn Anglada Camarassa, *El pi de Formentor*, 1927. Oli sobre tela
- Ramon Casas Carbó, *Retrat de senyora*, c. 1895. Oli sobre tela
- Santiago Rusiñol Prats, *Retrat de Ramon Casas en bicicleta*, 1889. Oli sobre tela
- Ricard Canals Llambí, *Figura*, s.d. Oli sobre tela
- Isidre Nonell Monturiol, *Remei*, 1909. Oli sobre tela
- Arcadi Mas Fontdevila, *Parc de la Ciutadella*, s.d. Oli sobre tela
- Joan Vila Puig, *El camí. Bellaterra*, s.d. Oli sobre tela
- Joan Vila Puig, *Sense títol*, s.d. Oli sobre tela
- Josep de Togores, *Vista de Prats de Molló*, 1927. Oli sobre tela

- Per a formar part de l'exposició itinerant *Manuel Cano de Castro. Un noucentista perdut*, organitzada dins l'activitat Coincidències Insòlites de la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona, les obres següents:

- De la Fundació Municipal Joan Abelló:

- Manuel Cano de Castro, *Els pescadors*, c. 1915. Llapis de color sobre paper. Núm. de reg. 5427.
- Manuel Cano de Castro, *Vaques*, s.d. Llapis sobre paper. Núm. de reg. 5523.

- Manuel Cano de Castro, *Paisatge amb vaques*, s.d. Tinta i aquarel·la sobre paper. Núm. de reg. 5514.
- Manuel Cano de Castro, *Ramat de vaques*, s.d. Llapis sobre paper. Núm. de reg. 5515.
- Manuel Cano de Castro, *Paisatge amb carreters*, s.d. Llapis sobre paper. Núm. de reg. 5430.
- Manuel Cano de Castro, *Cap de noi*, s.d. Tinta sobre paper. Núm. de reg. 5431.
- Manuel Cano de Castro, *Vaca*, s.d. Llapis de color sobre paper. Núm. de reg. 5429.
- Manuel Cano de Castro, *Vaixell al port*, s.d. Llapis de color sobre paper. Núm. de reg. 5428.
- Manuel Cano de Castro, *Dona amb gosset*, s.d. Llapis de color sobre paper. Núm. de reg. 5426.

- Del Museu d'Art de Cerdanyola:
 - Manuel Cano de Castro, *Autoretrat*, c. 1910. Llapis i tinta sobre paper.

- De la Fundació Palau. Centre d'Art:
 - Manuel Cano de Castro, *Bust de perfil*, c. 1919. Ploma i aquarel·la sobre paper. Núm. de reg. 585.

- Per a formar part de l'exposició *Xavier Oriach. Cartografia pictòrica 1941 - 2014*, organitzada pel Museu d'Art de Sabadell, des del 2 de setembre al 12 de gener de 2014, les obres següents:
 - De Clara Riba:
 - Xavier Oriach, *Natura morta*, Acrílic s. Tela, 90 x 180 cm.

 - D'Anna Caixach:
 - Xavier Oriach, *Warka*, Acrílic s. Fusta, 2005, 92 x 122 cm.
 - Xavier Oriach, *La barca d'Ouka-el-Safi*, Acrílic s. Fusta, 2003, 75 x 150 cm.

 - D'Enric Caixach:
 - Xavier Oriach, *Le lieu du bestiaje*, Acrílic s. Tela, 1992-93, 150 x 150 cm.

 - D'Assumpció Oristrell:
 - Xavier Oriach, *Vaixell davant tràpena*, Acrílic s. Tela, 1992-93, 92 x 122 cm.

 - De Valenti Millà:
 - Xavier Oriach, *Vaixell III*, Acrílic s. Tela, 2004, 150 x 150 cm.
 - Xavier Oriach, *Iceberg tropical*, Acrílic s. Fusta, 2004, 75 x 100 cm.
 - Xavier Oriach, *Bison*, Acrílic s. Fusta, 2002, 70 x 160 cm.
 - Xavier Oriach, *Tucas. Lo Bet País de Gascunha*, Acrílic s. Tela, 2000, 200 x 200 cm.
 - Xavier Oriach, s.t., Acrílic s. Tela, 1987, 73 x 60 cm.

 - De la Fundació Antiga Caixa Sabadell 1859:
 - Xavier Oriach, *Natura morta*, 1993. Mixta s. tela, 100x81 cm.
 - Xavier Oriach, *El taller de València, 1949*. Oli s. tela, 36x70 cm.

 - De José Luís Baydal Oriach:
 - Autoretrat davant mirall, 1947. Oli s. tela, 100 x 81 cm.
 - Florer, 1948. Oli s. tela, 100 x 81 cm.
 - Natura morta dabant finestra, 1948. Oli s. tela, 100 x 81 cm.
 - L'àvia Coloma, 1947. Oli s. tela, 35 x 40 cm.
 - Autoretrat, 1947. Oli s. tela, 60 x 40 cm.
 - Autoretrat, 1947. Oli s. tela, 48 x 52 cm.
 - Paisatge urbà Blau, 1948. Oli s. tela, 20 x 30 cm.

- Camps, 1948. Oli s. tela, 15 x 30 cm.
- De la Colección Fundación Bancaja, València:
 - Xavier Oriach, *Mediterrània*, 1976. Mixta s. tela, 70x140 cm.
- D'Elisabet Morgui Torrella:
 - Autoretrat, 1941. Oli s. tela, 65 x 45 cm.
- De la Galeria Trama:
 - Xavier Oriach, *Kolibri de Bathz*, 2009. Mixta s. tela, 100 x 81 cm.
 - Xavier Oriach, *Home de Daran*, 2009. Mixta s. tela, 130 x 97 cm.
 - Xavier Oriach, *Agapanthus de Breathzamb barret groc*, 2009. Mixta s. tela, 130 x 97 cm.
 - Xavier Oriach, *Le bateau de Homai*, Mixta s. tela, 2008. 97 x 146 cm.
 - Xavier Oriach, *La Demeure de Kalabanté*, 2006. Mixta s. tela, 92 x 122 cm.
 - Xavier Oriach, *Les fantômes gascons*, 2004. Mixta s. tela, 75 x 150 cm.
- De Xavier Oriach:
 - Xavier Oriach, *Le sonneur de cloches*, 2012. Acrílic s. tela, 200x200 cm.
 - Xavier Oriach, *Sibina*, 2012. Acrílic s. tela, 122x92 cm.
 - Xavier Oriach, *L'home de Bosr*, 2012. Acrílic s. tela, 100x81 cm.
 - Xavier Oriach, *Hong Wou 1368-139*, 2012. Acrílic s. tela, 122x92 cm.
 - Xavier Oriach, *Guénon*, 2012. Acrílic s. tela, 100x81 cm.
 - Xavier Oriach, *El pescador de Fugus*, 2012. Acrílic s. tela, 100x81 cm.
 - Xavier Oriach, *Dimoni*, 2011. Acrílic s. tela, 100x100 cm.
 - Xavier Oriach, *El poeta florentí*, 2010. Acrílic s. tela, 122x92 cm.
 - Xavier Oriach, *Saigyo*, 2009. Acrílic s. tela, 116x89 cm.
 - Xavier Oriach, *Almirall Zheng He*, 2009. Acrílic s. tela, 122x92 cm.
 - Xavier Oriach, *Paisatge de la terra de Bruno*, 2007. Acrílic s. tela, 100x100 cm.
 - Xavier Oriach, *Canigó II*, 2004. Acrílic s. fusta, 150x150 cm.
 - Xavier Oriach, *Moulay Idriss*, 2003. Acrílic s. fusta, 97x147 cm.
 - Xavier Oriach, *Composició*, 1985. Acrílic s. tela.
 - Xavier Oriach, *Arbre*, 2001. Acrílic s. tela, 100x100 cm.
 - Xavier Oriach, *La bête de Gevaudan*, 1990. Acrílic s. tela, 180x180 cm.
 - Xavier Oriach, *Nature morte bleu*, 1989. Acrílic s. tela, 195x130 cm.
 - Xavier Oriach, *Nature morte jaune*, 1989. Acrílic s. tela, 195x130 cm.
 - Xavier Oriach, *Natura morta romana*, 1988. Acrílic s. tela, 180x90 cm. /c.u, díptic.
 - Xavier Oriach, *Natura morta. D'après Zurbaran*, 1988. Acrílic s. tela 180x180 cm.
 - Xavier Oriach, *Cathédrale*, 1987. Acrílic s. tela, 195x130 cm.
 - Xavier Oriach, *Paisatge d'Azrou*, 1987. Mixta s. fusta, 75x150 cm.
 - Xavier Oriach, *Composició 20*, 1987. Mixta s. tela, 97x130 cm.
 - Xavier Oriach, *Composició 18*, 1985. Mixta s. tela, 130x97 cm.
 - Xavier Oriach, *Composició 15*, 1974. Mixta s. tela, 65x100 cm.
 - Xavier Oriach, *La batalla*, 1965. Mixta s. tela, 89x130 cm.
 - Xavier Oriach, *Composició*, 1963. Mixta s. tela, 73x100 cm.
 - Xavier Oriach, *Composició 1ª*, 1962. Mixta s. tela, 73x116 cm.
 - Xavier Oriach, *Composició 13ª*. New York, 1962. Mixta s. tela, 81x100 cm.
 - Xavier Oriach, *Composició 4A*, 1962. Mixta s. tela, 73x116 cm.
 - Xavier Oriach, *Composició 11A*. París, 1962. Mixta s. tela, 65x100 cm.
 - Xavier Oriach, *Composició 7A*, 1961. Mixta s. tela, 81x100 cm.
 - Xavier Oriach, *El port de Sète*, 1955. Mixta s. fusta, 42x61,5 cm.
 - Xavier Oriach, *Soldats davant de Bruges*, 1951. Mixta s. fusta, 155x65 cm.
 - Xavier Oriach, *El taller de Paolo Ucello*, 1951. Mixta s. fusta, 81x100 cm.
 - Xavier Oriach, *Retrat de Pepe Marco*, 1949. Oli s. fusta, 101x75 c.
 - Xavier Oriach, *Nu del balancí*, 1949. Oli s. tela, 100x81 cm.
 - Xavier Oriach, *Rosita*, 1947. Oli s. tela, 66x44'5 cm.

- Xavier Oriach, *La miranda de Can Puigjaner*, 1942. Oli s. cartró, 18x28 cm.
- Xavier Oriach, *Autoretrat*, 1949. Oli s. fusta, 86x46 cm.
- Xavier Oriach, *París*, 1951. Oli s. fusta, 80x60 cm.

2.6. Consultes

S'han continuat atenent les peticions de consultes d'objectes del fons per part d'investigadors, especialistes i públic general.

2.7. Permisos de reproducció

Han estat els següents:

- Totes aquelles obres deixades en préstec temporal per a exposicions organitzades per altres entitats públiques o privades. Veure apartat de préstecs temporals.
- Al Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona, per al catàleg de l'exposició *300 onzes de setembre. 1714-2014*, l'obra següent:
 - Antoni Estruch, *Els segadors / Corpus de sang*, 1907. Núm. de registre 1023.
- Al Museu Nacional d'Art de Catalunya, per a l'espai de presentació dels museus d'art de Catalunya, les obres següents:
 - Antoni Estruch, *Manifestació per la República*, 1904. Núm. de registre 1104.
 - Antoni Vila Arrufat, *Lema. D'or. Cartell per a la Festa Major de Sabadell*, 1917. Núm. de registre 1972.
 - Rafael Durancamps, *Marina*, c. 1918. Núm. de registre 249.
 - Manuel Duque, *Sense títol*, 1961. Núm. de registre 1961.
 - Fina Miralles, *La justícia. Sèrie "Matances"*, 1976. Núm. de registre 4855.
- Al Museu de la Garrotxa, per il·lustrar el catàleg de l'exposició *Francesc Vayreda, de l'Impressionisme al Noucentisme a Catalunya*, l'obra següent:
 - Feliu Elias Bracons (Apa), *Retrat del meu fill*, 1916. Núm. de registre 800.
- A Núria Riera, per a il·lustrar un documental sobre la història de la família Colomer, les obres següents:
 - Josep Maria Bosch, *Retrat de Maria Colomer Oliver*, darrer quart del segle XIX. Núm. de reg. 2362.
 - Josep Maria Bosch, *Retrat d'Isidre Plans Baques*, darrer quart del segle XIX. Núm. de reg. 2361.
 - Josep Maria Bosch, *Retrat de Concepció Sanmartí Casanovas i Joan Plans Colomer*, primer quart del segle XX. Núm. de reg. 2356.
- A Patxi Ocio, per a il·lustrar la seva tesi de llicenciatura sobre les vicissituds que va viure el patrimoni de Sabadell durant la Guerra Civil, les obres següents:
 - Joaquim Hutesà, *Paisatge*, 1935. Núm. de reg. 476.

- Josep Gallès (atrib.), *Pagès amb barretina*, s.d. Núm. de reg. 198.
 - Antoni Vila Arrufat, *Rue de Notre Dame des Champs*, 1920. Núm. de reg. 788.
 - Lluís Roig, *Carrer rural*, 1920. Núm. de reg. 121.
 - Lluís Molins de Mur, *Eixida de la palmera*, c. 1930. Núm. de reg. 385.
 - Antoni Estruch, *Sant Sopar*, c. 1901-1904. Núm. de reg. 10.632.
- A Sàpiens Publicacions, per a il·lustrar un llibre commemoratiu pels 300 anys de la Guerra de Successió, l'obra següent:
 - Antoni Estruch, *Els segadors / Corpus de sang*, 1907. Núm. de registre 1023.
 - Al Servei de Museus de la Generalitat de Catalunya, per a la campanya de difusió dels museus catalans amb motiu del Dia Internacional dels Museus, les imatges següents:
 - Façana principal del Museu d'Art de Sabadell. Fotografia: Museu d'Art de Sabadell.
 - Vista interior d'un saló històric de la Casa Turull. Fotografia: Toni Peñarroya, Kodak Vallès.
 - Joan Vilatobà, *Cara d'estudi*, entre 1901-1931. Fotografia: Toni Peñarroya, Kodak Vallès.
 - Antoni Vila Arrufat, *Noia d'esquenes llegint*, 1930. Fotografia: Toni Peñarroya, Kodak Vallès.

2.8. L'arxiu, i la biblioteca / CDMAS

Durant l'any 2013, s'han continuat amb les actuacions habituals d'ampliació, manteniment i consulta de l'arxiu, i la biblioteca del MAS, CDMAS.

Val a dir, que la major part de les publicacions ingressen com a resultat dels intercanvis que el MAS porta a terme a d'altres institucions afins.

Recerca

1. Objectius

- Impulsar i portar a terme la recerca al voltant dels fons del MAS, siguin les col·leccions, els elements o temes generals d'art d'interès local.
- Dinamitzar, promoure i coordinar els comissariats externs, entenent-los com a projectes de recerca per ells mateixos, que poden provocar exposicions, publicacions i activitats diverses.
- Promoure i coordinar les col·laboracions amb d'altres entitats locals o nacionals, per a l'estudi de projectes d'interès.
- Col·laborar en projectes de recerca portats a terme per d'altres particulars o entitats.
- Coordinar el programa de formació d'estudiants i pràctiques acadèmiques.

- Seguir col·laborant en la promoció dels estudis i l'elaboració de propostes tècniques en relació al desenvolupament d'altres projectes de departaments municipals que impliquin l'assessorament tècnic del MAS per a treballar específicament els aspectes d'història de l'art, així destaquem els departament de Turisme, l'Oficina de Patrimoni, Educació, i més específicament, amb l'Estruch, centre de promoció de la creació contemporània.

2. Actuacions

Com ja és habitual, a través dels historiadors de l'art de l'equip tècnic dels museus o traves d'estudiosos externs, s'han portat a terme totes aquelles recerques programades o que oportunament han tingut interès.

Destaquem aquells projectes específics programats:

- Manuel Cano de Castro. Un noucentista perdut. Coincidències insòlites

El comissariat, la recerca, la documentació i l'elaboració de textos d'aquesta exposició ha anat a càrrec de Txema Romero, historiador de l'art i director del Museu d'Art de Cerdanyola.

Pel que fa als continguts, vegeu el capítol de difusió.

- Reconèixer Borrell. Documental

Des de l'any 2012 la productora Pirinaigua Audiovisuals va estar produint el llargmetratge documental "Borrell. Invisible", dirigit per Aleix Gallardet, amb la col·laboració, entre d'altres del MAS pel que fa a la recerca de continguts i a la producció i edició.

Amb una durada de 50 minuts es pretenia un viatge imprescindible per la trajectòria artística del pintor Alfons Borrell que indagué en la seva personalitat i la seva època per donar llum a l'obra i desvetllar la paradoxa de la seva invisibilitat. El discurs el protagonitzen personatges cabdals de la seva vida com poden ser Lluís M. Riera, Manel Guerrero, Perejaume, Yves Michaud, Joaquim Sala Sanahuja, entre d'altres i els seus escenaris i paisatges com són el seu taller, la casa de Sabadell, l'apartament de Lluís M Riera, Son del Pi, la Galeria Joan Prats, Sabadell, per citar-ne alguns.

Es pretenia ser fidel amb la vida de l'artista i amb la seva obra: abstracta, radical i poètica, però amb l'objectiu clar d'arribar el gran públic. Així, en general, es volia que el ritme de la vida del pintor i el lirisme de les formes i els colors amb les que Borrell impregna les seves obres s'imposés en el tempo de la història i en el tractament visual. Es volia tractar amb sobrietat i rigor el contingut històric i argumental i buscar l'abstracció i el concepte dels temes per aplicar-los al llenguatge i al discurs de les diferents escenes. L'estructura narrativa es construïa a partir de tres línies argumentals principals i varis sub-arguments que es anaven alternant i entrelligant en el transcurs de tota la història i són: la realització del quadre de l'Ateneu i obres posteriors, un viatge del present al passat per preguntar i bussejar en els orígens, el context de la seva època i amb la seva ciutat i unes històries compartides amb els seus amics que ens duran a d'altres escenaris

Pirinaigua Audiovisuals finalment signà un conveni de coproducció amb Televisió de Catalunya, per emetre en el marc de la seva programació habitual .

El pressupost total de la producció està finançat per per l'ICIC, TVC i el MAS/Ajuntament de Sabadell en l'àmbit públic, i la Fundació Palau, Fundació Vila Casas, Fundació Banc Sabadell, microfunding i patrocini diversos i la pròpia Pirinaigua Audiovisuals en l'àmbit privat.

Alfons Borrell (Barcelona, 1931) és un dels més destacats representants de la pintura abstracta a Catalunya, un artista, en gran part, ocult. Apreciat i reconegut per la crítica més exigent, com també admirat i seguit per un grup cada vegada més ampli de coneixedors. Al llarg de més de cinquanta anys, Borrell ha treballat silenciosament i en solitari a Sabadell, on viu. Amb humilitat i rigor, ha realitzat una de les obres més singulars i radicals de la pintura contemporània, al marge de les modes passatgeres i dels nuclis de poder. Una obra extrema, que sempre ha mantingut, en la forma i en el color, una tensió i un fulgor sense parió.

El divendres, 22 de febrer, el documental *Reconèixer Borrell* es va preestrenar a Sabadell, al Teatre Principal.

- *Matances. Poder i subjectivitat. Una lectura visual a l'arxiu de Fina Miralles*

Treball de recerca en format audiovisual entorn a Fina Miralles, una de les artistes més internacionals de l'art sabadellenc, de la qual el MAS conserva la seva col·lecció personal. Ha estat coproduït per la Fundació Ars i el Museu d'Art de Sabadell, amb la col·laboració d'ESDI. Són responsables del guió i de la realització Maia Creus, Tamara Díaz i Ines Martins, amb la col·laboració de Victòria Sacco.

Pel que fa als continguts, vegeu el capítol de difusió.

- *Descobreix una joia del museu. Al·legories de la Casa Barata de Josep Espinalt*

En el marc del programa de la Generalitat *Descobreix una joia del museu*, el MAS va presentar una petita exposició en la qual es presentaven les sis al·legories de les arts i les ciències que havien format part de la decoració interior de la desapareguda Casa Barata de Sabadell, amb motiu de la seva recent restauració. L'elaboració dels continguts i del discurs de l'exposició ha anat a càrrec dels tècnics del MAS.

Pel que fa als continguts, vegeu el capítol de difusió.

- *Paper renovat. Els gravats restaurats de la col·lecció*

Entre el novembre de 2013 i el gener de 2014 el MAS va presentar l'exposició temporal *Paper renovat. Els gravats restaurats de la col·lecció*, que mostrava els resultats dels darrers treballs de restauració que es van fer amb col·laboració amb l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya. Es van poder veure un conjunt de gravats d'entre els segles XVII i XIX de la col·lecció del museu, dels quals es van mostrar els detalls de les intervencions que s'hi havien fet, així com les noves notícies que aquestes havien aportat al coneixement de les obres. L'elaboració dels continguts i del discurs de l'exposició ha anat a càrrec dels tècnics del MAS.

Pel que fa als continguts, vegeu el capítol de difusió.

- La mirada tàctil. Joan Vila Cinca o l'origen de l'art de Sabadell.

La Mirada Tàctil és una iniciativa de la Xarxa de Museus Locals dels Serveis de Cultura de la Diputació de Barcelona, que compta amb l'assessorament de l'ONCE Catalunya, i té com a objectiu garantir l'accessibilitat cultural a tota la ciutadania.

Els mòduls multisensorials són espais d'interpretació tàctil adreçats a tothom però especialment adaptats i dissenyats per a aquells visitants amb algun tipus de dificultat visual, ceguesa o mobilitat reduïda.

Pel que fa continguts veure el capítol d'exposició permanent.

- Xavier Oriach. Cartografia pictòrica 1941 - 2013

Treball de recerca en format expositiu i catàleg de tota la trajectòria de l'artista Xavier Oriach. Ha estat comissariat per Pilar Parcerisas i coordinat i produït pel Museu; ha comptat amb la col·laboració de l'Alliance Francesa i la Fundació Banc Sabadell.

Pel que fa als continguts, vegeu el capítol de difusió.

- Projectes 2014

Durant l'any s'han iniciat les recerques pertinents per a la producció d'algunes de les exposicions programades per l'any 2014, com són: Artur Heras, Joan Vila Casas o Joan Vilatobà.

- Les escultures al territori

Durant l'any 2013 el MAS ha seguit la seva tasca d'actualització i inventari de la documentació de les escultures situades la via pública i s'han inclòs totes les noves informacions. Aquestes feines inclouen tant l'actualització de la base de dades amb les noves escultures que es puguin instal·lar, com la incorporació de noves informacions relacionades.

- Consell de redacció de la revista Arraona

El Museu d'Art forma part del consell de redacció de la revista Arraona, revista dels museus i de l'arxiu, per a la recerca i difusió de temes inèdits d'història i d'art local.

Difusió

1. Objectius

- Activar el interès del gran públic
Incentivar la presència d'exposicions i activitats d'interès per al gran públic, les quals han de ser d'alta qualitat i d'importància.
- Continuar la línia de difusió d'autors i de temes d'art local
Continuar l'estudi d'aquells autors i temes artístics locals que han conformat la nostra identitat. Aquestes recerques han de permetre anar configurant renovats discursos sobre el nostre patrimoni artístic i la forma de difondre'l.
- Recuperar i difondre temes artístics d'abast nacional
El context nacional és absolutament necessari per entendre la localitat. És per aquesta raó que des del MAS es potenciaran les exposicions i les activitats que ajudin a entendre el marc i context on Sabadell es desenvolupava al llarg de la història.
- Els museus i la contemporaneïtat
Es continuarà treballant amb la creació artística contemporània més actual, tant des del punt de vista de suport, adquisició, valoració com difusió. Així volem destacar que es continuarà l'estreta col·laboració amb l'Estruch, Centre de suport a la creació contemporània, pel que fa a la producció conjunta de propostes de treball.

Se seguiran potenciant les relacions del MAS amb els artistes locals, tan a títol particular com a través d'altres entitats existents.
- Esdeveniments locals i nacionals
Es programaran accions afins amb la celebració d'esdeveniments tant locals com nacionals, amb una finalitat clara de participació i de contextualització .
- Les col·laboracions i coorganitzacions
Se seguiran potenciant les relacions del MAS, tan a títol particular com a través de les taules existents a l'efecte, com és per exemple l'Oficina de patrimoni, l'Oficina de difusió artística de la xarxa de museus locals de la diputació de Barcelona i la més recent xarxa de museus d'art de Catalunya de la Generalitat de Catalunya, entre d'altres, amb les principals entitats culturals del nostre país.
- Continuar amb l'estudi i difusió dels fons propis
D'acord amb la definició de fons que hem desenvolupat al programa corresponent, el MAS ha d'incidir especialment en l'estudi dels fons propis (col·leccions, béns patrimonials i no tangibles) . Es continuaran destacant en l'estudi i la difusió d'aquells objectes i disciplines tècniques considerades erròniament com a menors.
- Planificar, coordinar i gestionar les exposicions permanents dels museus.
- Planificar, coordinar i gestionar el desenvolupament dels diferents projectes d'intervenció museística, senyalització i difusió en edificis, elements patrimonials, itineraris temàtics, entre d'altres afins.

- Planificar, coordinar i gestionar la programació d'exposicions temporals dels museus.
- Planificar, coordinar i gestionar el programa d'exposicions temporals itinerants de producció pròpia.
- Planificar, coordinar i gestionar el programa d'activitats de dinamització. Entenent-les com aquell tipus d'activitats puntuals de curta durada, com conferències, cursos, presentacions, petites mostres, etc., que tenen com objectiu enriquir temàticament la programació i afavorir una major presència de tot tipus de públic als museus i altres punts patrimonials de la ciutat.
- Planificar, coordinar i gestionar la programació d'activitats didàctiques i per a grups. A través de visites, tallers didàctics, itineraris i xerrades per a grups escolars i altres col·lectius interessats per tal de difondre l'art de Sabadell.
- Planificar, coordinar i gestionar el programa d'edicions del MAS, compostat, a grans trets, per diverses col·leccions: els catàlegs de les exposicions de producció pròpia, els catàlegs de les exposicions permanents, la Revista Arraona i les publicacions d'àmplia difusió (Opuscles).
- Planificar, coordinar i gestionar les eines de comunicació del MAS. A través de materials i mitjans de difusió, publicitat, premsa, pàgina web, etc.

2. Actuacions

2.1. Exposició permanent i Casa Turull

Durant el 2013 els tècnics del MAS, com és habitual, han fet una revisió periòdica dels diferents espais d'exposició permanent de la Casa Turull.

Volem destacar la construcció i presentació d'un mòdul multisensorial permanent, anomenat:

- La mirada tàtil. Joan Vila Cinca o l'origen de l'art de Sabadell.

La Mirada Tàtil és una iniciativa de la Xarxa de Museus Locals dels Serveis de Cultura de la Diputació de Barcelona, que compta amb l'assessorament de l'ONCE Catalunya, i té com a objectiu garantir l'accessibilitat cultural a tota la ciutadania.

Els mòduls multisensorials són espais d'interpretació tàtil adreçats a tothom però especialment adaptats i dissenyats per a aquells visitants amb algun tipus de dificultat visual, ceguesa o mobilitat reduïda.

El Museu d'Art de Sabadell treballa per a tots tipus de públic, amb aquest projecte pretén iniciar una sèrie d'accions per facilitar que persones amb qualsevol tipus de dificultat puguin gaudir dels continguts del nostre museu.

El mòdul s'ha instal·lat de forma permanent al Museu i presenta els orígens de l'art a la ciutat, de la mà d'un dels seus protagonistes, Joan Vila Cinca, i d'una de les obres més emblemàtiques de l'exposició permanent del Museu, la panoràmica de Sabadell que va pintar per decorar l'estand del Gremi de Fabricants de l'Exposició Universal de Buenos Aires de l'any 1910.

S'ha bastit una petita història en la que el visitant es trasllada al mes de març de 1910, moment en què Joan Vila Cinca és al seu estudi fent els darrers retocs a l'obra. Aquest quadre serveix de punt de partida per explicar com una població industrial, bruta i sorollosa, però rica, es converteix en un centre de producció artística. Joan Vila Cinca, pintor, pedagog i gestor cultural, serà un dels artífexs d'aquest canvi.

El mòdul inclou: una reproducció tàctil d'un fragment del quadre, acompanyada d'una locució que identifica tots els elements més destacats del Sabadell de Vila Cinca. També hi ha un bust de l'artista i dues medalles del primer Saló Biennal d'Art Joan Vila Cinca que l'Acadèmia de Belles Arts va organitzar l'any 1953, obra de l'escultor Camil Fàbregas, que es posen a l'abast del visitant perquè es puguin tocar.

Totes les retolacions del mòdul s'han fet en macrocaràcters i braille. També és accessible per visitants amb cadira de rodes.

2.2 Exposicions temporals

Les propostes per aquest any per ordre cronològic han estat les que definim a continuació:

- Col·lecció SBD ART sobre cotó

Al MAS

Dates: del 20 de desembre al 3 de març de 2013

Organització: Anna Moya, Montse Fornells i MAS

Amb activitats de dinamització.

Sbd'art és un projecte que engloba art i roba. Dóna nom a una col·lecció de samarretes de cotó amb l'estampació de diferents dissenys originals d'artistes de la ciutat produïdes per una empresa de la ciutat, *Piga Bcn fet aquí*, promoguda per Anna Moya i Montse Fornells.

El producte és de qualitat, exclusiu i amb compromís amb el teixit empresarial i artístic de la nostra ciutat. La marca *sbd'art* s'obra a mercats locals i forans, destacant la llibreria Laie, CCCB o Caixafòrum de Barcelona, o Figuerola, Estripa'm, Sis Marcs a més de La Piga a Sabadell, entre d'altres.

Fins a dia d'avui han editat samarretes de 16 artistes de reconeguda projecció a Sabadell que comparteixen la voluntat de col·laborar en un projecte que és sensible a les xarxes culturals i que treballa per la divulgació de l'art com a eina de creixement social i personal, que són: Josep Madaula, Pep Sallés, Pep Domènech, Oriol Vilapuig, Isidre Manils Benet Ferrer, Ramiro

Fernàndez, Alfons Borrell, Agustí Puig, Montserrat Senserrich, Anna Vlarrúbias, Antoni Marquès, Joaquim Montserrat, Lluís Clapés, Pere Almirón i Werens Puig.

El Museu d'Art de Sabadell comparteix la voluntat del treball i la manera de pensar de la *Piga fet aquí*, resultat d'entendre el gran potencial que tenim per promoure les sinèrgies entre diferents actors d'aquest entorn, com són el mateix artista, els espais de divulgació/creació d'art i de cultura i el món empresarial del propi territori, alhora que obra una manera d'entendre la promoció de l'art a partir d'una interacció entre les noves tecnologies, els models empresarials més ajustats a les demandes actuals i la proximitat de l'art a la ciutadania.

L'exposició mostrarà, a més de les samarretes, les obres originals que han inspirat als diferents artistes que han col·laborat amb la seva producció; el resultat va ser una col·lectiva d'artistes de la nostra ciutat que han treballat en aquest projecte comú.

- Coincidències insòlites. Manuel Cano de Castro. Un noucentista perdut

AI MAS

Dates: del 15 de gener al 17 de febrer de 2013

Organització: Museu d'Art de Cerdanyola, Museu Abelló de Mollet del Vallès, Fundació Palau de Caldes d'Estrac, MAS i Diputació de Barcelona

Comissariat: Txema Romero Martínez

Museus en Xarxa, coincidències insòlites és una activitat de la Xarxa de Museus Locals. Els museus participants posen en diàleg quatre peces o esdeveniments que impliquen una relació simbòlica, estètica o conceptual. Aquesta proposta permet reflexionar sobre els objectes, els esdeveniments, els museus i els municipis.

Manuel Cano de Castro (San José de Costa Rica, 1891 - París, 1959) és un dels artistes més enigmàtics del noucentisme. El poc que hi ha escrit sobre ell és completament contradictori i pràcticament no s'ha localitzat obra seva a excepció dels dibuixos que es conserven en diversos museus de la Xarxa. Són obres que, per la seva raresa, adquireixen un valor excepcional per a l'estudi i coneixement d'aquest misteriós i oblidat artista.

El diccionari Ràfols descriu Cano com un pintor i dibuixant de l'Escola de Decoració de Torres García, que va practicar un art simple amb colors plans d'un "primitivisme personal i decoratiu". Ràfols destaca els desapareguts murals del seu estudi. Togores esmentà àmpliament en Cano a la seva biografia, tots dos es coneixien de Cerdanyola. Entre 1909 i 1911 cursa les assignatures científiques d'accés a la carrera d'arquitectura i el 1915 col·labora amb Torres García en un article a la revista *Arte y Decoración*. Junt amb Togores i Manuel Fontanals conforma un grup artístic al qual s'afegia, puntualment, Esteve Monegal. Provenents de l'Acadèmia Galí, Cano i Fontanals "eren coneguts pels de llur generació, que temien Fontanals sense admirar-lo gaire i que creien en Cano, abans que hagués pintat res". Tots tres llogaren un estudi al carrer dels Argeneters. Amb Togores, Cano compartia l'admiració per Cézanne, Matisse, Manolo i Sunyer. Eren uns apassionats de l'art d'avantguarda i van realitzar plegats alguns cartells de les pel·lícules de Josep de Togores i Muntadas. Cano també va ser amic d'Ismael Smith i de Josep Mompou. L'any 1918 va exposar a les Galeries Laietanes i el 1920 a les Galeries Dalmau. Diverses publicacions de l'època, com ara *La Veu de Catalunya*, *La Pàgina Artística* i la *Revista Nova*, se'n van fer ressò.

Als anys vint i trenta Cano s'integrà en la vida cultural i artística de París. Segons el diccionari Bénézit, havia exposat ja abans de l'esclat de la Primera Guerra Mundial, presentat pel cèlebre crític d'art Félix Fénéon, l'amic de Seurat i teòric del neoimpressionisme. Allà es relaciona amb cercles avantguardistes. Va ser molt amic d'Antonin Artaud, per a qui va il·lustrar un llibre i a qui va ensenyar a llegir les cartes del tarot. L'any 1932 es casa amb la model i musa M. Thérèse Maure (Treize) amiga de Kiki de Montparnasse i apareix sovint a les publicacions de l'època vinculat a surrealistes i dadaistes, com ara Calder, André Breton o Man Ray. Amb l'ocupació nazi, Cano és deportat a un camp de concentració i serà bescanviat com a presoner de guerra el maig de 1944. Per aquella època fa una sèrie d'aiguaforts molt durs amb escenes del camp de concentració. Al seu país serà un dels responsables de la renovació artística moderna i treballarà el gravat de temàtica popular.

Es dona la coincidència que les úniques obres localitzades fins al moment del període català de Cano es troben en museus de la Xarxa. El Museu d'Art de Cerdanyola conserva el seu ex-libris realitzat per Joan d'Ivori el 1915 i una auto-caricatura a tinta que segueix l'empremta de Smith. La Fundació Joan Abelló té la col·lecció més completa de l'artista, deu dibuixos, tots ells de petit format però que exemplifiquen la línia noucentista que va desenvolupar Cano, propera a l'escola de Torres García i a Sunyer, però també al seu amic Josep de Togores, amb qui va compartir taller. La Fundació Palau conserva un dibuix a tinta i aiguada que descriu un perfil femení, primitiu i esquemàtic. Finalment, el MAS conserva l'única pintura localitzada, un quadre de petit format de dues noies que reben un tractament proper a la pintura mural de l'Escola de Decoració de Torres García, amb un dibuix simple i colors plans.

- alfons borrell. obra sobre paper, 1956-2010

Al MAS

Dates: del 31 de gener al 7 d'abril de 2013

Organització: Fundació Palau de Caldes d'Estrac i Museu d'Art de Sabadell/Ajuntament de Sabadell

Comissariat: Oriol Vilapuig

Catàleg editat per la Fundació Palau de Caldes d'Estrac, a cura d'Oriol Vilapuig

L'exposició es plantejava com una revisió retrospectiva de l'obra sobre paper d'Alfons Borrell i abraçava una selecció dels dibuixos de l'artista realitzats des de l'any 1956 fins el 2010.

El catàleg compta amb textos de Perejaume (poeta i artista), d'Oriol Vilapuig (comissari de l'exposició), de Riccardo Massari Spiritini (músic) i de Manel Somoza (arquitecte).

A diferència de la pintura, més coneguda i difosa, l'obra sobre paper d'Alfons Borrell (Barcelona 1931) ha restat oculta i desconeguda, no tant sols pel públic en general si no també pel, encara petit, cercle dels seus seguidors. Aquests dibuixos, la majoria dels quals han estat quasi 50 anys ocults, ens permeten la possibilitat d'accedir a una part essencial de la recerca creativa d'Alfons Borrell.

Al apropar-nos als dibuixos d'Alfons Borrell el primer que constatem es que no ens trobem davant d'una obra menor supeditada a la seva obra pictòrica, sinó que aquesta obra se'ns

manifesta com un corpus expressiu, rotund i autònom que ens permet aprofundir i amplificar el recorregut en la recerca ètica i estètica del seu autor.

Dibuixar formà part de les activitats quotidianes de Borrell ja des de els seus inicis. Els primers blocs de dibuix daten del començament dels anys 50. L'exposició s'iniciava amb uns dibuixos que pertanyen a la segona meitat dels anys 50, època d'escissions i qüestionaments, que el van portar a iniciar un via, que en el seu cas, no tenia retorn possible, el de l'abstracció. El que ens sorprèn d'aquests primers dibuixos es veure com Borrell ja es manifestava amb un llenguatge pur i radical. Però serà en la dècada dels seixanta, coincidint amb la participació com a membre actiu del grup Gallot, a on la pràctica del dibuix s'intensificà i serà un llenguatge, que amb intermitències, ja no abandonà fins l'actualitat. Els dibuixos dels 60 mostren un alliberament de l'inconscient mitjançant un gest autònom i vibrant que de seguida va donar pas en la recerca d'una obra més continguda i lacònica. L'exposició mostrava una atenció especial, als anys que s'emmarquen entre els inicis dels 70 fins la primera meitat de la dècada dels vuitanta. Aquets 15 anys defineixen una de les èpoques més prolífiques i interessants de l'obra de Borrell. Anys en els que la seva obra experimentà un fascinant camí vers la recerca d'un llenguatge vibrant i desposseït, assolint una ascèsis metòdica única i singular dins el context cultural del moment. Paradoxalment aquets anys van coincidir amb estats de crisi i d'escissions interiors que el van obligar a mantenir silencis prolongats i a plantejar-se el deixar la practica de la pintura. Ara amb el temps aquets vibrants dibuixos ens mostren l'aferrament del seu autor i el compromís d'autenticitat en la seva praxis, la confiança íntima que Borrell evoca en l'acte de marcar una superfície (en alguns casos en papers de la mida de no més d'un o dos pams) ens mostren aquest aferrar-se a....com a única possibilitat.

L'exposició finalitzava amb obres de la dècada dels 90, on sembla que el dibuix reafirma la rotunditat de l'obra pictòrica, i conclouïa amb tres dibuixos recents que reclamen en l'espectador una observació neta. En aquest sentit cal reiterar que la "comprensió" d'aquestes obres no està vinculada a una codificació de símbols i significats misteriosos, res més lluny, la "comprensió", està íntimament lligada a la seva experimentació, el seu misteri no hi està per ser resolt sinó per ser experimentat. Només podrem sentir el verdader sentit d'aquestes obres si som capaços d'experimentar-les nets de qualsevol prejudici, sense aferrar-nos a res, desposseïts, d'aquí la dificultat que reclamen a qualsevol espectador que s'hi atansi.

- Matances, poder i subjectivitat. Una lectura visual a l'arxiu de Fina Miralles

AI MAS

Dates: del 12 de març al 19 de maig de 2014

Organització: MAS

Comissariat: MAS

Amb activitats de dinamització

L'exposició va mostrar el documental que duu el mateix títol, acompanyat de les obres originals de l'artista que conserva el Museu.

L'audiovisual era el resultat d'un treball de recerca entorn a una de les artistes més internacionals de l'art sabadellenc i va estar coproduït per la Fundació Ars i el Museu d'Art de Sabadell, amb la col·laboració d'ESDI. Foren responsables del guió i de la realització Maia Creus, Tamara Díaz i Ines Martins, amb la col·laboració de Victòria Sacco.

El documental proposa una lectura de l'obra Matances des d'una aproximació al seu valor d'arxiu. Una trama conceptual i visual parla de cartografies i desplaçaments corporals, biogràfics, vitals o visuals, d'estructures de poder, de polítiques de la mirada, de polítiques de representació, de polítiques d'identitat, de la relació entre cultura i natura, del context local i global, del temps de la història i del temps d'oblit.

El valor d'arxiu d'aquestes obres ens orienta vers un doble temps i un doble espai: els temps i espais creatius de l'artista i els temps i espais dels seus contextos polítics i socials. Així, a través d'una lectura relacional d'imatges, textos, símbols i signes, ens va obrint rastres de vida individual i col·lectiva, existències relacionals i mapes de vida compartida.

Documental i obres dialoguen en un mateix espai i ofereixen al visitant una oportunitat única per observar de ben a prop una de les obres més complexes de Fina Miralles i descobrir que, gairebé quaranta anys després, molts dels conceptes i continguts que s'hi treballen són ben actuals.

- Del realisme al noucentisme. Col·lecció Banc Sabadell.

AI MAS

Dates: del 9 de març al 14 de juny de 2014

Organització: Fundació Banc Sabadell i MAS

Comissariat: Josep Casamartina

Amb activitats de dinamització

Banc Sabadell compta amb un important fons de pintura catalana que es remunta als orígens de la seva col·lecció d'art. Aquesta col·lecció, amb el temps, s'ha anat incrementant de manera considerable amb obres d'autors contemporanis i els seus precedents immediats, com són l'informalisme i l'abstracció. L'exposició volia mostrar, precisament, algunes d'aquestes obres rellevants que formen part del nucli inicial de la col·lecció i establir, alhora, un diàleg, de vegades molt directe, amb el fons del Museu d'Art de Sabadell i la seva col·lecció permanent centrada, sobretot, en la pintura local.

"Del Realisme al Noucentisme a la Col·lecció Banc Sabadell" s'inicia amb Ramon Martí Alsina i Marià Fortuny i Marçal, màxims representants a Catalunya del Realisme i l'Orientalisme, respectivament. Segueix amb els seus companys i deixebles més immediats com ara Baldomer Galofre, Tomàs Moragas i Arcadi Mas i Fontdevila. El paisatgisme de caràcter panteista, proper al Simbolisme, hi és present amb Modest Urgell, l'artista més destacat i pioner d'aquesta tendència entre els pintors catalans que van assolir un gran nivell d'excel·lència cap al darrer terç del segle XIX. Acompanyen Urgell, Josep Armet, Enric Galwey, Lluís Graner, Eliseu Meifrèn i Joaquim Vancells, juntament amb Dionís Baixeras, ja inscrit en el Simbolisme més religiós que impulsava Torras i Bages des del Cercle Artístic de Sant Lluç.

La pintura dels temps del Modernisme estava representada per Ramon Casas, Santiago Rusiñol, Hermen Anglada Camarasa, i, en el seu aspecte més expressionista, amb Joaquim Mir, Isidre Nonell i Francesc Gimeno. Precisament Mir i Gimeno tindrien una incidència bastant considerable en la pintura sabadellenca de les primeries del segle XX, d'altra banda també filla directa de Joan Vila Cinca, i que donaria noms com són Antoni Vila Arrufat, Joan Vila Puig i Rafael Durancamps, que seria el padri de noces de Mir.

Ja a cavall entre el Modernisme i el Noucentisme es situen Ricard Canals i Alexandre de Cabanyes i plenament implicats en l'Art Nou hi ha Francesc d'Assís Galí, Marià Llavanera, Josep Obiols, Josep de Togores o Miquel Villà, que fa de pont entre el classicisme i la modernitat posterior. Clouen la tria Pere

Pruna, que juntament amb Togores va ser un dels principals representants del retorn a l'ordre a Catalunya, i Xavier Nogués, un dels artistes més genuïns i paradigmàtics del Noucentisme.

- Josep Espinalt. Al·legories de la Casa Barata. La joia del Museu del Dia Internacional dels Museus

Al MAS

Dates: del 17 de maig al 14 de juliol de 2013

Organització: MAS

Comissariat: MAS

Amb activitats de dinamització

Des de l'any 2008, el conjunt d'al·legories que formaven part de la decoració mural de la desapareguda Casa Barata de Sabadell, atribuïdes a Josep Espinalt, s'ha anat restaurant gràcies al programa de restauració de la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona. Les intervencions les han fet les professores del Departament de Restauració de l'Escola d'Arts i Oficis de Barcelona (Maria Gràcia Salvà, Núria AVECILLA, Rosa Gasol, Mireia Marquès i Anna Miquel).

El conjunt està format per sis pintures que formaven part de la decoració mural que Josep Espinalt va fer per a la Casa Barata de Sabadell. El programa decoratiu de la Casa Barata del carrer de Sant Josep de Sabadell se centrava en un seguit de figures femenines al·legòriques, de dimensions gairebé naturals, que s'envoltaven d'una decoració d'inspiració clàssica amb elements molt característics dels repertoris grotescs, molt similars als que encara es conserven a l'anomenada Sala Pompeiana de la Casa Turull. Les sis pintures que avui formen part de la col·lecció del MAS estaven al saló principal de la casa i han estat atribuïdes a Josep Espinalt, un dels artistes principals de la generació del nucli artístic sabadellenc. Representen diverses figures femenines, vestides a la manera clàssica, al·legòriques a les belles arts i les ciències (concretament, la pintura, l'escultura, l'arquitectura, la història, la filosofia i la música). Es pintaren a l'oli sobre tela i s'enganxaren damunt de les pintures originals, seguint el mateix programa iconogràfic, que eren de factura molt més senzilla i presentaven figures femenines semi-nues. Per aquest motiu, en enderrocar-se la casa aquestes sis pintures es van poder enretirar i les germanes M. Teresa i Núria Barata Vidal, propietàries de l'immoble, van donar-les a la ciutat l'any 1973.

Quan la Casa Turull es va remodelar per acollir el Museu d'Art, les pintures s'ubicaren al vestíbul, on van romandre fins l'abril del 1993, en què foren arrencades de la paret per la restauradora Maria Fonolleda. Des d'aquell moment, quasi totes les obres, en mal estat de conservació, es van conservar a la reserva del Museu.

L'any 1995 es va restaurar l'al·legoria de la pintura (núm. de registre 3107) per incorporar-la a la renovació de l'exposició permanent del Museu d'Art, on encara avui es pot contemplar. Es va optar per enganxar la figura damunt d'una tela de lli, en cru, disposada en un bastidor. L'any 2008, i amb l'objectiu de completar el conjunt i fer-lo exposable, es van iniciar els treballs de restauració de la resta de pintures, un procés que seria llarg i complex i que es va allargar fins l'any 2012.

Coincidint amb la celebració del Dia Internacional dels Museus i del programa Descobreix una joia del museu, s'han mostrat les sis pintures restaurades, explicant no només el procés que han patit per recuperar en bona mesura el seu aspecte original,

sinó també les hipòtesis d'autoria que giren al voltant d'aquestes obres. L'exposició ha aportat noves notícies sobre aquest conjunt de pintures, presentant les diferents hipòtesis d'autoria, i alhora ha mostrat amb detall com les al·legories contribuïen a la representació a través de figures de les idees abstractes relacionades amb els valors i els principis de la classe burgesa.

- Sabadell Obert. Projectes oberts, 2012-2013

AI MAS

Dates: del 5 de juny al 14 de juliol

Organització: MAS

Comissariat: MAS

Amb la col·laboració de l'Estruch.

Amb activitats de dinamització

Sabadell Obert es el títol del projecte de residències de treball i d'exposició endegat per la NauEstruch de la Fàbrica de Creació d'Arts en Viu L'Estruch i el Museu d'Art de Sabadell l'any 2012; específicament orientat al foment del teixit artístic sabadellenc.

Sabadell Obert és un instrument per donar suport a les pràctiques artístiques contemporànies i multidisciplinars a la nostra ciutat.

Al final de cada temporada, els projectes seleccionats en les dues convocatòries convocades i desenvolupats als tallers de la NauEstruch, es mostren al Museu d'Art de Sabadell en forma d'exposició col·lectiva.

L' exposició ***Sabadell Obert 12 – 13. Projectes oberts*** va ser la primera d'aquesta col·laboració entre l'Estruch i el Museu d'Art de Sabadell. Una mostra no tant d'obres com de processos artístics oberts, encara latents, vius. *Sabadell Obert* es una finestra oberta amb vistes a l'art sabadellenc d'avui en dia.

Els artistes residents que van presentar els seus projectes van ser:

. p.a.s.p.a.r.t.u. ViUDA DE. Guillem Celada i Oriol Ocaña

p.a.s.p.a.r.t.u. és un projecte obert i en curs que proposa una diagnòsi i mapejat de la situació de la producció artística actual a Sabadell. Específicament ens interessen les relacions que existeixen entre els seus diferents agents actius i amb les institucions culturals de la ciutat, posem la nostra atenció per tant en com i perquè s'estableixen certes connexions i desconexions per tractar d'entendre quin és el funcionament i la situació del sector.

<http://www.viudade.net/>

- Projecte Psycron – AX. Col·lectiu Starter

Ivan Merino (dissenyador industrial), Clàudia Permanyer (dissenyadora industrial), Almudena Conesa (fotògrafa), Agustí Caixach (Enginyer Industrial) i Joanjo Vendrell (artista). Starter és un Col·lectiu d'artistes i dissenyadors de Sabadell, que reivindiquen el dret dels objectes inservibles a tornar a ser útils per a la societat on van nèixer i que

ha volgut desfer-se'n. Les propostes de disseny i rehabilitació dels seus components, són una alternativa a la destrucció massiva de molts dels articles en desús del nostre entorn i que poden esdevenir dissenys útils i definidors d'un estil més proper i sostenible.

Psycotron és un projecte de rehabilitació, revitalització o "upcycle" d'un model de cotxe utilitari en desús, marca CITROËN AX, recuperat d'un desballestament. L'objectiu de la transformació del AX és una reivindicació al dret de reutilitzar els objectes que, re-dissenyats i/o restaurats, podrien gaudir d'una nova vida amb una altra forma i funció, i tornar a ser útils per a la societat que el va descartar. Per tant, és una crítica a la "obsolescència programada", readaptant les peces originals d'un model de cotxe utilitari, com a màxim exponent del consumisme modern, i configurant un nou artefacte re-estilitzat.

El projecte es presentà en format expositiu al Museu d'Art de Sabadell a partir del dia 5 de juny i va concloure el 12 de juliol amb una presentació performàtica i musical, amb la col·laboració de Fausto Slidemia (mapping) i Dj Edgar Real.

Col·laboradors en el projecte: Joan Teixidor (led light i mapping), Ustrellum, Mecànica Integral S.L i Likenstudio.

<http://colectivostarter.wordpress.com/>

- *The Lost Boys. Dulce Brutalidad*

La troballa d'una orla universitària amb més de mig segle d'antiguitat que aglutina un centenar de fotografies masculines amb noms i cognoms va ser el desencadenant d'aquest projecte encara en procés de construcció.

Es tracta d'un recopilatori de les múltiples hipòtesis que se li van plantejar arrel del descobriment d'aquests personatges. Un gran trencaclosques d'història-ficció emparant el dibuix com a eina de creació de noves realitats coexistents.

Els textos a càrrec de Manu Lopez acabaven de perfilar i acompanyar els retrats, que seguint la línia del dibuix, ens relaten petits contes amb to satíric i surrealista.

Ariadna Solsona // www.dulcebrutalidad.blogspot.com

Manu Grande // www.manu-grande.blogspot.com

- *Paper renovat. Els gravats restaurats de la col·lecció*

AI MAS

Dates: del 13 de novembre de 2013 al 12 de gener de 2014

Organització: MAS

Comissariat: MAS

Amb activitats de dinamització

Des de l'any 2009 el MAS col·labora amb l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya aportant objectes en mal estat de conservació que es guarden als magatzems per tal que els alumnes tinguin peces reals amb què treballar. Aquesta col·laboració afavoreix les dues institucions, en tant que,

d'una banda, permet la millora de l'estat de conservació dels objectes del Museu i, de l'altra, permet la pràctica dels alumnes que seran els futurs professionals de la conservació i la restauració de béns culturals a casa nostra.

El curs 2010-2011 l'Escola va proposar que el Museu cedís obres sobre suport paper, ja que era un tipus d'objecte que els costava d'obtenir. Així, el MAS va aportar un total de 13 peces del seu fons d'obra gràfica, que eren totes elles gravats datats entre els segles XVII i XIX. Dos dels gravats provenen del llegat de Lluís Elías Bracons al Museu l'any 1965 i uns altres quatre s'havien incorporat recentment a la decoració de la Casa Turull. Els treballs de restauració amb aquest conjunt d'obres es van allargar durant el curs 2011-2012.

L'exposició Paper renovat. Els gravats restaurats de la col·lecció, ha mostrat els resultats d'aquests treballs de restauració, ensenyant els detalls de les intervencions que s'havia fet a cadascuna de les obres, així com les noves notícies que aquestes van aportar al seu coneixement. L'exposició va esdevenir una bona ocasió per poder veure de ben a prop el procés de restauració d'un gravat i gaudir de les estampes que van decorar les cases del Sabadell del segle XIX, ja que tots junts expliquen els gustos i les idees de la burgesia industrial catalana del segle XVIII i XIX, que adquiria aquests gravats francesos per a decorar les seves estances.

Les accions de restauració de béns patrimonials en col·laboració amb centres docents permeten comptar amb els millors equips. D'una banda, a les escoles trobem professionals destacats, que hi exerceixen el seu mestratge i tenen cura dels alumnes. La seva feina és ensenyar i, per tant, procuren que els seus deixebles aprenguin al màxim de cada intervenció, instant-los a fer-ho al més bé possible i amb els procediments i criteris més adequats. De l'altra, les escoles tenen bones eines, màquines i equipaments, tant per a l'anàlisi com per als diferents processos de restauració, i treballen amb els millors productes per garantir una bona intervenció i una bona estabilitat de la peça en el futur.

En cada procés de restauració aprenem alguna cosa. Algunes vegades aprenem com ha estat fet l'objecte (els materials, les tècniques), d'altres trobem més informació sobre l'artista i, en ocasions, fins i tot podem arribar a afinar molt la data de producció de l'obra. Cada peça amaga petites pistes sobre la seva història que havien quedat ocultes i que els restauradors saben trobar. És per això que poder restaurar, de cop, un conjunt d'obres de característiques similars, ens dóna l'oportunitat de conèixer-les millor i d'aprofitar la informació que elles mateixes ens proporcionen.

- Xavier Oriach. Cartografia pictòrica 1941 - 2013

AI MAS

Dates: del 2 de setembre de 2013 al 12 de gener de 2014

Organització: MAS

Comissariat: Pilar Parcerisas

Amb la Col·laboració: Alliance Francesa

Amb el patrocini de: Fundació Banc Sabadell

Amb activitats de dinamització

Xavier Oriach. *Cartografia pictòrica, 1941-2013* mostrava un recorregut pels motius principals de la seva obra pictòrica i pels moments de canvi i preocupacions estètiques, des de l'inconformisme inicial amb l'exercici acadèmic quan fundà amb altres companys de generació el Grup Z a València, fins als seus treballs més recents.

Aquesta "cartografia pictòrica" permetia, mitjançant unes agrupacions temàtiques i estètiques, fer una lectura distanciada sobre la totalitat de la seva obra pictòrica, realitzada als indrets on ha viscut i on l'ha desenvolupada: València, París, Normandia i Sabadell.

L'exposició constava de diversos àmbits, que permetien llegir aquest recorregut des dels anys quaranta fins avui: De l'Acadèmia al fauve, París. L'impacte, Composicions. A la recerca de la forma, La pintura dels 80, Natures mortes. Romanes i barroques, Arbres i bestiar, Paisatges, muntanyes i barques, Antigalleria de personatges il·lustres i Mon Ami de Gévaudan.

Com a exposició paral·lela, l'artista mostrava a la sala de l'Alliance Française de Sabadell els seus darrers treballs, sobre *La bête du Gévaudan*, una coneguda llegenda francesa, recreant en segona lectura la seva sèrie anterior sobre el bestiar.

2.3 Activitats de dinamització

Entenent-les com aquell tipus d'activitats puntuals, com visites guiades i/o dinamitzades, conferències, activitats familiars, itineraris, etc., que tenen com objectiu enriquir temàticament la programació i afavorir una major presència de tot tipus de públic .

- Activitats complementàries

S'han programat activitats diverses, complementàries a les exposicions permanents i temporals programades durant l'any i al discurs propi del MAS, entre les que destaquem:

Visites guiades

- Activitat paral·lela a l'exposició "Col·lecció Sbd'art sobre cotó": el diumenge, 3 de març, a les 12h. del migdia, a càrrec d'Anna Moya, comissària de la mostra i Engràcia Torrella, directora del museu. Al Museu d'Art de Sabadell . Activitat gratuïta.

- Activitat paral·lela a l'exposició: "Alfons Borrell. Obra sobre paper": el diumenge, 3 de març, a les 12h. del migdia, a càrrec d'Oriol Vilapuig, comissari de la mostra, amb la presència de l'artista. Al Museu d'Art de Sabadell . Activitat gratuïta.

- Activitat paral·lela a l'exposició "Matances, poder i subjectivitat. Una lectura visual a l'arxiu de Fina Miralles": el diumenge 7 d'abril, a les 12 del migdia. Al Museu d'Art de Sabadell. Activitat gratuïta.

- Activitat paral·lela a l'exposició "Del realisme al Noucentisme. Col·lecció Banc Sabadell": el diumenge, 2 de juny, a les 12 del migdia, a càrrec de Josep Casamartina, comissari de la mostra. Museu d'Art de Sabadell. Activitat gratuïta.

- Activitat paral·lela a l'exposició "Sabadell Obert. Projectes Oberts 2012-2013": el diumenge, 7 de juliol, a les 12 del migdia, a càrrec dels artistes. Museu d'Art de Sabadell. Activitat gratuïta.

- Activitat paral·lela a l'exposició "Xavier Oriach. Cartografia pictòrica 1941 – 2013", el diumenge 6 d'octubre a les 12 del migdia, amb la presència de l'artista.. Al Museu d'Art de Sabadell. Activitat gratuïta.

- *Museus creuats*. Museu d'Art de Sabadell/ Museu d'Art de Cerdanyola. Can Domènech, el diumenge 3 de novembre a les 12 del migdia. Visites guiades simultànies a l'exposició permanent. Activitat gratuïta.

- Activitat paral·lela a l'exposició "Paper renovat. Els gravats restaurats de la col·lecció": visita especialitzada a càrrec de dues de les restauradores, Pilar Pueyo i Blanca Muñoz, el diumenge 1 de desembre de 2013, de 12 a 2 del migdia. Al Museu d'Art de Sabadell. Activitat gratuïta.

Altres activitats

- Divendres, 15 de febrer, presentació del documental *Matances, poder i subjectivitat. Una lectura visual a l'arxiu de Fina Miralles*, produït per ESDI, Fundació Ars i Museu d'Art a la Fundació Tàpies de Barcelona, en el marc de la mostra: *re.act.feminism #2. A Performing Archive*.

- Divendres, 22 de febrer, presentació del documental *Reconèixer Borrell*, a càrrec de Pirinaigua audiovisuals, a dos/quarts de 8h. de la tarda al Teatre Principal. Activitat gratuïta.

- Diumenge, 14 d'abril, taula rodona sobre la pintura *Manifestació obrera* d'Antoni a càrrec de Plàcid Garcia Planas, periodista sabadellenc i cap d'internacional de La Vanguardia, Jordi Serrano, historiador i rector de la Universitat Progressista d'Estiu de Catalunya i Antonio Santamaría, periodista i assagista. L'activitat va estar organitzada conjuntament amb l'empresa tèxtil sabadellenca Flocs-Mantonería Artesana. Al Museu d'Art de Sabadell. Activitat gratuïta.

- Dimarts, 3 de desembre, taula rodona sobre l'exposició "Xavier Oriach. Cartografia pictòrica 1941-2013" a càrrec de Pilar Parcerisas, comissària de l'exposició, Arnau Puig, filòsof, sociòleg i crític d'art i Joaquim Sala-Sanahuja, escriptor i traductor, i Xavier Oriach. Al Museu d'Art de Sabadell. Activitat gratuïta.

Activitats familiars i infantils

- Activitat paral·lela a l'exposició "Josep Espinalt. Al·legories de la Casa Barata": *Una joia de contes. Conflicte de muses*. El dissabte 18 de maig de 2013, a les 18:30h, i el diumenge 19 de maig de 2013, a les 11:30h. Al Museu d'Art de Sabadell. Activitat gratuïta.

- Més continguts al capítol d'activitats pedagògiques.

- **Esdeveniments ciutadans**

Sant Jordi

El MAS va vendre els seus llibres a la parada de l'Ajuntament al Mercat Central muntada per l'ocasió.

Tallers per als casals d'estiu

Fins a dia d'avui, s'ha ofert als Casals d'estiu el mateix que per a les escoles en calendari lectiu: les visites guiades, les visites dinamitzades, els tallers i els itineraris que es poden consultar al programa de Ciutat i escola de la Regidoria d'educació de l'Ajuntament de Sabadell.

Per aquest any hem proposat un model diferent, amb la finalitat de fer més atractiva i novedosa la nostra oferta. Així doncs el MAS ha proposat ha consistit:

- Per a grups organitzats procedents de Casals d'estiu, amb nens i nenes de 3 als 12 anys.
- S'han ofert des del 25 de juny al 31 de juliol.

- La durada ha estat de dues hores, en sessions de 10 h i de 12 h. segons demanda, de dimarts a divendres.
- El nombre d'infants per sessió era de 25 persones.
- Preu: 60 €.
- S'han ofert dos tallers sobre els continguts més propis del Museu d'Art de Sabadell, que són la casa fàbrica Turull i l'exposició permanent: *Paraules amagades a l'estiu i Els Turull reben visites a l'estiu*

Festa Major

Durant el dies de Festa Major, que tingué lloc els dies 7,8 i 9 de setembre, el MAS va organitzar visites guiades, itineraris i activitats per als més petits i les seves famílies.

- Visites guiades

Dissabte, 7 de setembre:

- . de 17h. a 18h. *Coneix la col·lecció. Portes obertes a les sales de reserva.* Grups reduïts, per ordre d'arribada.
- . de 18 h. a 19 h. *La col·lecció 1875 – 1936. Exposició permanent i La Casa fàbrica Turull* Grup màxim de 30 persones, per ordre d'arribada.
- . de 19h. a 20h. *Xavier Oriach. Cartografia pictòrica 1941 - 2013. Exposició temporal.* Grup màxim de 30 persones, per ordre d'arribada.

Diumenge, 8 de setembre:

- . d'11 a 12h. *Coneix la col·lecció. Portes obertes a les sales de reserva.* Grups reduïts, per ordre d'arribada.
- . de 12h. a 13 h. *La col·lecció 1875 – 1936. Exposició permanent i La Casa fàbrica Turull* Grup màxim de 30 persones, per ordre d'arribada.

- . de 13 h. a 14 h. *Xavier Oriach. Cartografia pictòrica 1941 - 2013. Exposició temporal.* Grup màxim de 30 persones, per ordre d'arribada.
- . de 17h. a 18h. *Coneix la col·lecció. Portes obertes a les sales de reserva.* Grups reduïts, per ordre d'arribada.
- . de 18 h. a 19 h. *La col·lecció 1875 – 1936. Exposició permanent i La Casa fàbrica Turull* Grup màxim de 30 persones, per ordre d'arribada.
- . de 19h. a 20h. *Xavier Oriach. Cartografia pictòrica 1941 - 2013. Exposició temporal.* Grup màxim de 30 persones, per ordre d'arribada.

Dilluns, 9 de setembre:

- . d'11 a 12h. *Coneix la col·lecció. Portes obertes a les sales de reserva.* Grups reduïts, per ordre d'arribada.
- . de 12h. a 13 h. *La col·lecció 1875 – 1936. Exposició permanent i La Casa fàbrica Turull* Grup màxim de 30 persones, per ordre d'arribada.
- . de 13 h. a 14 h. *Xavier Oriach. Cartografia pictòrica 1941 - 2013. Exposició temporal.* Grup màxim de 30 persones, per ordre d'arribada.
- . de 17h. a 18h. *Coneix la col·lecció. Portes obertes a les sales de reserva.* Grups reduïts, per ordre d'arribada.
- . de 18 h. a 19 h. *La col·lecció 1875 – 1936. Exposició permanent i La Casa fàbrica Turull* Grup màxim de 30 persones, per ordre d'arribada.
- . de 19h. a 20h. *Xavier Oriach. Cartografia pictòrica 1941 - 2013. Exposició temporal.* Grup màxim de 30 persones, per ordre d'arribada.

- Itineraris:

. Modernisme a Sabadell. 8 de setembre, de 10.30 a 12.30 h. Organització: Museu d'Art de Sabadell. Places limitades, per ordre d'arribada.

- Activitats infantils. Família'rt.

Espai estable de lliure accés, amb activitats per a petits i grans de totes les edats, en tot l'horari d'obertura. Amb monitor.

- *La Casa fàbrica Turull*
- *La Col·lecció 1875 – 1936*
- *Xavier Oriach. Cartografia pictòrica 1941 - 2013.*

- Art a l'abast. XIII Fira d'art i disseny

Dates: 7 i 8 de setembre de 2013

Lloc: plaça de l'Imperial

Horaris: d'11 h. a 14 h. i de 17 h. a 21 h.

El MAS ha organitzat la tretzena edició de la Fira d'art i disseny *Art a l'abast* que, amb la finalitat de facilitar l'accés del gran públic al món de l'art, ofereix als artistes que viuen a la ciutat i a la comarca un espai on, d'una manera lliure i directa, puguin donar a conèixer les seves propostes artístiques.

Aquest any la Fira ha comptat amb 42 participants. L'afluència de públic va ser constant, amb una mitjana constant de 50 persones a les parades, i els moments amb més visitants es van concentrar al migdia, entre les 12 i les 14h, i al vespre, especialment a partir de les 19h i fins l'hora de tancament.

- Es ven piano. Companyia Algalliner. Obra de teatre de petit format

Gratuït. Places limitades

Representacions: Divendres, 6 de setembre, a les 9'30h. i Diumenge, 8 de setembre, a les 9'30h.

Festes de Nadal. Tallers de Nadal

Xavier Oriach. Cartografia pictòrica. 1941 – 2013. Bestiari imaginari / Caricatura imaginària.

Des de l'any 2002 els Museus Municipals de Sabadell han proposat activitats, tallers, jocs per als infants que estan de vacances durant les festes de Nadal, que els acosten d'una forma lúdica a la història i a l'art de la ciutat.

Per aquestes festes el Museu d'Art proposa tallers per a les famílies per considerar-la una fórmula adequada per aproximar aquest tipus de públic d'una forma lúdica i de treball conjunt als museus i als seus continguts.

Els tallers anaven dirigits a adults amb infants més grans de 3 anys fins a 10 anys, diferenciant-los en dos grups de 3 a 6 anys i de 7 a 10 anys, per les seves singularitats.

Els continguts dels tallers estan vinculats a l'exposició temporal que es presenta, per ser diferent i novedós respecte el que ja es fa oferint al llarg de l'any, els primers diumenges de mes o durant els espais familiars de la festa major, per així poder despertar un major interès.

Des del mes de setembre del 2013 al mes de gener del 2014 el MAS presentà "Xavier Oriach. Cartografia pictòrica. 1941 - 2013", mostra comissariada per Pilar Parcerisas.

El taller per a famílies consistí en una visita dinamitzada i adaptada de l'exposició i ja a l'aula didàctica una activitat sobre diferents aspectes de l'obra de Xavier Oriach, així els més petits, de 3 a 6 anys, van fer un *Bestiari imaginari*, mentre que els més grans, de 7 a 10 anys, una *Caricatura imaginària*.

Els tallers es van oferir:

- Dimarts 24 de desembre a les 11h., i divendres 3 de gener a les 17'30h. per a famílies amb infants de 3 a 6 anys.
- Divendres 27 de desembre a les 17'30h. i dijous 2 de gener a les 11h. per a famílies amb infants de 7 a 10 anys.

Les places eren limitades, màxim de 30 persones per taller, per ordre d'arribada.

Els preus eren els següents:

Entrades	Preu/sessió
General infant	2 €
Acompanyant	1 €.
Nens i nenes de famílies Nombroses i monoparentals	1 €.
Majors de 65 anys i persones a l'atur	Gratuït

- Esdeveniments nacionals

Dia i Nit internacional dels museus.

Per segon any consecutiu, els museus de Sabadell s'han unit per a la celebració internacional del Dia i la Nit Internacional dels Museus, que s'ha celebra el dia i la nit del 18 de maig .

El Museu d'Història i el d'Art de Sabadell, el Museu de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont, el Museu del Gas de la Fundació Gas Natural Fenosa i l'Espai Cultura, van ampliar aquesta celebració des de divendres 17 fins a diumenge 19 de maig amb jornades de portes obertes i activitats gratuïtes per tal que tots els ciutadans i ciutadanes que ho desitgin puguin visitar-los.

L'Escola Illa de Sabadell va col·laborar en la creació de la imatge de la diada, que han dissenyat els estudiants Helena Deu i Adrià García.

En cadascun dels museus participants s'han exposat algunes peces singulars de la seva col·lecció que s'han anomenat la Joia del Museu i s'han explicatn contes al voltant d'aquestes peces durant tot el cap de setmana.

La programació presentada al Museu d'Art va ser, des de divendres 17 de maig i fins diumenge 19 de maig, en l'horari habitual del museu:

- *La col·lecció 1875 – 1936. Exposició permanent*
- *Matances, poder i subjectivitat. Una lectura visual a l'arxiu de Fina Miralles. Exposició temporal*
- *Del Realisme al Noucentisme. Col·lecció Banc Sabadell. Exposició temporal*
- *La Joia del Museu: Josep Espinalt. Les al·legories de la Casa Barata*

Es van mostrar per primera vegada el conjunt de sis d'al·legories recentment restaurades que formaven part de la decoració mural de la desapareguda Casa Barata de Sabadell, atribuïdes a Josep Espinalt. Representen diverses figures femenines, vestides a la manera clàssica, al·legòriques a les belles arts i les ciències (concretament, la pintura, l'escultura, l'arquitectura, la història, la filosofia i la música). Es pintaren a l'oli sobre tela i s'enganxaren damunt de les pintures originals, seguint el mateix programa iconogràfic, que eren de factura molt més senzilla i presentaven figures femenines semi-nues. Per aquest motiu, en

enderrocar-se la casa aquestes sis pintures es van poder enretirar i les germanes M. Teresa i Núria Barata Vidal, propietàries de l'immoble, van donar-les a la ciutat l'any 1973.

- *Conte: Conflicte de muses.* Els dissabte 18 a les 18:30h i diumenge 19 a les 11:30h:

També es va proposar una activitat conjunta en aquesta diada cultural: una gimcana familiar que convidava als participants a descobrir la Joia de cada museu. Entre els participants es van sortejar se sortejaran cinc lots de regal, amb obsequis dels museus organitzadors, que es van entregar el dia 23 de maig a les 18h, a l'auditori del Museu del Gas, en un acte presentat pels actors de Sabadell Jaume Madaula i Èlia Solé i amb l'actuació de la Coral Enllaç i Noesis, dirigides pel Francesc Membrives i l'Imma Trepapat.

Des d'Amèrica a Oceania, passant per Europa, Àsia i Àfrica, el Dia Internacionals dels Museus és una ocasió única de trobada entre els professionals dels museus i el seu públic. En l'edició d'enguany si han sumat més de 32.000 museus de 129 països dels cinc continents.

El Comitè Consultiu de l'ICOM va proposar com a tema per a l'edició del 2013 "Museus (memòria + creativitat = Progrés social). Els museus són dipositaris i regents de la riquesa de la nostra herència patrimonial i han de conciliar la seva missió tradicional de conservació de la memòria amb la creativitat necessària a la seva renovació i al desenvolupament cultural del públic, amb la ferma convicció que la seva presència i les seves accions poden transformar la societat de manera constructiva.

El 1977, el Consell Internacional dels Museus (ICOM) va crear el Dia Internacional dels Museus per a sensibilitzar al públic sobre el paper dels museus en el desenvolupament de la societat.

Tradicionalment, el Dia Internacional dels Museus se celebra al voltant del 18 de maig. La celebració pot durar un dia, una setmana o un mes. L'objectiu es reunir-se al museu al voltant del lema "els museus són un mitjà important pels intercanvis culturals, l'enriquiment de les cultures, l'avanç de la comprensió mútua, la cooperació i la pau entre els pobles".

La nit dels museus compta amb la col·laboració de l'Estruch, Fàbrica de creació de les arts en viu amb cinc actuacions d'artistes i companyies residents, una a cadascun dels museus que participen en aquesta acció cultural.

Des de les 20h de la tarda a les 23h del vespre els museus de la ciutat han obert les seves portes amb activitats gratuïtes de música, dansa, teatre o circ.

El Museu d'Art va oferir l'actuació de circ infantil: "La bicicleta infinita" de Toni Porcar, a les 21:30 h.

La Nit dels Museus té com objectiu fer que els museus siguin més accessibles al públic en general i en particular a un públic més jove. Vol també generar una xarxa de museus europeus en un esdeveniment comú, festiu i amistós.

La Nit Europea dels Museus és una iniciativa creada l'any 2005 pel Ministeri de cultura francès i apadrinada des del 2011 pel Consell d'Europa i la UNESCO. La Federació Francesa d'Amics dels Museus i la Reunió dels Museus nacionals francesos (RMN) en són socis institucionals.

Jornades de Patrimoni

Catalunya celebra les Jornades Europees del Patrimoni des de la seva creació l'any 1991, cada setembre tenim una bona oportunitat per conèixer i difondre el nostre patrimoni.

La Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni organitzà les Jornades Europees del Patrimoni 2013 oferint més de 380 activitats culturals arreu del país els propers dies 27, 28 i 29 de setembre.

Aquesta iniciativa, que es celebra a nivell internacional amb el suport del Consell d'Europa, vol fomentar el coneixement i respecte pel patrimoni cultural i artístic mitjançant activitats als monuments i jaciments arqueològics entre altres recursos patrimonials de tot Catalunya.

Les jornades compten amb la participació de nombroses institucions del país i es desenvolupen a més de 220 municipis repartits en el territori. Hi ha activitats de tot tipus, des d'exposicions a visites guiades i teatralitzades, concursos de fotografia, rutes a peu o en bicicleta, tallers i jornades de portes obertes.

Cal agrair el suport de l'Associació Catalana de Municipis, de la Federació de Municipis de Catalunya i de l'Institut Ramon Muntaner, a més del patrocini del Consell d'Europa.

El Museu D'Art de Sabadell va dedicar les Jornades de Patrimoni de l'any 2013 especialment al públic familiar, per això vam proposar tres activitats pensades per què petits i grans gaudissin dels continguts del museu conjuntament, d'una manera lúdica però també pedagògica.

Aquestes van ser:

- Les visites dinamitzades per a famílies.

Acompanyats d'un monitor i de la guia de visita per a famílies elaborada especialment, es va poder recórrer i gaudir d'una forma diferent de l'exposició permanent del Museu d'Art, la *Col·lecció 1878 – 1936* i de l'exposició temporal, *Xavier Oriach. Cartografia pictòrica 1941 – 2013*.

Horari: Diumenge, 29.

- A les 12h. Visita dinamitzada per a famílies de l'exposició permanent, *La col·lecció 1878 – 1936*. Places limitades per ordre d'arribada. Durada: 1 h. Activitat gratuïta.

- A la 1h. Visita dinamitzada per a famílies de l'exposició temporal, *Xavier Oriach. Cartografia pictòrica. 1941 - 2013*. Places limitades per ordre d'arribada. Durada: 1 h. Activitat gratuïta.

Dia Internacional de les persones amb discapacitat

Dates: desembre de 2013
Organització: MAS
Lloc: MAS
Coordinació: MAS

Amb motiu del Dia Internacional de les persones amb discapacitat, que és el 3 de desembre, el 2013 el MAS ha organitzat per primer cop un conjunt d'activitats especialment dirigides a aquest segment de públic amb dificultats d'accessibilitat, que s'han preparat conjuntament amb persones responsables de diferents institucions de la ciutat.

Així, s'han programat visites guiades a l'exposició permanent i al mòdul multisensorial dirigides a persones amb discapacitat intel·lectual i a persones sordes. Les visites han tingut una durada aproximada d'una hora i han estat gratuïtes per als participants.

2.4 Altres col·laboracions

S'han continuat les col·laboracions habituals i continuades amb d'altres departaments de l'Ajuntament de Sabadell així com amb entitats locals o nacionals per al desenvolupament de diferents accions.

- Amb d'altres departaments de l'Ajuntament de Sabadell

- Regidoria de cultura

- Amb l'Estruch. SABADELL OBERT.

Segona convocatòria de residències de treball per artistes sabadellencs i exposició final al museu. El Museu d'art forma part del jurat de selecció.

- Escultures a la via pública

Com és habitual, s'ha seguit col·laborant en la programació i coordinació de diverses tasques del programa d'escultures vinculat a la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Sabadell, com és l'estudi tècnic i l'elaboració d'informes de conservació, restauració i ubicació.

- Pati del Museu d'Art

Durant l'any el pati del MAS ha estat utilitzat per portar-hi a terme diverses programacions de la Regidoria de Cultura, com el Festival 30 Nits i la Festa Major.

- Regidoria d'Educació. Participació en el Programa Ciutat i Escola

Des del MAS s'ha continuat participant amb el programa Ciutat i Escola del Departament d'Educació, amb l'assistència a reunions del Consell d'Entitats, del qual som membres de la Junta, així com en la inclusió de les activitats per escolars que fa el museu en la seva revista i en la pagina web. Tanmateix s'ha col·laborat en càlcul i en la tramesa de les dades del públic escolar, per nivells educatius, que ha participat a cada una de les activitats dels Museus Municipals de Sabadell.

La presentació del programa Ciutat i Escola pel curs 2013-14 es va portar a terme el dia 19 de setembre.

- Regidoria de Serveis Socials

Per a la difusió del modul La mirada tàctil. Joan Vila Cinca o l'origen de l'art de Sabadell, es comptà amb la col·laboració de la regidoria de Serveis Socials.

Pels continguts veure aparta de l'exposició permanent.

La Mirada Tàctil és una iniciativa de la Xarxa de Museus Locals dels Serveis de Cultura de la Diputació de Barcelona, que compta amb l'assessorament de l'ONCE Catalunya, i té com a objectiu garantir l'accessibilitat cultural a tota la ciutadania.

- Gabinet d'Alcaldia

El dijous, 5 de setembre, es porta a terme la trobada habitual de presentació de la Festa Major al pati del Museu d'Art.

Durant l'acte es van portar a terme visites guiades a l'exposició permanent i temporal del museu.

- Amb entitats locals i nacionals

- Concurs de dibuix CASSA

El MAS col·labora, com és habitual, en els premis de dibuix per a infants de CASSA, en els quals participà Engràcia Torrella com a membre del jurat, el dia 24 de gener.

- Xarxa de Museus Locals. Diputació de Barcelona.

El MAS participa a la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona, creada per afavorir el treball en comú i la difusió dels museus que la conformen, des de tots els àmbits, ja sigui conservació, documentació i restauració dels fons, exposicions itinerants, publicitat, activitats pedagògiques, etc.

- Servei de Museus de la Generalitat de Catalunya

El MAS col·labora amb el servei de museus elaborant enquestes, transmeten còpia del programa de documentació, entre d'altres....

- Museu Nacional d'Art de Catalunya. MNAC. EL MIRADOR DELS MUSEUS

El dissabte 13 de juliol al vespre, en el marc de la jornada de portes obertes que organitzà el Museu Nacional d'Art de Catalunya, es presentà el Mirador dels Museus, una iniciativa del mateix MNAC que ha preparat amb la col·laboració de tots els museus d'art catalans.

El Mirador dels Museus és un espai de presentació dels museus d'art de Catalunya per oferir al visitant informació sobre aquests museus, entre els quals es troba el Museu d'Art de Sabadell. Se situa en un espai annex a la Sala Oval del MNAC, des d'on també és visible, per tal que sigui un reclam per al visitant. Hi ha diferents audiovisuals que, de manera contínua, ofereixen imatges i informació dels museus d'art catalans, així com també pantalles interactives perquè el visitant pugui obtenir tota aquella informació que li interessi. L'objectiu és que aquest punt d'informació incentivi l'interès per a la visita dels museus d'art del país.

Cadascun dels museus que hi ha participat ha aportat un petit text de presentació i una selecció de quatre o cinc imatges d'obres representatives de les seves col·leccions. El Museu d'Art de Sabadell hi està representat a través de cinc obres: *Dona en un cafè* de Carles Casagemas (c. 1900-1901), *Manifestació per la República* d'Antoni Estruch (1904), *Panoràmica de Sabadell* de Joan Vila Cinca (1910), *Costa Brava* de Francesc Gimeno (entre 1915 i 1918) i *La justícia* de la sèrie *Matances* de Fina Miralles.

Aquest Mirador és una gran oportunitat dels museus d'art locals per a donar-se a conèixer més enllà del seu àmbit territorial. És el primer cop que el MNAC, com a museu nacional, lidera una activitat de xarxa d'aquest tipus i, com a col·laboradors, esperem que tingui un gran ressò.

- Museu d'Art de Cerdanyola. MUSEUS CREUATS

El diumenge 3 de novembre a les 12 del migdia, es va fer una visita guiada a les exposicions permanents del Museu d'Art de Sabadell i del Museu d'Art de Cerdanyola, de forma simultània, tot convidant a les persones interessades a moure's d'una ciutat a l'altra per conèixer com ha estat la producció artística de dues ciutats tan properes territorialment.

L'origen i la trajectòria del Museu d'Art de Cerdanyola i del Museu d'Art de Sabadell són ben diferents, però també es poden buscar similituds i punts en comú, per exemple cadascun està ubicat en un edifici patrimonial representatiu de la història de la seva ciutat, també la relació que van mantenir amb alguns moviments artístics i la convivència d'artistes destacats.

- Tecla Sala de l'Hospitalet de Llobregat

Tecla Sala i el Museu d'Art de Sabadell han cooperat per la producció de l'exposició *Manual de resistència i acció. L'escultura d'Antoni Marquès, que es va presentar al centre d'art de l'Hospitalet del 21 de març al 21 de juliol del 2013*, i que es presentà al Museu d'Art de Sabadell, l'any 2014.

Antoni Marquès (Sabadell 1956) és un artista que ha tingut poca presència pública tot i fer una obra d'extraordinària qualitat; rebutja la banalitat dels nostres dies i resisteix en un món on cada vegada troba menys aliats. Ho fa amb el testimoni d'una obra incòmoda que es cou en el respecte absolut a la tradició escultòrica, pel que fa al procés i al coneixement de l'ofici, elaborant un discurs plàstic, directe, insubornable, i que fins i tot pot semblar irreverent. La seva obra està feta amb materials com el ferro, el bronze, l'alumini, l'acer inoxidable, el zinc i el plom així com amb resines, plàstics termoformats, ferro pintat, serigrafies, vidre i miralls. En la seva darrera producció el color té una presència importantíssima, amb gammes i textures intencionadament originàries del món industrial, esdevenint un element essencial que es combina i es fusiona amb les formes per expressar noves qualitats plàstiques. És l'obra d'un brillant artista que té com a mètode de treball la introspecció, la solitud i un extraordinari rigor plàstic i conceptual.

2.5 Publicacions

Les noves publicacions editades i/o distribuïdes durant l'any 2013 des del MAS han estat les següents:

- Alfons Borrell. *Obra sobre paper 1956 – 2012. Catàleg a de la Fundació Palau de Caldes D'Estrac*

- Xavier Oriach. *Cartografia pictòrica 1941 – 2014. Catàleg a cura del Museu d'Art de Sabadell*

2.6 La comunicació

Durant el 2013 s'ha continuat treballant per millorar la comunicació de les exposicions i activitats programades pel MAS, a través de diverses accions:

- *Visita 3D al Museu d'Art de Sabadell*

Es va iniciar el projecte de col·laboració i mecenatge amb l'empresa Visita3D de Sabadell per a l'elaboració d'una visita virtual al museu d'Art i Casa Turull.

- *Pàgina WEB dels MMS.*

S'ha treballat en l'elaboració d'una pàgina web específica dels MMS.

- *Elements de difusió.*

S'han continuat elaborant els materials de difusió, ens referim a la postal, punt de llibre i fulls de sala de les exposicions temporals

- Mitjans de comunicació.

S'han continuat elaborant els dossiers i materials necessaris per als mitjans de comunicació existents, premsa, ràdio i televisió.

2.7. Programa pedagògic

L'any 2013 ha estat de consolidació pel que fa a la revisió del programa pedagògic per a escoles i altres grups al Museu d'Art de Sabadell que s'ha dut a terme els darrers anys, amb l'objectiu de millorar els continguts de les propostes, que abastessin les diferents matèries tot adequant-les als diferents segments educatius, des dels més petits fins al públic adolescent, juvenil i adult i també al familiar, així com per millorar la seva gestió i coordinació.

Així, ja per al curs 2012-2013, es començaren a implementar algunes millores: es van revisar els continguts de totes les activitats, es van revisar i unificar en diferents barems de preus les propostes de visites guiades, visites dinamitzades, itineraris i tallers existents, tot adequant-les als seus costos i a les necessitats actuals dels grups sol·licitants, així es van afegir dues noves tipologies d'activitats, l'activitat dinamitzada i el taller genèric a totes les exposicions temporals, entenent que segons la programació aprovada als museus prepararan propostes específiques que s'oferiran temporalment, amb la mateixa durada que l'exposició temporal, també *Recrea Accions culturals* com a empresa especialitzada en continguts artístics es va fer càrrec de tots els monitoratges necessaris.

Per al curs 2013-2014 s'han ofert les activitats que es relacionen en el quadre adjunt i que s'agrupen en forma de visites guiades, visites dinamitzades, itineraris i tallers. Es porten a terme per sol·licitud en horari majoritàriament escolar.

	Durada	A qui s'adreça
Visites guiades*		
Coneix el MAS i la Casa Fàbrica Turull	1h 30	Ed. primària, ESO, batxillerat, F. P. i adults
Coneix la Casa Fàbrica Turull	1h	Ed. primària, ESO, batxillerat, F. P. i adults
Museu d'Art de Sabadell. Artistes, obres i vivències	1h	Ed. primària, ESO, batxillerat, F. P. i adults
Museu d'Art de Sabadell. Una institució amb història	1h	Ed. primària, ESO, batxillerat, F. P. i adults
Xavier Oriach. Cartografia pictòrica 1941-2013	1h	Ed. primària, ESO, batxillerat, F. P. i adults
Exposicions temporals	1h	Ed. primària, ESO, batxillerat, F. P. i adults
Activitats dinamitzades		
Paraules amagades petit*	1h	2n Ed. infantil i inicial d'Ed. primària
Els Turull reben visites	1h 30	Ed. primària, ESO, batxillerat, F. P. i adults
L'estudi d'un quadre. El Corpus de Sang	1h 30	superior de primària, ESO, batxillerat, FP i adults
Paraules amagades. Art i llenguatge	1h 30	mitjà i superior d'Ed. primària, ESO, batxillerat, FP i adults
Itineraris*		
El Modernisme a Sabadell	2h	Ed. primària, ESO, batxillerat, F. P. i adults
Reixes i Rajoles. Arquitectura i ornamentació	2h	Ed. primària, ESO, batxillerat, F. P. i adults
Escultures al carrer	2h	Ed. primària, ESO, batxillerat, F. P. i adults
Tallers		
Mira qui et mira petit	1h	2n d'Ed. infantil
Fes visible l'invisible petit	1h	2n d'Ed. infantil
Fes visible l'invisible	1h 30	inicial i mitjà d'Ed. primària

L'oferta per als casals d'estiu s'ha preparat específicament per primera vegada, veure apartat d'activitats.

Les taxes i preus públics de les activitats que formen part del programa pedagògic del MAS estan aprovades en la corresponent Ordenança Fiscal i per Junta de Govern Local. El Museu d'Art ha seguit oferint visites guiades gratuïtes i dinamitzada per als més petits a tots els grups escolars de la nostra ciutat.

Durant aques curs l'esforç s'ha concentrat en l'augment i millora de les propostes per a les famílies, tant les que accedeixen de forma lliure o per convocatòria, així destaquem:

- Treball en col·laboració amb el Centre de recursos pedagògics. Programa tàndem Família-Escola

S'han continuat els treballs en col·laboració amb el centre de recursos pedagògics de Sabadell tot informant-los de les activitats previstes i propostes de treball i formació per al professorat.

El dia 25 maig es va realitzar una activitat adreçada a les famílies de l'escola Joanot Alisanda dins del Programa Tàndem Família-Escola que organitza l'Ajuntament de Sabadell conjuntament amb les AMPA i les escoles de la ciutat.

Es tracta de projectes compartits entre la direcció de l'escola i els tutors, les AMPA i les famílies, promoguts per l'Ajuntament, amb formats molt diversos.

Una vintena d'alumnes de l'escola Joanot Alisanda de 1r d'educació primària van compartir amb les seves famílies l'activitat del Museu d'Art de Sabadell, "Fes visible l'invisible", un taller d'art contemporani lligat a l'activitat escolar dels alumnes a l'aula. En aquest taller s'apropa als alumnes a les arts plàstiques amb una sèrie de jocs, en els quals tots participen, a partir dels colors, les textures, la música, els objectes i les paraules, tot cercant què sent cadascú. Després, un espectacle de mim en petit format, els va fer viure de prop la poesia de les formes i dels colors.

- Espai Família'RT

S'ha augmentat i millorat l'oferta d'activitats a l'espai Família'RT.

Aquest és un espai estable del Museu d'Art de Sabadell de lliure accés, on petits i grans poden viure l'experiència de comprendre i estimar l'art. L'espai està sempre obert i ofereix activitats relacionades amb l'exposició permanent, la Casa Turull i les exposicions temporals. Totes les activitats estan especialment pensades per a fer en família.

Per aquest any a modus d'exemple es van preparar:

- Guies per a famílies de l'exposició permanent i temporals

Les guies proposen interrogants, idees o activitats relacionades amb les exposicions. Són com claus per interpretar l'art i es presenten de manera que grans i petits estableixin un diàleg tot visitant les exposicions de manera lliure.

Es poden demanar a la recepció del Museu i es deixen en préstec.

En forma d'annex s'adjunten la nova guia per a famílies de l'exposició permanent, també de l'exposició temporal *Xavier Oriach. Cartografia pictòrica, a modus d'exemple*.

- Activitats relacionades amb l'exposició permanent:

- **L'art de fabricar històries** / Jugar a inventar històries a partir dels quadres de l'exposició permanent. A l'exposició permanent del segon pis es troben les històries que amaguen alguns dels quadres. També es pot compondre de nou el *Corpus de sang* o bé crear noves escenes.

- Activitats relacionades amb la Casa Turull:

- **Gimkana per la Casa Turull** / Cinc petites gimkanes per descobrir l'esplendor i els detalls fantàstics dels mobles i de la decoració d'aquesta casa burgesa del segle XIX.
- **Flors, floretes i tota mena de plantetes** / Fer d'interioristes i dissenyar un moble, decorant-lo amb plantes.
- **Mandales a la Casa Turull?** / Les sanefes de la casa inspiren noves composicions.

- Activitats relacionades amb les exposicions temporals en curs.

- Tallers de Nadal

Dedicats a l'exposició temporal en curs, per treballar en família. Veure apartat d'activitats.

2.8 Dades d'assistència

ANY 2013	INDIVIDUAL Visitants	EN GRUP Núm. grups Visitants		TOTAL
gener	504	11	279	783
febrer	679	12	305	984
març	530	12	313	843
abril	319	22	536	855
maig	6913	25	661	7574
juny	580	12	289	869
juliol	2193	2	50	2243
agost	54	0	0	54
setembre	7872	3	76	7948
octubre	291	15	360	651
novembre	266	19	496	762
desembre	229	10	162	391
TOTAL	20430	143	3527	23957

ANY 2012	INDIVIDUAL Visitants	EN GRUP Núm. grups Visitants		TOTAL
gener	355	13	355	710
febrer	114	29	639	753
març	158	33	751	909
abril	339	21	486	825
maig	3014	20	451	3465
juny	396	14	376	772
juliol	625	4	81	706
agost	36	0	0	36
setembre	4309	2	54	4363
octubre	610	13	347	957
novembre	585	25	598	1183
desembre	818	14	323	1141
TOTAL	11359	188	4461	15820

MUSEU D'HISTÒRIA DE SABADELL

Fons

1. Objectius

La bona gestió de les col·leccions del fons és l'eina bàsica i fonamental que permet al museu una posterior activitat de divulgació científicament rigorosa.

En aquesta gestió hi intervenen diferents apartats: l'ingrés de nous objectes, el registre i documentació, la conservació preventiva, la restauració, el correcte emmagatzematge i el moviment d'objectes.

Els fons són la columna vertebral de tota institució museística, són la base per construir tots aquells continguts que s'estudien i es donen a conèixer a través de publicacions, exposicions, visites, didàctiques, etc, en definitiva gran part dels programes de recerca i de difusió.

Com a fons patrimonial entenem tots aquells béns que es conserven als magatzems i tots aquells altres que es poden trobar en el territori, és a dir, el patrimoni arqueològic, arquitectònic, punts patrimonials, així com també els immaterials.

Els nous ingressos.

El MHS ha continuat vetllant per incrementar la quantitat i la qualitat dels seus fons, definint uns criteris d'adquisició adequats als objectius que com museu municipal té plantejats, i que, en definitiva, es resumeixen en la història de la nostra ciutat i del seu abast territorial.

Els nous ingressos són, majoritàriament, en forma de: donació, dipòsit, comodatiu, compra i recollida.

En aquesta qüestió és fonamental el treball que s'ha continuat fent de coordinació amb l'Oficina de Patrimoni i l'Àrea d'Urbanisme, Habitatge i Patrimoni de l'Ajuntament, pel que fa al seguiment tècnic de les llicències d'obres en espais de protecció arqueològica i edificis d'interès patrimonial, així com de les llicències d'enderroc dels conjunts industrials tèxtils d'interès històric. Aquest seguiment tècnic ha de permetre incrementar i millorar els fons del MHS.

La conservació i restauració dels fons, comprèn:

- L'ordenació i correcte emmagatzematge de les col·leccions. Les col·leccions del Museu d'Història es guarden al carrer d'Agricultura i de Cellers.
- La conservació preventiva i els manteniments.

Consisteix en crear, controlar i mantenir les condicions ambientals necessàries, tant als magatzems, les sales d'exposició com als diferents punts patrimonials dispersos per la ciutat per què el bé material o immaterial perduri en el temps el màxim possible.

- La restauració. Diferenciant dues tipologies bàsiques, en relació al programa d'exposicions i de préstecs temporals i en relació a les actuacions de conservació preventiva i manteniments.

La documentació

D'acord amb la Llei de Museus, els fons del MHS ha d'estar, com a mínim, ben registrats i documentats, i el MHS continuat aplicant els criteris marcats per la llei, a partir del programari informàtic, Museum Plus, recomanat per la Generalitat de Catalunya.

El moviment dels béns

Les col·leccions estan subjectes a un continu moviment, la intensitat del qual varia i és d'impossible previsió. Així, s'han gestionat tots els moviments d'objectes, tant producte d'iniciatives internes com de consultes, préstecs temporals o permisos de reproducció externs.

La biblioteca del MHS

S'ha dut a terme un mínim manteniment de la biblioteca per tal que esdevingui una autèntica font d'obres especialitzades en temàtica patrimonial i local.

2. Actuacions

2.1 Els nous ingressos

Diverses persones físiques i jurídiques han donat un total de 63 objectes aproximadament, segons el següent desglossament:

L'empresa ASEA BROWN BOVERI, S.A. :

1. Interruptor seccionador sala de proves de motors Tipus MB-35 500 V 1000A
2. Motor de corrent altern trifàssic de gàbia d'esquirol tipus MCRF.25-4 75kw 660/380 V 1470 r/min núm. 600070014
3. Generador de corrent continu (dinamo fre) tipus DG 315 MR3 92 kW 1000 r/min núm. D2610034-4
4. Generador de corrent continu (dinamo fre) CES (Construccions Elèctriques Sabadell) Tipus C-200 150V 10 CV 1500 r/min núm. 13678
5. Generador de corrent continu (dinamo fre) CES (Construccions Elèctriques Sabadell) Tipus C-200 150V 10CV 1500r/min núm. 11261
6. Generador de corrent continu (dinamo fre) CES (Construccions Elèctriques Sabadell) Tipus D-280 220V 90 kW 1500r/min núm. 59.940
7. Generador de corrent continu (dinamo fre) Tipus C-300 220 V 37 kW 1500 r/min núm 6147
8. Alternador CES Tipus A-46 80 kW 220/380 V 1000r/min. Núm. 1434
9. Motor elèctric de corrent altern CES. Any 1947 Tipus AC 31-1 2HP 210/120 V 2800r/min. Núm. 19975

Madrona Garriga Martori

- 5 peces de roba interior femenina de finals del s. XIX

Rosa Moix Queraltó

- Donació de Mostraris de l'empresa Hilados y Tejidos Comas, de finals del s.XIX principi s.XX.

Teresa Morera Morera

- Un àlbum, retalls de roba i llibretes de tecnologia de teixits de la secció d'aprenentes de cosidores de l'Escola Industrial d'Arts i Oficis de Sabadell.

Antoni Torras Vinyals

- Un carretó de fusta.

Albert Bueso Gües

- Un revolver amb funda de cuir i bales pel revolver dins d'una bossa de cuir, finals S. XIX.

Josep Martí Riera

- 2 fusos i dues filoses manuals de principi del segle XX.

Josep Maria Rubió Llonch

- Un estendard de la Secció Ciclista del CF Arraona.

Josep Balsach i Peig

- Tretze màquines de calcular (manuals, mecàniques i elèctriques) i cinc màquines d'escriure (mecàniques i elèctriques), procedents de la fàbrica tèxtil de cal Balsach, dels anys 1940-1980.

HIACME, SA

- Una nevera de gel dels anys 1950, marca "Gelat" i 8 rajoles de paviment hidràulic, amb decoració polícroma de motius vegetals i florals, de la casa Tharrats de Girona, de la primera meitat del segle XX, procedents d'un habitatge del carrer d'Advocat Cirera, 15, en fase d'enderroc.

- Dipòsits de materials arqueològics.

El MHS és dipositari dels materials procedents de les intervencions arqueològiques efectuades en el terme municipal. Al llarg de l'any s'han rebut els següents dipòsits:

- Can Gambús 3, 16 de gener 2013 (300 caixes)

Diverses intervencions arqueològiques del terme de Sabadell; Juliol del 2013 c. St. Quirze 11, intervenció realitzada el 2004c. Sant Antoni /les Valls 2000, Sant Pau de Riusec 2008 i 2010, Plaça del Gas 2009, Ca n'Ustrell 2007, Raval / c de les Neus 2002, c. Sant Antoni Ma. Claret 1994, Castellarnau 2001, Casal de l'estudi 2002, Camp d'aviació 2003, 2004 i 2006, Fortuny 2001, Casa Duran 2002, 2006, 2007 (125 caixes).

Passeig Plaça Major intervencions 2008, 2009, 2010, 10-10-2013, (95 caixes)

Acompanyant aquests materials, en el mateix acte, s'han lliurat al MHS les còpies dels inventaris i les Memòries d'excavació.

2.2 La conservació i restauració del fons

Una bona conservació preventiva va lligada a diversos factors:

-Un correcte emmagatzematge,

Cada una de les més de 20.000 peces del fons han de tenir un lloc assignat i referenciat. Per això, al llarg de 2013 s'han seguit les tasques setmanals periòdiques en els magatzems del c. Agricultura i La Nau per tal d'assolir aquesta premisa. En aquestes tasques hi han incidit directament els nous ingressos que hi ha hagut i a la nova documentació que s'ha efectuat.

-Paràmetres climàtics,

S'ha continuat amb la medició dels paràmetres d'Humitat relativa i temperatura, tant al magatzem del c. Agricultura com en algunes sales del Museu, on hi ha instal·lats aparells mesuradors-enregistradors. Aquestes mesures es llegeixen mensualment i es custodien en l'Arxiu de dades climàtiques del museu

Conservació

Magatzem del MHS al C. Agricultura

Enguany s'han continuat efectuant les tasques habituals inherents a la conservació preventiva en l'edifici del magatzem del MHS al c. d' Agricultura i que consisteixen en les següents accions:

- Continuació de l'enregistrament de les dades ambientals – HR i temperatura-En els espais d'aquest magatzem hi ha instal·lats 7 mesuradors electrònics del tipus *Datta logger*, mensualment s'han bolcat les dades preses pels aparells en el programa informàtic especial de control climàtic.
- També s'ha seguit efectuant el manteniment i canvi dels filtres del sistema de ventilació d'aire forçat així com el manteniment de l'aparell deshumificador.
- S'han continuat realitzant les tasques habituals de manteniment, ordenació i control de conservació dels objectes del fons dipositats en el magatzem del c. Agricultura. –nous ingressos, objectes que han format part d'exposicions pròpies, o deixats en préstec a altres institucions...

Control de plagues a l'edifici de la seu central del MHS al c. Sant Antoni.

El mes de setembre del 2013 s'advertí la presència de termites a la planta baixa del Museu, concretament a la paret de la façana del despatx tècnic de la planta baixa. Es feu un estudi per detectar l'abast d'aquesta activitat. Atès que les termites estaven molt localitzades en l'espai descrit, el mes de novembre s'inicià el tractament amb la instal·lació d'unes trampes mb inhibidor de quinina que impedeixen el creixement dels insectes. Aquestes trampes es van controlant periodicament. El tractament que durarà cin anys, l'està portant a terme l'empresa Gestior Químics S.L.

Restauració

S'ha continuat, també, el programa de restauració dels fons, aplicant els següents criteris:

Prevenició (objectes en estat de deteriorament crític o que han sofert desperfectes), Enguany s'han restaurat les següents peces de ferro:

- Aixada i falç d'època romana
- Punta de llança medieval.

La restauració ha anat a càrrec de l'OPC de la Diputació de Barcelona

2.3 La documentació

Enguany s'han dedicat els esforços més importants a la documentació del fons tèxtil incidint sobretot en el fons de mostraris tèxtils i de tintoreria

Aquesta tasca de documentació ha consistit en:

1. Continuació de la catalogació dels mostraris per part de la Comissió de Mostraris i pel personal tècnic del museu.

L'esmentada comissió està formada per: Josep Armesto, Lluís Clapés, Josep Ferrer, Miquel Grau, Frederic Gutés, Josep Llobet, Jordi Marmiñá, Joan Carles Miquel, Josep Maria Peret, Albert Puigdemívol, Josep Puigdemívol, Orsini Sotorra i Ramon Vila

S'han documentat els de les empreses: Garriga germans i Jaume Bombardó Aquestes fitxes els membres de la comissió les fan manualment i després el cos tècnic del museu les introdueix en el programa Museum Plus que compta amb una fitxa específica de Mostrari; i també realitza diverses fotografies de cada volum que s'incorporen a la corresponent fitxa documental.

2. Continuació de la catalogació dels Mostraris de Tintoreria, per part de la comisió de tintorers. S'ha finalitzat la catalogació els de l'empresa Estruch SA.

En aquest cas els membres de la comissió realitzen la documentació amb el suport de la base de dades Acces i també fan diverses fotografies de cada volum que s'incorporen a la fitxa documental. Periòdicament el contingut d'aquest Acces és volcat a la base de dades general del museu Museum plus. Aquest volcatge es fa amb el concurs de l'empresa Zetcom, propietària i administradora del programa.

3. Altres.

S'han registrat i documentat els nous ingressos. S'ha continuat efectuant nova documentació del fons de la Indústria tèxtil llanera incidint en dels mostraris tèxtils i de tintoreria. Així mateix s'ha continuat efectuant revisió de la documentació ja existent.

En total s'han documentat 380 nous objectes

4. Accessibilitat al programa documental Museum Plus

El canvi d'ubicació dels despatxos tècnics del MHS a l'AHS, comporta la necessitat d'una sèrie de canvis i nivell informàtic per millorar l'accessibilitat a la base de dades des de diferents estacions i així facilitar la gestió de la documentació.

Al llarg d'aquest any s'han definit aquests canvis conjuntament amb el departament d'informàtica de l'ajuntament IAS.

2.4 El moviment dels béns

Préstecs

S'ha continuat atenent i gestionant les demandes de préstec temporal d'objectes del fons que es puguin produir per part d'altres institucions i/ o entitats. La finalitat d'aquests préstecs poden ser per formar part d'exposicions temporals, o bé per estudi i/o anàlisi

Els préstecs efectuats han estat:

Al MUHBA, per l'exposició **El món del 1714. A l'entorn de Barcelona**

- *L'arbre de la vida*, reg.1762 fragment d'empesa de cànem estampada, s.XVIII.

A la Diputació de Barcelona per formar part de l'exposició **Vidres negres del neolític. D'on vénen?** dins el cicle *Coincidències insòlites*.

- Nucli d'obsidiana procedent de la Bòbila Padró (Can Tiana, Ripollet).
- Dos fragments de laminetes procedents de la Bòbila madurell (Sant Quirze del Vallès).
- Lamineta d'obsidiana procedent de Can Gambús 1 (Sabadell).

Préstecs d'altri

Per a l'exposició *Realitats. Joan Balmes i Bebedicto (Sabadell, 2015-2004)* que es va mostrar entre el 3 de setembre i el 27 d'abril de 2014, es van fer els següents préstecs:

Martí Balmes i Novell:

- Llibreta inventari de negatius, 1936-1944
- Capseta amb negatius i fundes de paper, anys quaranta
- Tarjeta "Reportajes Balmes", anys cinquanta
- 8 Fotografies de l'enderroc dels Pedregars, anys quaranta
- Capsa "Belfo" amb 12 rodets de 35 mmm
- Capsa "Agfa" amb 11 rodets de 35 mm.
- fotos amb segell fotogràfic "Balmes"

Roser Enrich Gregori:

- 1 fotos casament a la Salut, anys cinquanta
- fotos processó a la Salut
- 4 plats de porcellana i 4 copes de vidre, anys cinquanta

Isabel Argany Comas:

- Tovalles de fil amb punta de ganxet

Per a formar part de l'exposició Tints i colorants a Sabadell. Una història que ve de lluny, s'han rebut els següents:

De l'AHS

1. Llibre de diferentes notas per lo us de Joan Sallarès. D7 439/1
2. J.B.Bensongne Instruction generale pour la teinture de la laine D3 13943
3. Legalitzar un generador de vapor(Buxó) Instal·lacions Industrials 2/1888 AMH160
4. Tintoreria c. Sant Cugat/R.Bru. Instal·lacions Industrials 3/1889 AMH 160
5. Caldera de Vapor c Bilbao/ F Sanllehí. Instal·lacions Ind 5/1889 AMH 160
6. LI Obres Majors Riu Ripoll/Auxiliar industrial Sabadellense 116/1894 AMH 210
7. Fons Estruch:
 - Carta de l'empresa **Jubert y Daura** 29 gener 1907/ D33689/2
 - Carta empresa **Vero Vidal** 4 juny 1907, comentant un retorn de lletra / D33689/2
 - Carta empresa **Antonia Castells vda de Font**. Es queixen del color que els han tenyit unes baietes, 02.10.1907/ D33689/1
 - Carta de l'empresa **Fdco Bayer** amb mostra tenyida/ D3 3688/3
 - Nota de preus de productes químics de l'empresa **Pau Colomer/** D3 3688/3
 - Quadre de jornals de treballadors / D3 3688/3
 - Carta de **Pedro Alvarez**, instruccions per tenyir el negre campetx/ D3 3688/2
 - PRECIO CORRIENTE Full de preus de colorants de l'empresa de **Vero Vidal/** D3 3688/2

D'Antoni Vázquez

Mostrari de l'empresa UNICOLOR, confeccionat pel mateix senyor Vazquez seguint les indicacions de la casa de colorants.

De Feliu Enrich Gregori

Balances de precisió, de la casa COBOS

De Roser Enrich Gregori

Cassa d'aram
Recipient de porcel·lana de laboratori

De Sebastià Serra Rof

- Pequeño manual de la tintura I, por Leopold Cassella y Cia, 1908
- Pequeño manual de Tintorería II, IG, 1926
- Mostrari de colors Los colorantes Helindon, IG

- Indigo pur, BASF
- Los colorantes de la AGFA. Berlín 1914

De la Biblioteca de Ciències Socials de la UAB

El llibre: Colores derivados de la anilina: historia, fabricación y aplicación á la tintorería y otros varios ramos de la industria por José Vallhonestá [y Vendrell]
Madrid:Imprenta y Fundación de Manuel Tello, 1874

De la Biblioteca de la ETSEIB, UPC

El Llibre: Vallhonestá Vendrell, José; *El arte del tintorero*. Ed. La Renaixensa, 1880

Traspasos o derivacions de patrimoni documental a l'Arxiu Històric

Documentació de l'empresa Garriga Germans

El Sr. Francesc Garriga ha col·laborat en el procés de recerca i documentació per a l'exposició *Vendre el producte. Publicitat i marca en el Sabadell tèxtil*, inaugurada el setembre de 2012 i tancada el 16 de juny del 2013.

Fruit d'aquesta col·laboració va ser la cessió al MHS de diversa documentació de publicitat de l'empresa i d'altres tipus de documents, dels anys 1930 al 2000, per tal que se'n fes una tria de cara a ser exhibida en alguns dels diferents apartats de l'exposició. Finalment, una part d'aquesta documentació ha estat en exposició mentre que l'altra es va quedar sense exhibir per motius d'espai i a criteri dels comissaris de la mostra.

Un cop revisada aquesta documentació, el Sr. Francesc Garriga en va confirmar l'oferiment de donació provisional d'una part, amb data de 17 d'abril de 2013. Una part d'aquesta documentació s'ha traspasat a l'AHS (traspàs fet el mes de juny i acceptat el mes d'octubre) i la resta queda pendent d'ingressar al MHS. Documentació traspasada a l'AHS i que s'incorporaran al fons Sucesores de Garriga Hermanos:

- Quatre fundes amb 17 fotografies de representants de Garriga Germans a la sastreria Russell's de Montréal (Canadà).
- Dos díptics de "Russell's" Custom Tailoring in Montreal.
- Un sobre de Sucesor de Garriga Hnos. amb una carta de Felix Moix a Juan Molet Balaña. Setembre 1963.
- El reglament de la Hermandad de Assistència Mútua de l'empresa Sucesor Garriga Germans.
- Un full amb resum/balanç de comptes de l'Hermandad.
- 2 fulls "estadillo salarial" a nom de felix Moix, anys 1956 i 1957.
- 2 tríptics de Comitè Internacional Tèxtil amb mostres de teixits: promoció de la "Muestra del Año" de l'any 1971 ("Cul de sac") i de l'any 1974 ("Piel de Toro").
- Carta informació nº 12 amb foto de situació de les obres del nou edifici, 5 de març de 1971.
- Carta de Sucesor Garriga Hnos, SA. Maig 1967
- Un sobre de Sucesor de Garriga Hnos. SA amb políptic de Garriga / Leacril. Invierno y Verano 1962 i opuscle "Que es Leacril ?".
- Un sobre de Garriga/Leacril i Garriga Lana Moda 1964.
- Carpeta amb un dossier: Convención nacional de ventas primavera / verano 1986 i 3 fotos enganxades.
- 12 anuncis de revista retallats, d'empreses sabadellenques i alguna altra empresa de fora:

- Dalmau Prats – Creaciones en Pañeria. Sabadell / Mateo Brujas.
- Manuel Casabó / Domingo Giravent.
- Fabril Lluch SA / 5 calidades para alta costura / Duran y Arús.
- Elegante y Despreocupado “Artilene” / Arlana.
- Sallares Deu S.A. / Domingo Codina.
- Jorge Domingo S.A. Sabadell / V. Colomer.
- Bambara / Pablo Maria Llonch Hijo, SA.
- Domingo Alujas / Textil Carrera..
- Brujas, 1860 “Un siglo de calidad en pañeria”.
- Kolmer / Reynes.
- Díptic. Festa de Sant Josep Artesa. (Dinar de GERMANOR) 1 de maig de 1962.
- Carta Garriga /leacril i Garriga / Lana. 27 d'octubre 1966, campanya per fer espots a TVE.
- Catàleg avanç de la temporada: tardor – hivern 1963-64. Garriga / Lana i Garriga / Leacril.
- Agenda de mà. Successor de Garriga Germans. Any 1937.

El Sr. Oriol Garriga Gusi, també en el marc d'aquesta mateixa exposició un cop ja estava desmuntada, va oferir en donació al MHS un cartell de publicitat, amb data d'abril de 2013. Aquest oferiment s'ha traspassat a l'AHS (traspàs fet el mes de juliol i acceptat el mes d'octubre). Documentació traspassada a l'AHS i que s'incorporaran al fons Sucesores de Garriga Hermanos:

- Cartell de publicitat de la marca Garriga / Leacril, de Successor de Garriga Germans, SA, any 1963, dissenyat pel Departament de Publicitat de l'empresa Leacril, emplaonat sobre fusta. Campanya amb el lema: “El mejor amigo del hombre... elegante. El traje Garriga / Leacril”, elaborada per l'agència Flotats. Consejeros de Publicidad, de Las Palmas de Gran Canaria.

Documentació de l'empresa Tèxtil Riba SA.

El Sr. Fidel Riba ha col·laborat en el procés de recerca i documentació per a l'exposició *Vendre el producte. Publicitat i marca en el Sabadell tèxtil*, inaugurada el setembre de 2012 i tancada el 16 de juny del 2013.

Fruit d'aquesta col·laboració va ser la cessió al MHS de diversa documentació de publicitat de l'empresa i d'altres tipus de documents, dels anys 1960 al 2000, per tal que se'n fes una tria de cara a ser exhibida en alguns dels diferents apartats de l'exposició. Finalment, una part d'aquesta documentació ha estat en exposició mentre que l'altra es va quedar sense exhibir per motius d'espai i a criteri dels comissaris de la mostra.

Un cop revisada aquesta documentació, el Sr. Fidel Riba en va confirmar l'ofertament de donació provisional d'una part, amb data de 6 de febrer de 2013. Una part d'aquesta documentació s'ha traspassat a l'AHS (traspàs fet el mes de juny i acceptat el mes d'octubre) i la resta queda pendent d'ingressar al MHS. Documentació traspassada a l'AHS i que s'incorporaran al seu fons:

- Butlletí núm 2. Any 1960 (*30 Aniversario*).
- Butlletí núm 3. Any 1960 (IX Festival de la moda masculina de San Remo).
- Butlletí núm 4. Any 1960. Butlletí núm 5. Any 1961 (Imposició de la Venera Plata de Caballero de la Senyera).
- Butlletí núm 6. Any 1961 (*Ultimas novedades en dibujos y coloridos de nuestra colección “Flameados”*).
- Butlletí núm 8. Any 1962. Imprès per Minerva.

- Butlletí núm 9. Any 1962 (*Pañeria RIBA es signo de...*). Imprès per Fabregas – Oliva.
- Butlletí núm 10. Any 1962. (*Urban Australia*). Imprès per Minerva. (Repetit 3)
- Butlletí num 11. (VII congres mundial de sastres Munich 1962) Fabregas Oliva (Full Complementari al butlletí núm 11)
- Butlletí núm 13. Any 1963 (*Sanremo 1963, XII Festival de la moda masculina*) Dissenyat per Solmak.
- Fulls (Característiques Diferencials de la nova Línia italiana 1963)
- Butlletí núm 14. Any 1964 (*V Certamen de la Moda Masculina*). Dissenyat per Solmak.
- Butlletí núm. 15 de l'empresa, monogràfic del *VIII Congreso Mundial de Sastres* celebrat a Tòquio, Japó, l'any 1964 (especial amb Mario Cabré).
- Butlletí núm 17. Any 1965 (*Linea Gaudi /Certamen Internacional de la Moda Masculina*) Dissenyat per Solmak.
- Butlletí núm 18. Any 1965 (*Riba Japó*). Dissenyat per Solmak.
- Suplement del Butlletí (*Riba en Desarrollo*).
- Butlletí núm 19. Any 1965 (*Primera Piedra*). Dissenyat per Solmak.
- Butlletí núm 20. Any 1965 (*Riba Orienta y Sirve*).
- Col·lecció de 13 lamines dels models.
- Butlletí núm 21. Any 1966 (*El Color espacial*). Dissenyat per Solmak.
- Nota d'interès.
- Butlletí núm 22. Any 1966 (*Riba construye uno de los complejos industriales más modernos de Europa*). Dissenyat per Solmak.
- Butlletí núm 24. Any 1966 (*Riba en Viena*). Dissenyat per Solmak.
- Salutació del Director.
- Col·lecció de 16 lamines dels models.
- Butlletí núm 25. Any 1967 (*Riba en la Europa del este*). Dissenyat per Solmak.
- Col·lecció de 8 lamines dels models.
- *Díptic amb portada d'una revista estatal de Modas de Moscú.*
- Butlletí núm 26. Any 1967. Dissenyat per Solmak.
- Butlletí núm 27 Any 1968 (*1ª Setmana Tecnica Internacional de Sasteria*). Dissenyat per Solmak.
- Enquesta STIS.
- Butlletí núm 28. Any 1968 (*Riba en Israel*). Dissenyat per Solmak.
- Col·lecció de 5 llamines dels models.
- Butlletí núm 29. Any 1969 (*Riba al servicio de laSastreria*) Dissenyat per Solmak.
- Butlletí núm 30. Any 1970 (*Riba en Madrid*) Dissenyat per Solmak.
- Col·lecció de 10 lamines dels models.
- Butlletí núm 31. Any 1973 (*Riba en Londres*) Dissenyat per Solmak
- Col·lecció 14 llamines dels models.
- Díptic Curso de cortador sastre.
- Políptic. Mostreig de teixits (*Muestras del año 1991*).
- Tríptic. Mostreig de teixits. (*Muestra Vencedora 1975*).
- Salutació del Director. Novembre 1974.
- Full. *Que es la moda?* Dissenyat per Solmak 1974.
- *Mostreig de teixits: Raya Cebra (XVIII Certamen de la moda Masculina)*.
- Tríptic Tèxtil Riba, S.A. (*Stands nº 456-457 Sector-A*).Dissenyat per Solmak. Any 1964.
- Políptic Moda Joven (*XIII congres mundial de mestres de Sastre. Israel 1968*). Dissenyat per Solmak.
- Políptic (*Textil Riba les desea verano feliz y confortables vacaciones*). Any 1969.

- Dissenyat per Solmak.
- Tríptic Riba Donna. Anunciant la col·lecció *Primavera-Verano 2000*.
 - Díptic Riba Donna. Anunciant la col·lecció *Primavera-Verano 1997*.
 - Fulletó Riba Donna. Anunciant la col·lecció *Primavera-Verano 1995*.
 - Díptic Riba Donna. Anunciant la col·lecció *Tendencias Primavera-Verano 1996*.
 - Fulletó Anunciant la col·lecció *Invierno 1995-96*.
 - *Díptic Riba Donna. (Seducción hay más de una...)*. Anunciant la nova col·lecció de Riba Donna.
 - Díptic Riba Donna anunciant la col·lecció otoño-invierno 1996-97.
 - Fulletó *Moda Printing*. Dissenyat per Solmak.
 - Fulletó *Moda Bonnie y Clyde*. Dissenyat per Solmak.
 - Pòster *Pantawood*. Any 1974.
 - Portada revista italiana "L'Uomo Vogue" amb anunci de tèxtil RIBA. Març 1987.
 - Díptic anunciant el nou servei HILO DIRECTO (servei informatitzat de comandes) any 1993. SDD /Serveis de disseny.
 - Tríptic Tèxtil RIBA. Explicant la història de l'empresa.
 - Revista *Tradición y alta tecnología*.
 - Revista *Tradición y Alta tecnología*. SDD / Serveis de disseny. Any 1990.
 - Díptic. Comunicació als clients sobre les vacances laborals col·lectives. per part del director "Pedro Riba". Dissenyat per Solmak.
 - Fulletó amb la salutació del director amb Nadal i pròsper any nou. Desembre 1983.
 - Díptic. Felicitació amb Nadal. Imprès per Minerva. Any 1961.
 - Díptic. Felicitació amb Nadal. Any 1984.
 - Carta informativa sobre el XX congrés de la Moda Masculina.
 - Certificat de Qualitat. Any 1998.
 - Díptic any 1979. (Desde 1929 servimos calidad en pañería). Dissenyat per Solmak.
 - Díptic any 1976 (Galadrones, participaciones y servicios que nos distinguen). Dissenyat per Solmak.
 - Revista Riba Sabadell any 1965 Dissenyat per Solmak.
 - Díptic (Orientación Moda Masculina Riba 1972) any 1972 Dissenyat per Solmak.
 - Full (Riba Tendencias para 1972).
 - Full informatiu Avance Riba sobre la setmana tècnica internacional de sastreria en Barcelona.
 - Revista Riba Style (Colección de trajes ligeros para primavera-verano 78) any 1978.
 - Portada Revista Riba Style (Colección de trajes ligeros para primavera-verano 78) any 1978.
 - Full informatiu Avance Riba (Don Pedro en el lejano Oriente).
 - Full informatiu Avance Riba (Don Pedro Riba ha visitado Polonia, Checoslovaquia y la Unión Soviética...).
 - Fulletó anunciant Ribalan Australia. Any 1962.
 - Full informatiu Riba ha establert un acord de col·laboració amb indústria Britànica. Any 1968. Dissenyat per Solmak.
 - Llibre IV rallye de la lana premio textil riba. Any 1971. Dissenyat per Solmak.
 - Llibre 80 de cada cien españoles visten trajes a medida. Any 1972. Dissenyat per Solmak.
 - Llibre 1er Rallye de la Lana. Any 1968. Dissenyat per Solmak.
 - Tríptic V Rallye de la Lana. Any 1972. Dissenyat per Solmak.
 - Pòster V Rallye de la Lana Any 1972. Dissenyat per Solmak.
 - Políptic (Men's World Wool Fashion Show 1964). Any 1964. Dissenyat per

- Solmak.
- Revista Riba en Desenvolupament. Any 1965. Dissenyat per Solmak.
 - Díptic amb mostres de teixit (XIV congrés de la moda masculina) Any 1972 Imprès per Uniongraf, S.A.
 - Fulletó informatiu abril 1972.
 - Díptic Extensible (instruccions per la costura de l'article).
 - Díptic XX congrés de la moda Masculina (Línea cielo gris y soleado sport) any 1978 imprès per Casamajó Barcelona.
 - Díptic 16º Congrés Mundial dels mestres sastres en Roma. Any 1975 Dissenyat per Solmak.
 - Fulla d'un periòdic .
 - Col·lecció de 6 làmines dels models.
 - fulles informatives.
 - Revista 17º Congrés Mundial dels mestres sastres en Rio de Janeiro. Any 1977. Dissenyat per Solmak.
 - Full informatiu.
 - Díptic Selecció internacional de la moda masculina. (XVII Congrés mundial dels mestres sastres) any 1977. Dissenyat per Solmak.
 - Col·lecció de 6 lamines dels models.
 - Díptic Selecció internacional de la moda masculina. (XVII Congrés mundial dels mestres sastres) any 1977. Dissenyat per Solmak.
 - Fulls informatiu.
 - Fulletó amb salutació del Pedro Riba Domenech.
 - Díptic Medalla d'or a tèxtil Riba en seu 50 aniversari.
 - Col·lecció de 5 làmines dels models del 18º congrés mundial. Revista X Festival de la Moda masculina San Remo 1961-1962. Imprès per Minerva.
 - Butlletí núm 23. Riba en Viena. (XII congrés mundial de mestres sastres 1966-67) Any 1966. Dissenyat per Solmak.
 - Col·lecció de 8 lamines de models.
 - 2 Díptics Moda Joven en Viena.
 - Carpeta Riba Style (17º certamen de la moda masculina. Any 1965 Dissenyat per Grafisa.
 - Col·lecció 7 làmines de models.
 - 1 pòster.
 - Full: Línea encuentro 30 / 75.
 - Díptic "Extensible" (instruccions per la costura del article).
 - Díptic (XX congrés de la moda masculina.).
 - Cronica de un Congrés.
 - 2 fulles informatives.
 - Col·lecció 6 lamines de models.
 - Carpeta "CES" (19º certamen de la moda masculina) imprès per Modern Publi S.L.
 - Díptic 19 certamen de la moda masculina.
 - 2 fulls informatius.
 - Col·lecció de 6 làmines de models
 - Díptic "Embarcados en una misma singladura de amistad".
 - Carpeta: Riba. Pañeria de calidad 1972 . Dissenyat per Solmak. Any 1971.
 - Col·lecció de 7 làmines de models.
 - 2 Fulls informatius.
 - Marc de Riba Style "The finest cloth".
 - Díptic amb mostres de teixits: Riba presente en el XV certamen de la moda masculina. Barcelona 1973. Imprès per Solmak. Any 1973.

- Full informatiu RIBA. Febrer 1973.
- Fulletó: I certamen de la moda masculina. Primavera-Verano. Febrer 1960.
- Fulletó: Crónica de un Certamen (XX Certamen de la moda masculina. Madrid-Torremolinos 1978) Imprès per: Casamajó Barcelona. Any 1978.
- Catàleg d'empresa de Textil Riba, SA. Dissenyat per l'agència de publicitat Sólmak, Sabadell, 1971.
- Cartell del I Rallye de la Lana, patrocinat per l'empresa Textil Riba, SA, any 1968.
- Programa del II Rallye de la Lana, patrocinat per l'empresa Textil Riba, SA, any 1969.
- Programa del IV Rallye de la Lana, patrocinat per l'empresa Textil Riba, SA, any 1969.

Documentació de les empreses tèxtils Fills de Pere Balsach i J. D. Casanovas SA

Amb motiu del procés de recerca i documentació de l'exposició *Vendre el producte. Publicitat i marca en el Sabadell tèxtil* al MHS se li ha fet l'oferiment en donació d'un seguit de documentació d'altres empreses tèxtils de la ciutat que es troba en fase de valoració per al seu ingrés a l'AHS. Són objectes i documents relacionats amb les activitats de les empreses Fills de Pere Balsach SA (i altres empreses del mateix grup: Balcas SA, Balcafil Numco SL, Hilados BC SA) i Joan Domingo Casanovas SA que han estat oferts a través de Josep Balsach i Josep Busoms, respectivament. Els objectes, catàlegs i mostraris, i una part de documentació resten pendents d'ingressar al MH; la resta de documentació està en fase de valoració per al seu ingrés a l'AHS.

Documentació d'altres empreses tèxtils

Amb data de 28 de setembre l'equip tècnic del MHS va traspasar a l'AHS documentació diversa oferta en donació per part de Ricard Calvo Duran amb motiu de l'exposició *Vendre el producte. Publicitat i marca en el Sabadell tèxtil*. Relació de documents:

- Políptic publicitari de l'empresa Can Feu, SA, unes naus d'estocatge de l'empresa tèxtil R. Casanovas i Cia., emplaçades a Barberà del Vallès. Concepte, disseny i logotip: Jordi Roca Tubau. Dibuixos: Ricard Calvo Duran. Imprès per S. Salvatella SA, de Terrassa. Anys 1990.
- Catàleg-mostrari de l'empresa Padró i Casas, de Sabadell. Disseny i realització: Interama & GBM Advertising, SL (Sabadell; Josep Cañas i Gemma Badia). Coberta amb reproducció d'un quadre original de Ricard Calvo. Any 1993.
- Fulletó publicitari de l'empresa "elèctr", de confecció/moda. Paper de diari. Artista plàstic: Ricard Calvo Duran. Anys 2000.
- Revista núm. 3 de l'empresa "Xinan", de confecció, Sabadell (fàbrica). Impremta Litogràficas Alp (Pere López Alguer, de Sabadell). Model femenina: Clara Gili (filla del propietari de la botiga de marcs SIS). Dibuixos: Ricard Calvo Duran. Fotografies: Margarita Molins (filla de Rafael Molins) 1989.
- Display publicitari de l'empresa "Xinan",...

Un catàleg-mostrari amb un dibuix realitzat pel donant resta pendent d'ingrés al MHS.

2.5 Permisos de reproducció

S'han rebut les següents peticions d'autorització per a la reproducció de fotografies d'objectes del fons del museu o de les sales d'exposició:

Del MUHBA l'imatge: *L'arbre de la vida*, reg.1762 *Antoni Peñarroya/MHS*, per a publicar a l'opuscle de l'exposició **El món de 1714**

2.6 Biblioteca

Durant l'any 2013, s'ha continuat amb les actuacions habituals de manteniment, catalogació de noves entrades a l'hemeroteca, ordenació i consulta de la biblioteca del MHS. Aquest manteniment i gestió de la biblioteca és imprescindible per tal que arribi a esdevenir una autèntica font bibliogràfica especialitzada en temàtica patrimonial i local.

Les noves entrades de llibres s'estan inventariant de forma provisional en una llista d'excel, a l'espera de poder-les catalogar de forma correcta i donar-les d'alta a la base de dades Winisis.

Recerca

1. Objectius

- Impulsar i portar a terme la recerca al voltant dels fons del MHS, siguin les col·leccions, els punts patrimonials o temes d'arqueologia, d'història, de memòria històrica d'interès local.
- Dinamitzar, promoure i coordinar els comissariats externs, entenent-los com a projectes de recerca per ells mateixos, que poden provocar exposicions, publicacions i activitats diverses.
- Promoure i coordinar les col·laboracions amb d'altres entitats locals o nacionals, per a l'estudi de projectes d'interès.
- Col·laborar en projectes de recerca portats a terme per d'altres particulars o entitats.
- Coordinar el programa de formació d'estudiants i pràctiques acadèmiques.
- Seguir col·laborant en la promoció dels estudis i l'elaboració de propostes tècniques en relació al desenvolupament d'altres projectes de departaments municipals que impliquin l'assessorament tècnic dels museus per a treballar específicament els aspectes d'història i de patrimoni, així destaquem l'Oficina de Patrimoni.
- Assessorar i col·laborar en els projectes d'interès comú de l'Oficina de Patrimoni.

2. Actuacions

2.1 Projectes específics de recerca

Recerca històrica

S'han seguit atenent les demandes d'estudi sobre fons dels museus que fan investigadors i/o institucions externes. Com ja és habitual, a través dels historiadors de l'equip tècnic del MHS o a través d'estudiosos externs, s'han dut a terme totes aquelles recerques que tinguin interès. Destaquem els següents projectes específics realitzats per a l'any 2013:

-7 demandes d'investigadors per estudiar i efectuar analítiques del fons d'arqueologia.

- *Beca d'història local Miquel Carreras*

L'Ajuntament de Sabadell, la Fundació Bosch i Cardellach i la, llavors, Obra Social Caixa Sabadell van convocar la Beca d'Història Local Miquel Carreras (VII edició). Aquesta beca, de caràcter biennal, té per objectiu promoure la investigació de la història de Sabadell en els àmbits i períodes més desconeguts, per tal de millorar el coneixement sobre la ciutat, incentivar-ne la divulgació i ampliar la historiografia local.

Al llarg de 2013 s'ha reunit el Jurat per a l'avaluació del treball elaborat per Ricardo Medina *La filatura de carda a Sabadell, 1850-1913. Indústria, empresa i empresaris*

El treball analitza l'evolució de l'estructura de sector de la filatura de carda durant la industrialització de Sabadell, a partir de l'estudi demogràfic de les empreses que en formaven part, distingint entre fabricants, filadors a mans, empresaris individuals i societats.

La recepció definitiva del treball es féu en data 27 de novembre de 2013, en considerar els membres del jurat que la darrera versió presentada es podia donar com a definitiva.

La revista *Arraona*.

El MHS de Sabadell ha continuat col·laborant i participant en la coedició, junt amb l'Arxiu Històric de Sabadell i el Museu d'Art de Sabadell, de la revista d'història local *Arraona*, amb l'objectiu d'oferir un mitjà de dinamització i difusió de totes aquelles recerques d'interès local, des de qualsevol àmbit. L'equip tècnic del MHS ha aportat continguts de recerca propis al proper número de la revista (núm. 34):

Isabel Argany (MHS), "L'exposició *Realitats. Joan Balmes i Benedicto (Sabadell, 1905-2004)*"

Roser Enrich (MHS), "L'exposició *Tints i colorants a Sabadell. Una història que ve de lluny*"

- *Memòria històrica*

Els espais històrics de la guerra civil

El MHS ha seguit aprofundint en el coneixement documental dels elements patrimonials que tenen a veure amb el conflicte de la guerra civil, especialment els relacionats amb la

indústria militar i la defensa passiva de la població. Aquesta investigació es vertebra en cinc eixos:

- Recerca de documentació històrica i fotogràfica en arxius públics i particulars.
- Recerca de testimonis orals directes o indirectes.
- Documentació arqueològica i gràfica dels elements identificats.
- Elaboració de propostes per a la conservació, consolidació, rehabilitació i/o difusió dels espais analitzats.
- Divulgació de coneixements generats pel conjunt d'aquestes recerques (publicació d'articles en revistes especialitzades, assistència i presentació de comunicacions a congressos i jornades, etc.).

Enguany, i en aquesta línia, s'han fet les següents accions i recerques:

- Aprofundiment en la investigació sobre el bombardeig que va tenir lloc el 25 de gener al Pla de Sant Nicolau, a Sabadell. Anàlisi cartografia dels impactes de les bombes, redacció d'un article pel Diari de Sabadell, etc.
- Recerca bibliogràfica sobre llibres i publicacions de la guerra civil aeronàutica espanyola en base al fons d'Andreu Castells (AHS), amb motiu del muntatge d'una petita mostra coincident amb l'acte de la presentació de l'obra *La guerra aèria a Catalunya (1936-1939)*, a càrrec dels seus autors (David Íñiguez i David Gesalí) i de l'editor Rafael Català, de l'editorial Rafael Dalmau.
- Col·laboració en l'organització (aportació de documentació i aspectes logístics) de l'acte de lliurament del Memorial Joan XXIII per la Pau al periodista Plàcid Garcia-Planas, el 10 de juny. L'acte, organitzat per l'Institut Víctor Seix de Polemologia de la Universitat Internacional de la Pau, en col·laboració amb l'Ajuntament de Sabadell, es va desenvolupar en una de les naus de l'antiga fàbrica Baygual i Llonch, en la qual durant la Guerra Civil hi van haver els Tallers de l'Aviació de les FARE (L'Aeronàutica) i posteriorment, en els anys 1940, va formar part del Parque Eventual de Cataluña.

Consultes i assessoraments a particulars

- Carles Eugeni Luengo, estudiant de la UB. Consulta sobre la història de l'Hospital de Sabadell. Realització d'un treball de final de Grau d'Història. Se li proporciona informació i documentació per consulta de les excavacions arqueològiques efectuades al sector dels Jardinetes / Aparcament de la plaça Dr. Robert de l'any 1988. Abril de 2013.

2.2 Recerca dels materials del fons del museu.

Recerca arqueològica

- *Les obsidians neolítiques de Catalunya*: projecte de recerca per a la determinació de l'origen de la matèria i per al seu estudi arqueològic.

Un cop analitzat l'origen de les 6 peces d'obsidiana existents al nostre país a l'Institut de Recherche sur les Archéomatériaux-Centre Ernest Babelon / CNRS-Université d'Orléans, s'ha redactat un article de caràcter científic i tècnic que ha estat publicat en la revista anglesa *Journal of Archaeological Science*. L'equip d'investigadors està format per Bernard Gratuze (CNRS), Xavier Terrades (CSIC), Xavier Esteve, Xavier Oms, Josep Bosch (Museu de Gavà), Roser Enrich (MHS) i Genís Ribé (MHS).

2.3 Comissariat d'exposicions i de publicacions

Enguany s'han dut a terme els següents comissariats:

- L'exposició *Tints i colorants a Sabadell* ha estat comissariada per Sebastià Serra Rof i Roser Enrich Gregori, amb la col·laboració d'Antoni Vázquez Barrera.
- L'exposició *Realitats. Joan Balmes Benedicto (Sabadell, 2015-2004)* va estar comissariada per la tècnica del museu Isabel Argany Comas

Difusió

1. Objectius

La voluntat del MHS per a 2013, d'acord amb el seu pla de treball, era i ha estat treballar en els tres eixos esmentats en els objectius generals, quant a fils conductors (memòria històrica, identitat (història de la indústria tèxtil) i valoració dels fons del MHS. A la vegada, aquests eixos s'han materialitzat a través d'accions concretes, d'entre les quals cal subratllar les exposicions temporals, elaborades amb la voluntat d'incentivar l'interès del públic en general. Naturalment, s'ha pretès continuar la línia de difusió de temes d'història local, particularment d'aquells que permetin aportar nous coneixements i entendre com s'ha conformat la nostra identitat.

Altres objectius serien:

- Continuar amb l'estudi i difusió dels fons propis

D'acord amb la definició de fons que hem desenvolupat al programa corresponent, el MHS ha d'incidir especialment en l'estudi dels fons propis (col·leccions, béns patrimonials i no tangibles) .

- Planificar, coordinar i gestionar les exposicions permanents del MHS.
- Planificar, coordinar i gestionar el desenvolupament dels diferents projectes d'intervenció museística, senyalització i difusió en edificis, punts patrimonials, itineraris temàtics, entre d'altres afins.
- Planificar, coordinar i gestionar el programa d'activitats de dinamització.

Entenent-les com aquell tipus d'activitats puntuals de curta durada, com conferències, cursos, presentacions, petites mostres, etc., que tenen com objectiu enriquir temàticament la programació i afavorir una major presència de tot tipus de públic als museus i altres punts patrimonials de la ciutat.

- Planificar, coordinar i gestionar la programació d'activitats didàctiques i per a grups.

A través de visites, tallers didàctics, itineraris i xerrades per a grups escolars i altres col·lectius interessats per tal de difondre la història de Sabadell.

- Planificar, coordinar i gestionar el programa d'edicions del Museu d'Història de Sabadell.
- Planificar, coordinar i gestionar les eines de comunicació del MHS
A través de materials i mitjans de difusió, publicitat, premsa, pàgina web, facebook, etc.

2. Actuacions

2.1 Exposicions temporals

Les propostes per aquest any i per ordre cronològic són les que definim a continuació.

Exposicions iniciades l'any 2012

Vendre el producte. Publicitat i marca en el Sabadell tèxtil

1 de gener-16 de juny de 2013

Al llarg de l'any 2013 es van dur a terme diverses activitats complementàries a l'exposició per tal de mantenir-ne el centre d'interès:

Taula rodona: en col·laboració amb el Gremi de Fabricants i l'Institut Sallarès i Pla, sobre el tema de la comunicació, el merxandatge, la publicitat i la marca en la indústria tèxtil actual, ram de la confecció inclosa. Es va convidar a diversos empresaris del sector per a discutir les estratègies actuals en aquest camp de l'activitat econòmica. Participants: Jordi Armengol (Cooked in Barcelona), Manuel Costa (Gràfic Set); Josep Generó (Yerse) i Jordi Mas (J&t BCN). Es va dur a terme el 20 de març.

Presentació del catàleg: a càrrec del dissenyador i expert en història de la publicitat, Víctor Oliva. Es va dur a terme el dia 17 d'abril.

Pel que fa a l'activitat de promoció didàctica i pedagògica de l'exposició:

Es va mantenir l'oferta de la visita guiada amb taller inclòs, que forma part del paquet de Ciutat i Escola.

Es va programar una activitat dominical el dia 21 d'abril, que conjuntava la visita guiada a l'exposició amb un taller per a famílies amb nens, sota el lema "Agència publicitària".

Destrucció, mort, reacció. La riuada de 1962 a Sabadell

Aquesta exposició itinerant, inaugurada el dia 25 de setembre del 2012 en commemoració dels 50 anys d'aquella tragèdia, ha continuat la seva itinerància. Durant el 2013 s'ha exposat en els següents llocs:

Centre Cívic Sant Oleguer
itinerari pel riu Ripoll.

del 15 gener a l'11 de febrer
diumenge, 27 de gener

Biblioteca del Sud
itinerari pel riu Ripoll

del 12 de febrer al 9 de març
diumenge, 24 de febrer

Casal Cívic Rogelio Soto xerrada-tertúlia itinerari pel riu Ripoll	del 12 de març al 8 d'abril dimarts, 12 de març diumenge, 17 de març
Mercat Sant Joan xerrada-tertúlia itinerari pel riu Ripoll	del 9 d'abril al 29 d'abril dimarts, 9 d'abril diumenge, 21 d'abril
Museu d'història Sabadell xerrada-cloenda itinerari pel riu Ripoll	del 30 d'abril al 31 de maig dimarts, 7 de maig diumenge, 26 de maig

Paral·lelament a l'estada de l'exposició, en cada un d'aquests centres s'han programat una xerrada-tertúlia i un itinerari amb el doble objectiu d'afavorir la participació del públic i poder recollir les seves possibles aportacions: records, fotografies, testimonis...

La cloenda de l'exposició es va fer al MHS, on va estar exposada entre el 30 d'abril i el 31 de maig. A més d'exposar la mostra es van ensenyar les aportacions recollides durant la seva itinerància.

Un recurs preciós per a conèixer el franquisme, la immigració de l'època, els inicis del desarrollismo, de les lluites veïnals. Per a fer aflorar nou patrimoni documental fotogràfic i documental. Per a col·laborar estretament amb l'AHS, mitjançant la recollida de documents, fotografies, pel·lícules, etc i a través de l'enregistrament dels testimonis de major interès, alguns ja coneguts, d'altres que afloraren al llarg de la campanya.

Noves exposicions

Mostra de llibres sobre la Guerra Civil del Fons personal d'Andreu Castells Peig (AHS)

Del 6 al 17 de març

Lloc: MHS (espai: vestíbul)

Comissariat i organització: MHS

Amb la col·laboració de: Arxiu Històric de Sabadell

Amb full de sala

Mostra de petit format en què s'exhibiren diversos llibres i publicacions del fons d'Andreu Castells i Peig conservat a l'AHS que tracten diversos aspectes de la guerra civil aèria a Espanya. Aquest fons de l'AHS conté la documentació generada, rebuda i reunida per Andreu Castells en el marc de les seves activitats personals i professionals. També inclou part de la seva biblioteca i hemeroteca, concretament, les obres referides a la Guerra Civil espanyola, un total de 600 volums i una seixantena de títols de publicacions periòdiques (butlletins, revistes, etc.). Bona part d'aquesta col·lecció són obres d'autors espanyols, alemanys, anglesos, soviètics...

Aquesta acció es va fer en el marc de la presentació del llibre *La guerra aèria a Catalunya*, una obra dels historiadors David Gesalí i David Íñiguez.

Descobreix la joia dels museus. Dia Internacional dels Museus
Vidres negres del neolític. D'on vénen?

Del 18 de maig al 14 de juliol

Lloc: MHS (espai: sala d'exposició permanent-prehistòria)

Comissariat i organització: MHS

Amb la col·laboració de: Museu de Gavà, CSIC (Institució Milà i Fontanals), VINSEUM, CNRS-IRAMAT Centre Ernest Babelon, Museo Ossidiana / Universitat di Cagliari i Tríade Serveis Culturals

Amb el suport de: Diputació de Barcelona (cicle Coincidències Insòlites)

Amb activitat familiar i conferència

En el marc del Dia Internacional dels museus es portà a terme l'activitat Descobreix la joia dels museus. Aquest any es divulgaren els resultats de la recerca científica i tècnica d'un conjunt de peces d'extraordinari valor patrimonial i arqueològic que es conserva en el fons del MHS i que recentment han estat estudiats per un equip d'investigadors del CSIC, del Laboratori francès de l'Institut de Recherche sur les Archéomatériaux-Centre Ernest Babelon / CNRS-Université d'Orléans del Museu de Gavà, del Museu d'Història i d'altres arqueòlegs professionals, en el marc del projecte Les obsidians neolítiques de Catalunya: projecte de recerca per a la determinació de l'origen de la matèria i per al seu estudi arqueològic.

El principal objectiu de la mostra era el donar a conèixer, per primera vegada al país i a la comunitat científica, l'origen geogràfic d'aquestes obsidians (matèria primera): la illa de Sardenya. Aquest fet significarà una contribució important en l'àmbit científic de la recerca arqueològica sobre les primeres comunitats pageses que es van implantar en el territori de l'actual Catalunya, sobretot en allò que es refereix al coneixement de les xarxes d'intercanvi que es van establir entre les diferents comunitats de la Mediterrània Occidental ja fa més de 6.000 anys.

A l'exposició s'hi van exhibir les 6 peces d'obsidiana que es coneixen a tot Catalunya: una làmina procedent de les Mines Prehistòriques de Gavà,- aquest és l'únic exemplar analitzat i que, per tant, se n'ha pogut determinar el seu origen, el Monte Arci (Sardenya); un nucli procedent de la necròpolis de la Bòbila Padró (Ripollet); dos fragments de làmina de la necròpolis de la Bòbila Madurell Sud (Sant Quirze del Vallès); una làmina procedent de la necròpolis de Can Gambús-1 (Sabadell); i finalment un fragment de làmina localitzat a la Serreta durant la construcció dels enllaços de l'AP7 a Vilafranca del Penedès.

Acabada l'exposició al MHS la mostra va itinerar i s'instal·là a la resta de museus i centres que preserven alguns d'aquests exemplars o que van participar en la investigació: Museu de Gavà (16 setembre-10 novembre), CSIC-Barcelona (Institució Milà i Fontanals) (18-30 novembre) i VINSEUM (Museu de Vilafranca del Penedès) (5 desembre 2013-12 gener 2014). Es va incloure en el cicle "Coincidències insòlites" que impulsa la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona.

Una activitat complementària va ser una activitat familiar, en el marc del dia Internacional dels museus, consistent en el conte "dues pedretes estranyes". Es va realitzar els dies 17 i 18 de maig.

Finalment, una altra activitat complementària a l'exposició fou la conferència de

divulgació "Els primers intercanvis a la prehistòria", a càrrec de Josep Bosch i Argilagós, conservador del Museu de Gavà. Es va fer el 29 de maig.

Realitats. Joan Balmes i Benedicto. (Sabadell 1915-2004).

Del 4 de setembre de 2013 a 27 d'abril de 2014

Lloc: MHS (sales d'exposicions del segon pis)

Comissariat i organització: MHS i AHS

L'objectiu de l'exposició era presentar una mostra de la ingent obra fotogràfica de Joan Balmes Benedicto i, a través d'ella, el Sabadell que va de 1944 a 1964. Joan Balmes treballava per encàrrec i fotografiava tots els grans i petits esdeveniments de la ciutat, comunions, bateigs, actes amb autoritats, festes populars, representacions teatrals, trobades esportives, enderrocs, noves construccions... Es així, que a través de les prop de 83.000 imatges que va fer es pot veure el batec social i cultural de la ciutat.

L'obra de Joan Balmes Benedicto està perfectament documentada, gràcies a l'autor mateix, que era ordenat i curós, i a la feina feta per AHS amb la col·laboració de Marti Balmes, fill del fotògraf. Es així que cada imatge pren molt més valor, ja que un carrer no és sols un carrer, sinó que està identificat i podem conèixer què celebraven exactament el veïns que hi apareixen. Àdhuc qui eren cadascun d'ells.

L'exposició es va plantejar com un recorregut visual sobre la ciutat i la vida dels seus habitants que es va acompanyar amb el perfil del Joan Balmes i amb objectes dels fons del MHS o d'altres fons, que complementaven la mirada sobre aquest anys.

Com és habitual, l'exposició va anar acompanyada d'un programa de difusió i d'un proposta didàctica per les escoles.

Es van editar 1000 postals amb fotografies de Joan Balmes i els actes de difusió previstos que van ser els següents:

- Visites guiades: durant la Festa Major, dies 7, 8 i 9 de setembre, 15 de desembre de 2013 i 16 de març de 2014
- Tallers infantils: Vols parar taula? (+de 5 anys) durant la Festa Major
- Activitat per a grups familiars (AMPA). Com es divertien els teus avis? Amb col·laboració amb el Programa Tàndem Família-Escola.
- Dotzè Concurs de Literatura Ràpida Microcontes, sobre fotografies de Joan Balmes 10 de desembre, a les 10.30 h., a la Biblioteca Vapor Badia.
- Sessions d'identificació fotogràfica amb l'Associació de Veïns del sector de la Creueta i altres col·laboradors

Un exercici de memòria històrica: franquisme, vida quotidiana, patrimoni documental fotogràfic. Projecte en col·laboració amb l'AHS i realitzat fent aflorar patrimoni moble del fons MHS, (contextualització històrica), etc.

Tints i colorants a Sabadell. Una història que ve de lluny

Del 5 de setembre a 13 d'abril de 2014

Lloc: MHS (sala d'exposicions del vestíbul)

Comissariat i organització: MHS

La tintura és un procés important de la Indústria tèxtil. L'abundant i diversificada oferta d'articles dels fabricants locals tenia un pilar fonamental en els tintorers de la ciutat, professionals que en constant diàleg amb els teòrics i els fabricants contribuïren a l'èxit comercial de la múltiple oferta d'articles dissenyats i fabricats a Sabadell.

Dins el fons de mostraris tèxtils del Museu hi ha els mostraris de tintoreria de l'empresa Estruch, que abasten pràcticament tot el s. XX, també hi algunes mostres de Tints Raventós.

L'any 2010 el museu ha iniciat la catalogació d'aquests mostraris, per aquesta tasca comptem una altra vegada amb la inestimable col·laboració dels membres de la Comissió de mostraris, que en aquest cas són tres tintorers- Sebastià Serra, Antoni Ribera i Antoni Vazquez.

Amb l'objectiu de difondre els resultats d'aquesta tasca de recerca i documentació que enguany el MHS ha organitzat aquesta exposició.

La mostra es va estructurar en 6 àmbits on es combinaren les explicacions de text amb objectes relacionats directament amb el procés de tintura.

- El color
- Ús del color
- Els colorants naturals i artificials
- Tints i tintorers a Sabadell
- Processos i estris de tintura
- El laboratori del tintorer

Es va editar un full de sala.

Es van programar activitats dominicals els dies 7, 8 i 9 de setembre, amb motiu de la festa major de Sabadell i el dia 20 d'octubre.

MHS . CALENDARI D'EXPOSICIONS

	2013											
	Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny	Juliol	Agost	Set.	Oct.	Nov.	Des.
Vendre el producte	Sales 2n pis											
Riuades 1962	C.C. Sant Oleguer											
Riuades 1962		Biblioteca Sud										
Riuades 1962			Casal cívic Rogelio Soto									
Riuades 1962			Sala d'actes MHS									
Sabadell 1940-1965. Joan Balmes								Sales 2n pis MHS				
Tints i colorants a Sabadell								Sala vestíbul MHS				
DIM. Obsidians					Vestíbul MHS							
30 anys AHS								Casal Pere Quart				

2.2 Exposicions permanents

Durant el 2013 s'han realitzat treballs de manteniment, substitució d'elements museogràfics envellits i/o actualitzacions de dades i informacions i difusió de les exposicions permanents i punts patrimonials següents:

Al Museu d'Història l'exposició segueix el fil de la història dels pobladors del territori de Sabadell des dels primers pagesos prehistòrics fins a l'època moderna, i una petita mostra de telers dels segle XIX.

Lloc: sales de la planta baixa i del primer pis.

Els àmbits són els següents:

- *El poblament del territori de Sabadell, de la prehistòria a l'antiguitat tardana*
- *Els primers assentaments i l'expansió pel territori*
- *Una mirada cap a la Mediterrània: els ibers i els romans*
- *Sabadello, el naixement d'una vila (segles XI-XV)*
- *La vila de Sabadell a l'època moderna (segles XVI-XVIII)*
- *Maquinària tèxtil, segles XIX i XX*

Al Vapor Buxeda Vell: *el vapor a l'electricitat. Un viatge al temps del fum i del soroll de les grans màquines de vapor.*

Als punts patrimonials. Edificis i béns municipals i itineraris al territori

- Casa Duran
- Campanar de Sant Fèlix
- Torre de l'Aigua

- Pou de glaç de Sant Oleguer
- Molí de Sant Oleguer
- Les esglésies i capelles del rodal: Sant Nicolau, Sant Iscle i Santa Victòria, Sant Vicenç de Jonqueres i Sant Pau de Riusec
- Safareigs municipals del carrer de Fontnova
- Coves de Sant Oleguer
- Les xemeneies
- Itineraris urbans: L'origen de Sabadell, un riu d'històries; Sabadell a l'època moderna; Sabadell al s. XIX; Històries del carrer. Saps que feia la teva besàvia?; Mirades sobre el cementiri; Espais i símbols de poder; Les riudes de 1962, entre d'altres.
- I d'altres edificis privats: El refugi antiaeri i polvorí de l'Aeroport de Sabadell, entre d'altres.

2.3. Esdeveniments ciutadans

Programa commemoratiu intermunicipal La nit tràgica. 50 anys dels aiguats al Vallès

Continuant el programa iniciat l'any 2012, a cada un dels barris que itinera l'exposició s'hi ha féu una xerrada-tertúlia i un itinerari guiat pel riu Ripoll.

-Projecte de recerca i estudi de documentació inèdita sobre els cadàvers recuperats del mar arrel dels aiguats de 1962

Durant l'any 2012, els Ajuntaments de Montcada i Reixac, Rubí, Cerdanyola del Vallès, Ripollet, Terrassa i Sabadell van dur a terme diversos actes públics, conferències, exposicions, etc per a commemorar el 50è aniversari d'una tragèdia que va comportar centenars de víctimes mortals al Vallès, i que va deixar una estela de destrucció sense precedents: els aiguats de 1962. Aquestes accions de commemoració dels diferents ajuntaments es van aplegar en un programa d'activitats comú: La nit tràgica.

Una vegada finalitzats els actes pròpiament dits commemoració, que es van estendre fins al primer trimestre del 2013, des del MHS i des de l'AHS es van proposar de dur a terme una revisió exhaustiva, i tal vegada definitiva, del nombre de víctimes produïdes per aquell desastre, atès que aquest no s'ha pogut arribar a fixar mai amb seguretat.

Amb aquesta persepectiva, des del MHS es va tenir notícia, a través del Sr. Carles Malagrida (Cassà de la Selva, agost de 2012), soldat que fou de la Capitania General de Cartagena, de l'existència a l'Arxiu Naval de Cartagena d'un expedient que recollia els informes dels cadàvers trobats a alta mar en els dies successius a la tragèdia, a les costes de Tarragona i altres, que dit Sr. recordava haver compost, l'octubre de 1963; Un expedient realitzat, segons el mateix Malagrida, per acumulació dels informes tramesos per les diferents ajudanties de marina, i que podia tenir un eminent interès, ja que la seva anàlisi havia de permetre la possible identificació de persones, correspondència inèdita i altra informació que pugués ajudar a dita comptabilització definitiva, i altres hipòtesis que s'estudiarien d'acord amb els resultats de la recerca. Per això, al llarg de l'any 2012 i del 2013, la direcció de l'AHS va endegar un seguit de gestions al respecte i finalment es va poder contactar amb la Sra. Carmen Terés Navarro, Directora Tècnica del Subsistema arxivístic de l' Armada Espanyola (Ministerio

de Defensa), la qual va corroborar l'existència de l'expedient en qüestió a l'Archivo Naval de Cartagena.

Atès l'interès d'aquesta informació inèdita per al coneixement històric d'un esdeveniment tan significat de la nostra història recent, els dies 24, 25 i 26 d'abril el director del MHS i de l'AHS, Joan Comasòlivas, i el tècnic del MHS, Genís Ribé, es van desplaçar a la ciutat de Cartagena per fer el buidatge documental d'aquests expedients, agrupats en el Procedimiento previo 260/62, Volumes: HE-10, HE-11 i HE-12, a la recerca d'informació que permetés contribuir a la comptabilització definitiva de les víctimes provocades pels aiguats de 1962. L'operació va ser un èxit i finalment es va poder fer el buidatge digital (més de 1.100 reproduccions fotogràfiques) d'un total de quatre expedients: Procedimiento previo 260/62 HE-10 "Rollo de San Carlos de la Ràpita", Procedimiento previo 260/62 HE-11 "Rollo de Tortosa", Procedimiento previo 260/62 HE-12 "Rollo de Tarragona" i Procedimiento previo 270/62 HD-851/42 "Hallazgo de cadáveres sin identificar en aguas de Barcelona, al parecer de la reciente catástrofe ocurrida en dicha capital" (aquest darrer expedient ens era desconegut i ens el va localitzar i proporcionar el Sr. Salvador Gutiérrez, cap de Secció de l'Arxiu).

Les dades recollides hauran de ser analitzades en profunditat més endavant, hauran de ser contrastades amb fons arxivístiques municipals de les poblacions afectades, també amb fons hemerogràfiques contemporànies als fets i finalment amb fons historiogràfiques dels estudis recents que s'han fet en aquesta àrea del Vallès. En síntesi, cal dir que es va recollir informació sobre un total de 94 víctimes localitzades al mar, de les quals se'n van identificar 35, quatre de les quals eren residents o bé treballaven a Sabadell.

Sant Jordi (23 d'abril)

Un any més, s'aprofità la diada de Sant Jordi per fer difusió de les publicacions editades pels museus municipals, oferint-les en venda i amb descompte a la parada de l'Ajuntament de Sabadell al Mercat Municipal.

Aplec de La Salut

Les activitats programades han estat:

.Visites a l'ermita de Sant Iscle i Santa Victòria

Diumenge 12 d'11 a 14 i de 19 a 20. Dilluns 13 d'11 a 14 i de 17:30 a 19:30

A càrrec de Mireia Andújar

Assistents: 720

.Visites a la Torre de l'aigua

Diumenge 12 d'11 a 14. Dilluns 13 d'11 a 14

A càrrec de: Laura Gual

Assistents: 212

Dia Internacional dels Museus - Nit dels museus

- Dia Internacional dels Museus (18 de maig)

En el marc del Dia Internacional dels Museus (18 de maig), els museus de Catalunya participen en una activitat comuna: Descobreix una joia del museu!, que compta amb el suport de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i la Xarxa de municipis de la Diputació de Barcelona.

Enguany es va treballar amb la Diputació de Barcelona per tal d'incloure el projecte d'exposició sobre les obsidians en el cicle d'exposicions temporals "Coincidències insòlites", entre el Museu d'Història de Sabadell, el Museu de Gavà i VINSEUM (Museu de Vilafranca del Penedès).

-La Nit dels Museus (18 de maig)

Com ja s'havia fet l'any anterior els espais museístics de Sabadell es van unir per celebrar conjuntament el dia Internacional dels Museus. Així, el Museu d'Història i el d'Art de Sabadell, el Museu de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont, el Museu del Gas de la Fundació Gas Natural Fenosa i l'Espai Cultura Fundació Sabadell 1859 van fer una convocatòria conjunta per celebrar el Dia i la Nit del Museus i d'aquesta manera assolir més difusió entre els ciutadans. La jornada comptà amb la col·laboració de l'Estruch, Fàbrica de creació de les arts en viu, i de Escola Illa.

Cada museu va exposar la seva joia, i a més, durant el cap de setmana del 17 al 19 de maig, es van fer una sèrie d'activitats gratuïtes. Contes al voltant de les joies, pels més petits i espectacles diversos la nit del dissabte. Tanmateix, els nens podien participar en *La gimcana de les joies* i entrar en el sorteig d'un dels cinc lots de premis.

En concret al MHS s'hi presentava l'exposició *Vidres negres del neolític. D'on vénen?* i mostrava les úniques obsidians neolítiques trobades a la península ibèrica. Lligat amb aquesta mostra es van fer el conte *Dues pedretes estranyes* el dissabte 18 a les 17.30 i el diumenge 19 a les 12.30. Per al públic jove i adult, la nit del dissabte a les 10.30 hi va haver una cantata de Lieder Càmera.

El dia 23 de maig a les 18h en un acte a l'auditori del Museu del Gas, es van donar els premis als guanyadors de les gimcanes de les joies, en un acte presentat pels actors sabadellencs Jaume Madaula i Èlia Solé i que comptà amb l'actuació de nois i noies de les corals Enllaç i Noesis.

Aplec de Sant Nicolau

L'activitat programada va ser una visita guiada a l'ermita de Sant Nicolau
Divendres, 6 de desembre
A càrrec d'Isabel Gómez
Assistents: 28

Vacances escolars d'estiu

El MHS ofereix per als casals d'estiu les visites guiades a les sales del museu i als edificis patrimonials de la ciutat que estan detallats en el programa Ciutat i Escola.

Festa Major

Com cada any el MHS aprofita la Festa Major per obrir les portes de tots els edificis patrimonials i oferir activitats diverses en aquestes edificis i en les sales del propi museu. Les activitats van adreçades a diferents segments de públic, tot i que es treballa sobretot amb el públic familiar.

Per al 2013 les propostes al programa de la Festa Major foren les següents:

- **Visites guiades:**

- . Museu d'Història (Montse Carbó)

- A l'exposició *Realitats. Joan Balmes i Benedicto (Sabadell, 1915-2004)*

- Dissabte 7, a les 18.00 i a les 20.00

- Diumenge 8, a les 12.00, les 18.00 i les 20.00.

- Dilluns 9, a les 12.00, les 18.00 i les 20.00.

- A l'exposició *Tints i colorants a Sabadell. Una història que ve de lluny*

- Dissabte 7, a les 18.45 i a les 20.45

- Diumenge 8, a les 12.45, les 18.45 i les 20.45.

- Dilluns 9, a les 12.45, les 18.45 i les 20.45.

- A les exposicions permanents

- Dissabte 7, a les 19.00.

- Diumenge 8, a les 13.00 i les 19.00.

- Dilluns 9, a les 13.00 i les 19.00.

- . Casa Duran (C. del Pedregar)

- Diumenge 8, de 18.00 a 21.00 (Arca Temàtica i Roser Enrich).

- Dilluns 9, de 18.00 a 21.00 (Arca Temàtica i Roser Enrich).

- . Campanar de Sant Fèlix (Racó del campanar)

- Dissabte 7, de 12.00 a 14.00 (Juanjo Llorente i Glòria Soler)

- Diumenge 8, de 18.00 a 20.00 (Juanjo Llorente i Glòria Soler)

- . El vapor Buxeda Vell (C. de Cervantes, 68)

- Diumenge 8, de 18.00 a 21.00 (Arca Temàtica i Laura Pascual)

- . Torre de l'Aigua (C. de Francesc Izard)

- Dissabte 7, de 12 a 14 (Josep M. Almuni/Anna Vargas)

- Diumenge 8, de 12.00 a 14.00 (Maica Carmona/Anna Vargas)

- Dilluns 9, de 12.00 a 14.00 (Maica Carmona/Anna Vargas)

- . *L'Arsenal i polvorí de l'Aeroport* (Ctra. de l'aeroport-aparcament del Club de Tir)

- Diumenge 8, de 12 a 14 h (Josep M. Almuni)

- Organització: Museu d'Història de Sabadell, Aeroport de Sabadell- AENA

- Hi col·labora: Club de Tir Sabadell

- **Itineraris**

- . *Els orígens de Sabadell.*

- Diumenge 8, de 10.00 a 12.00 (Arca Temàtica)

- . Històries del Carrer
Diumenge 8, de 10.00 a 12.00 (Arca Temàtica)
- **Activitats infantils:**
 - . *El blauet del Ripoll*, (de 3 a 5 anys)
Al Museu d'Història de Sabadell, (Arqueolític)
Dissabte 8, de 18.30 a 19.30h.
 - . Espai infantil *Vols parar taula?*, (a partir de 3 anys)
Al Museu d'Història de Sabadell, Carles Camon
Dissabte 7, de 18.00 a 21.00
Diumenge 8 i dilluns 9, de 12.00 a 14.00 i de 18.00 a 21.00 h.
Participants: accés lliure.

Jornades Europees del Patrimoni a Catalunya 2013

Diumenge, 29 de setembre de 2013. Els MHS oferirà un itinerari pel Parc de Catalunya, a càrrec de Marta López.

Vacances de Nadal

L'oferta de Nadal d'enguany s'adreça a grups familiars i les sessions tinguren lloc alternativament al matí i a la tarda i als dos museus.

Es van fer dos tipus d'activitats unes per infants de 3 a 7 anys i unes altres per infants de 7 a 10 anys. Els primers eren contes basats en la història de la ciutat, mentre que els tallers per als infants més grans giraven entorn de l'exposició "*Tints i colorants a Sabadell. Una història que ve de lluny*", en el que es veia com al llarg del temps s'ha utilitzat el tint sobre el teixit i es coneixien algunes plantes utilitzades a Catalunya per tintar llana i altres fibres. Tot seguit, es van fer pràctiques de tenyir cotó amb matèries naturals i els nens es van poder emportar la roba que va tintar.

Es varen fer els següents tallers:

- 27 desembre, 11,00h. *Tints naturals +7 anys*
- 31 desembre, 11,00h. *La musa us convida a conèixer els romans.* + de 3 anys
- 2 de gener, 17,30h. *Tints naturals.* +7 anys
- 3 de gener, 11,00h. *La musa us convida a conèixer el mercat medieval + 3 anys*

2.4 Altres activitats i col·laboracions

Programa de conferències i presentacions

Durant l'any 2013 el Museu d'Història ha organitzat diverses activitats de divulgació més especialitzada a través de conferències i presentacions:

- 6 de març. Presentació del llibre *La guerra aèria a Catalunya*, a càrrec de David Gesalí i David Íñiguez, autors, i Rafael Català, editor.
- 20 de març. Taula rodona *Publicitat i marca en el Sabadell tèxtil d'avui*, a càrrec de Jordi Armengol (Cooked in Barcelona), Josep Generó (Yerse), Manuel Costa (Gràfic Set) i Jordi Mas (J&T BCN)

- 17 d'abril. Presentació del catàleg Vendre el producte. Publicitat i marca en el Sabadell tèxtil. A càrrec de Víctor Oliva.
 - 5 de juny. Presentació del llibre *Del treball anònim a l'etiqueta*, de Laura Casal-Valls. A càrrec de Mireia Freixa.
 - 24 d'octubre. Presentació del llibre *Les raons d'Àgata*, de Maria Rosa Aragay. A càrrec de Lluís Villanueva.
 - 6 de novembre. *Orígens i formació de l'AHS: un model singular*. A càrrec de J. M. Benaul.
- *Amics de l'Art Romànic de Sabadell*: Aquest entitat té la seva seu al MHS i enguany ha continuat amb l'habitual programa de conferències que organitzen cada curs. Durant el 2013 s'han celebrat 7 conferències:
 - 16 de gener. *Vídeos de les visites dels Amics del romànic: Sant Bertran de Comenges, Luishon i rodal, Les i Bossost i Baix Empordà*. A càrrec de Lluís Fernández López.
 - 13 de febrer. *L'art romànic al Maresme*. A càrrec de Joaquim Graupera i Graupera.
 - 13 de març. *Els càtars*. A càrrec de Joan Codina i Bernaus.
 - 15 de maig. *Baronies i jurisdiccions a la Catalunya baixmedieval*. A càrrec de Lluís Sales i Fabà.
 - 2 d'octubre. *El mestre templer Guillem de Mont-rodon, preceptor de Jaume I*. A càrrec del doctor Antoni Pladevall i Font.
 - 20 de novembre. *El castell de Vilassar i els Desbosc*. A càrrec del doctor Joaquim Graupera i Graupera.
 - 11 de desembre. *Vídeos de les visites dels Amics del Romànic*. A càrrec de Lluís Fernández López.
 - *Concerts de música de cambra*. Com ja és habitual, es continuà el cicle de "Concerts al museu", protagonitzat per estudiants de música de l'Escola Municipal de Música i Conservatori Professional de Sabadell, amb l'objectiu que aquests surtin del seu entorn habitual i ofereixin la seva música a tota la ciutat en un marc diferent i emblemàtic de la ciutat.

El programa fou el següent:

- 12 de febrer. *Concert de cambra i grup de guitarres*.
- 19 de febrer. *Concert de cambra i grup de flautes de bec..*
- 12 de març. *Concert de cambra i cant*.
- 19 de març. *Concert de cambra i grup d'acordions*.
- 4 de juny. *Concert de final de curs*.

Col·laboracions amb d'altres departaments i entitats

Es destaquen les col·laboracions habituals i continuades amb d'altres departaments de l'Ajuntament de Sabadell així com també amb entitats locals o supralocals per al desenvolupament dels diferents programes dels museus.

Amb altres departaments de l'Ajuntament de Sabadell

- *Participació en el Programa Ciutat i Escola del Departament d'Educació*

Es continuà participant amb el programa Ciutat i Escola del Departament d'Educació, amb l'assistència a reunions del Consell d'Entitats, així com en la participació en la difusió de les activitats per escolars en la revista i en la pagina web. Tanmateix es col·laborarà en la tramesa de les dades del públic escolar, per nivells educatius, assistent a cada una de les activitats fetes al llarg del curs.

-Programa d'Acció territorial, de la regidoria de cultura

La itinerància de l'exposició *Destrucció, mort, reacció. Les riuades de 1962 a Sabadell* i totes les accions relacionades que es fan al territori estan coordinades per aquest departament

-Participació a la Taula de patrimoni de la regidoria d'Urbanisme de l'Ajuntament de Sabadell

L'equip tècnic del MHS ha elaborat informes i avaluat treballs i projectes relacionats amb les intervencions que s'efectuen sobre el patrimoni arqueològic i històric arquitectònic de la ciutat, així com també ha dut a terme tasques de seguiment i supervisió dels estudis que es desenvolupen en el marc de la gestió del PEPPS i del PEIPU.

- Col·laboració i assessorament amb el departament de Sostenibilitat i Gestió d'Ecosistemes de l'Ajuntament de Sabadell

L'equip tècnic del MHS ha realitzat tasques d'assessorament històric i patrimonial en el marc de diferents intervencions que aquest departament desenvolupa en relació al manteniment, conservació, dinamització i senyalització del patrimoni rural del rodal de Sabadell i de l'àmbit del riu Ripoll.

- Col·laboració amb el departament de turisme de l'Ajuntament de Sabadell

A través d'assessoraments, informacions diverses, entre d'altres.

. Pati del Museu d'història. Regidoria de Cultura

Durant l'any el pati del museu s'ha utilitzat per portar-hi a terme diverses programacions de la Regidoria de Cultura, com són algunes activitats de la Festa Major.

. Col·laboració amb l'Arxiu Històric de Sabadell

Muntatge de l'exposició *Un lloc per a la memòria. 30 anys de servei d'arxiu a la Casa Ponsà (1983-2013)*, del 5 al 26 de setembre, al Casal Pere Quart. Tasques de cocomissariat, organització i muntatge.

Amb entitats i institucions locals i supralocals

- Xarxa de Museus Locals. Diputació de Barcelona.

El MHS participà un any més a la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona (Oficina de Patrimoni), creada per afavorir el treball en comú i la difusió dels museus locals, des de tots els àmbits, ja sigui conservació, documentació i restauració dels fons, exposicions itinerants, publicitat, activitats pedagògiques, etc.

-Universitat Internacional de la Pau. Institut Víctor Seix de Polemologia.

El MHS ha col·laborat i participat en les gestions i alguns aspectes organitzatius de l'acte de lliurament del memorial Joan XXIII per la Pau al periodista sabadellenc Plàcid Garcia-Planas, dut a terme el dia 10 de juny de 2013 a una nau de l'antiga fàbrica de Baygual i Llonch, organitzat per la Universitat Internacional de la Pau. L'acte va estar presidit per la Sra. Montserrat Salvat vda. Seix (Presidenta de l'Institut Víctor Seix de Polemologia), amb la presència del Sr. Arcadi Oliveres i Boadella (President de la Universitat Internacional de la Pau), del Sr. Joan Botam, religiós caputxí, i del Sr. Joan Carles Sánchez, Alcalde de Sabadell.

L'acte va tenir lloc en un espai històric simbòlic, en una nau avui buida que va ser acabada de construir l'any 1935 com a fàbrica tèxtil i que abans que pogués engegar màquines., l'any 1936, va ser confiscada pel Ministeri de Defensa espanyol per a la construcció dels avions de caça d'origen soviètic Polikarpov I-15, els xatos, amb motiu de la Guerra Civil. Aquesta fàbrica era coneguda com l'Aeronàutica Naval.

A l'acte s'hi van aplegar més de 130 persones, va estar amenitzat pel músic Ravid Hang i s'hi va llegir el poema de Joan Oliver, Pere Quart, "Angelo Roncalli", en català, euskera, castellà i gallec. En Manel Garriga va traçar un perfil biogràfic del premiat i finalment es va fer el lliurament protocolari del Memorial. L'organització de l'acte va comptar amb la col·laboració de Caritas Sabadell, Finques Codina i l'Ajuntament de Sabadell.

Fruit d'aquesta col·laboració ha estat l'oferiment en donació a l'AHS, per part del Sr. Plàcid Garcia-Planas, d'una fotografia de gran format, impresa sobre plafó de xanita (2 m x 1,45 m), amb una imatge dels fuselatges de Polikarpov I-15, biplans de caça soviètics, a la cadena de muntatge d'una de les naus de la fàbrica tèxtil Baygual i Llonch. Imatge extreta d'un reportatge fet l'any 1940 per l'exèrcit franquista, quan les instal·lacions formaven part del Parque Eventual de Catalunya (autor desconegut / Arxiu Renom-Llonch, AHS).

-Col·laboracions diverses

Durant l'any es continuaren les tasques per a una major vinculació del Museu d'Història de Sabadell amb l'entorn institucional, patrimonial, acadèmic, cultural i museístic de la ciutat i forà.

2.5 Publicacions.

L'any 2013 la política de publicacions es va centrar en la presentació del catàleg de l'exposició *Made in Sabadell* (2011-2012), en l'edició del catàleg de l'exposició *Vendre el producte. Publicitat i marca en el Sabadell* (2012-2013), en l'edició del quadern de patrimoni núm. 12 *De la Electricidad, SA a l'ABB* i en l'autoedició de materials de difusió de mà (fulls de sala, díptics, tríptics...) per a cadascuna de les exposicions temporals programades i reedicions parcials, en format fotocòpia, dels opuscles de patrimoni i d'itineraris dels quals es va esgotant l'estoc.

Catàlegs d'exposicions

- Catàleg de l'exposició *Made in Sabadell*.

La publicació presenta una pluralitat de mirades sobre la nostra història i la nostra personalitat com a col·lectiu, en la qual hi participen més de 23 autors i autores, de diferents especialitats: geògrafs, historiadors, economistes, museòlegs, professionals del món de la cultura, periodistes, enginyers, escriptors, mestres, filòlegs... En aquest llibre aflora l'estreta col·laboració establerta amb un important conjunt d'institucions, entitats i empreses de la ciutat que han aportat informació, materials i imatges.

És una obra de 216 pàgines, il·lustrat amb més de 370 imatges. Tot un compendi d'allò que podríem definir com a Marca Sabadell, fet a casa, pensat i creat aquí, en el nostre entorn geogràfic local, símbols de la nostra ciutat i de la nostra col·lectivitat, una població singular de la plana vallesana, amb un passat i amb un present que ens identifiquen.

Es va presentar el dia 6 de febrer de 2013 a la sala d'actes del MHS, a càrrec del periodista Josep M. Ureta.

- Catàleg de l'exposició *Vendre el producte. Publicitat i marca en el Sabadell tèxtil*.

S'ha editat el llibre sobre aquesta exposició, amb les aportacions principals dels dos comissaris de la mostra, Montserrat Llonch i Esteve Deu, i amb una col·laboració puntual de Genís Ribé, tècnic del MHS. Els continguts d'aquest catàleg ens permeten fer un recorregut per la història de la publicitat de la marca Sabadell a fi d'entendre millor com ens hem identificat com a ciutat. *Vendre el producte* té certa continuïtat amb l'exposició *Made in Sabadell*. Una vegada definits quins productes són emblemàtics de Sabadell, un aspecte fonamental és entendre com la ciutat s'ha projectat a l'exterior. L'index del llibre és el següent:

- Presentació
- Introducció
- Sabadell, primer centre textil lanero de España
- Del productor al consumidor
 - El despatx de fàbrica
 - Viatjants i mostraris
- La publicitat
 - Papereria comercial
 - Històries i catàlegs d'empresa
 - Guies, repertoris i anuaris
 - Anuncis en diaris i revistes
 - El reportatge publicitari
 - Publicitat al carrer
 - Publicitat en mitjans audiovisuals
 - El merxandatge
 - El patrocini esportiu
- Les marques
- Fires, exposicions i missions comercials
- Els autors de la publicitat

El catàleg té 64 pàgines, 140 il·lustracions, se n'ha fet un tiratge de 500 exemplars i ha estat dissenyat per Magem Torrella Associats.

El catàleg es va presentar el 17 d'abril de 2013, a càrrec de Víctor Oliva, dissenyador gràfic, i amb la presència dels autors.

Quaderns de Patrimoni

- *De La Electricidad, SA a l'ABB. Història i evolució d'un complex industrial*

Amb data de desembre de 2013 s'ha editat el *Quadern de patrimoni* núm. 12, amb el títol *De la Electricidad, SA a l'ABB. Història i evolució d'un complex industrial*, amb els autors principals Txema Romero i Gemma Ramos, i amb altres aportacions de Joan Codina, Joan Comasòlivas, Genís Ribé i Vimusa. El llibre té 84 pàgines, un tiratge de 500 exemplars i ha estat dissenyat i maquetat per Dilema (Jordi Vinyets).

La seva presentació pública està prevista per a l'any 2014.

Arraona

S'ha participat en l'aportació de continguts per al proper número de la revista *Arraona*, núm. 34 i se n'ha portat la coordinació tècnica de continguts.

Aquest nou número tindrà un dossier monogràfic dedicat al Sabadell de 1714, en commemoració del Tricentenari del final de la Guerra de Successió a Catalunya.

Altres

L'equip tècnic del MHS ha publicat alguns articles de caràcter divulgatiu en *el Diari de Sabadell*:

- *Sabadell bombardejada: 1937-1939*, de Genís Ribé. 19-20 de març de 2013.

2.6 Activitats de dinamització

El Museu d'Història té varies línies de dinamització. Per una banda hi ha els dominicals, activitats gratuïtes adreçades a tots els públics que es fan cada tercer diumenge de mes i per altra banda hi ha els conjunts d'activitats que es fan per festivitats assenyalades i que compten en programes específics que han esdevingut tradicionals. Aquest és el cas de l'Aplec de la Salu, la Festa Major, Sant Jordi, Dia Internacional dels Museus i altres (Vegeu l'apartat d'esdeveniments ciutadans).

Tanmateix totes les exposicions temporals que es programen comptem amb diverses activitats de dinamització que tant poden ser visites guiades programades per un dominical, com activitats adreçades a un col·lectiu especial com per exemple les escoles, com activitats fetes conjuntament amb d'altres entitats o departaments Municipals.

2.7 Dades d'assistència al MHS

Les dades d'assistència al MHS inclouen tots els visitants que d'una forma individual o en grup han visitat les sales del museu i els diferents punts patrimonials que es gestionen dels del MHS, inclòs el Vapor Buxeda Vell.

MHS 2013

	Públic individual	Públic en grup*	Número de grups	Total
Gener	507	637	30	1144
Febrer	511	1164	46	1675
Març	558	1523	65	2081
Abril	372	1369	56	1741
Maig	1917	1039	42	2956
Juny	467	605	25	1072
Juliol	214	191	9	405
Agost	136	0	0	136
Setembre	7531	0	0	7531
Octubre	622	523	22	1145
Novembre	585	679	28	1264
Desembre	455	540	13	995
TOTAL	13875	8270	336	22145

*En grup: són escoles i altres col·lectius concertats

2.8 Difusió i tecnologies 2.0

Les activitats del museu es difonen en els diversos mitjans de difusió del Departament de Cultura i del propi Ajuntament com són la web Sabadell Cultura, el Full Infantil mensual que es reparteix a tots els escolars de la ciutat i el butlletí Sortim entre d'altres. Tanmateix de totes les activitats que es fan s'elabora la corresponent nota de premsa.

De les activitats més singulars, inauguracions d'exposicions, presentació de llibres, conferències i altres es fa la corresponent invitació digital i la seva tramesa.

Per la seva banda, el Museu elabora periòdicament cartells i fulls de mà informant de les properes activitats, que es distribueixen i col·loquen en el propi museu.

Posta en marxa del Facebook del MHS

Amb motiu del Dia Internacional dels Museus (18 de maig de 2013), el MHS va estrenar la seva implantació en la xarxa social Facebook.

Amb aquesta acció el museu té com objectiu posicionar-se en la comunicació social de les seves activitats, de la recerca que es genera en el marc de la institució, de les col·laboracions que s'estableixen amb altres investigadors i altres entitats i institucions, del coneixement de la nostra història local i del nostre patrimoni al territori.

Entre el dia 17 de maig i el 31 de desembre de 2013, segons les dades proporcionades pel mateix gestor intern del Facebook, es va arribar als 305 "m'agrades", a un "abast total" de fins a 200 persones i amb una mitjana d'unes 40 persones compromeses, que llegeixen les nostres anotacions, les comparteixen de forma regular, fan "likes" habitualment, fan comentaris, etc.

La web dels Museus

Durant l'any 2013 s'ha treballat en el disseny de l'estructura, la redacció dels textos i la recopilació de fotografies de la pàgina web dels museus. L'empresa encarregada del disseny ha estat Antaviana. Es preveu que la pàgina pugui estar activa abans de l'estiu del 2014.

2.9 Programa pedagògic

Durant l'any 2013 es va concretar i portar a terme l'estructuració de la nova proposta d'activitats didàctiques per escoles. Aquesta estructuració era conseqüència d'una auditoria realitzada el 2010 per l'empresa Artimetria. En línees generals es tractava de clarificar i simplificar l'oferta per fer-la més entenedora. En aquest sentit es van fusionar algunes activitats didàctiques que tenien continguts propers, es van analitzar i, modificar si era el cas, els títols i les explicacions en que es fa la difusió de les diverses activitats.

Així, per exemple, en el cas d'itineraris fusionats, es van dissenyar els nous recorreguts amb les parades que s'hi fan i el contingut precís de cada una d'elles. També es va portar a terme un repàs general dels guions i del material de suport d'alguns itineraris, visites guiades i tallers.

Durant l'any 2013, doncs, el que es va fer va ser concretar el contingut dels canvis efectuats en el nou portafoli. Es continuà gestionant el programa de visites guiades, itineraris i tallers concertats pels centres d'ensenyament i altres col·lectius, amb una atenció personalitzada a aquells centres o col·lectius que ens ho sol·licitin.

Novetats del curs 2013-2014

Pel que fa al disseny de **noves activitats didàctiques** s'ofertà a través del Programa Tàndem família-Escola del Servei d'Educació una visita dinamitzada sobre l'exposició *Joan Balmes i Benedicto, fotògraf. Sabadell 1940-1965*.

L'activitat començava amb una visita guiada a l'exposició del museu i veien com eren des d'un punt de vista temàtic, tècnic i estètic les fotografies d'aquells anys tot considerant les diferències amb les fotografies que fem actualment. A continuació cada infant mostrava a la resta del grup una fotografia d'aquells anys de la seva pròpia família, tot explicant que s'hi veia, en motiu de què es va fer la foto, qui hi sortia, qui en va ser el fotògraf, de quin any era,... i quin familiar li havia donat aquesta informació. Es tracta en definitiva de posar en valor el patrimoni fotogràfic que es té a les cases i alhora fer una activitat entre generacions.

A finals de l'any 2013 es van iniciar una sèrie de contactes amb les escoles demandants d'activitats en altres llengües per veure quines eren les seves necessitats i característiques i d'aquesta manera iniciar un procés de millora d'aquestes activitats.

Descripció de les activitats

Què s'hi fa al Museu d'Història de Sabadell? *Visita guiada*

El MHS va néixer de l'antic Museu de la Ciutat, creat l'any 1931 per sabadellencs inquiets per la conservació del patrimoni. La vida del museu és, doncs, molt llarga, però la seva missió continua essent la mateixa: conservar i explicar els objectes i els espais que configuren la història de Sabadell. Però tot això, com es fa? La visita que proposem mostra les diferents tasques que porten terme els museus.

1. Per als més menuts

El viatge de la pedreta verda. *Conte i joc*

La història de la pedreta de color verd ens explica les peripècies d'una perla de collaret que vol trobar el seu origen. La seva amiga l'acompanya fins a unes mines on trobarà moltes companyes.

Viatgem a la prehistòria. *Taller*

Després de conèixer com era una cabana i com s'hi vivia es continua amb un **taller**, a triar entre les tres opcions següents:

L'art prehistòric

Es fabriquen pigments naturals i després es pinta un gran mural amb motius de la vida a la prehistòria.

La ceràmica prehistòrica

s'elabora un bol de ceràmica i es decora amb punxons d'os i petxines.

De la cabana prehistòrica al segle XXI

A partir dels objectes trobats a les excavacions i d'objectes actuals, mirem perquè serveix cada objecte i comparem els dos tipus de vida.

He anat al Museu! La Musa i els romans. *Visita participativa*

Una visita dissenyada per familiaritzar els més petits amb el museu. La Musa, un titella que ha convidat els nens a casa seva, que és el museu, els explicarà què és un museu i què s'hi guarda. Coneixereu la seva àvia Clàudia, una romana que explica contes i que sap fer ballar els personatges de la seva cuina... com ara a la malèfica àmfora...

He anat al Museu! La Musa i el mercat medieval. *Visita participativa*

Una visita dissenyada per familiaritzar els més petits amb el museu. La Musa, un titella que ha convidat els nens a casa seva, que és el museu, els explicarà què és un museu i què s'hi guarda. Els presentarà la padrina Caterina, que té una parada al mercat, observaran els productes que s'hi venen i aprendran una recepta medieval.

He anat al Museu! La Musa i el fil de llana. *Visita participativa*

Una visita dissenyada per familiaritzar els més petits amb el museu. La Musa, un titella que ha convidat els nens a casa seva, que és el museu, els explicarà què és un museu i què s'hi guarda. La Musa els ensenyarà què és un teler i com es fa per teixir la llana, des de l'ovella fins al fil que es posa al teler.

Xip-xap al safareig. El safareig de la Font Nova. Taller

Aquest taller que incorpora una breu escena teatralitzada permet conèixer un safareig públic i treballar diversos aspectes relacionats amb l'aigua: moviment d'un objecte dins l'aigua, identificació dels elements que surten i que s'enfonsen, barreja de diversos elements amb l'aigua per comprovar-ne la transformació...

2. Les col·leccions

Descobreix la joia del Museu. Visita guiada

Cada any amb motiu del Dia Internacional dels Museus, els Museus Municipals exhibeix una peça que, per la seva importància, originalitat o per ser d'ingrés recent, destaca entre totes les que formen els fons dels museus. Amb la visita analitzarem què té de singular la peça triada i en quin moment cultural i històric va ésser creada.

Els primers assentaments prehistòrics. Visita guiada

A través de la visita a la sala per observar els diferents objectes procedents de diversos jaciments arqueològics, s'explica la vida en la prehistòria a la zona del Vallès. La cabana permet manipular tota classe de reproduccions d'estrils prehistòrics.

Viure a la prehistòria. Taller

L'activitat permet conèixer els aspectes claus de la vida a la prehistòria. Hi ha cinc **tallers**, adreçats a diferents nivells educatius, que aprofundeixen de forma pràctica en temàtiques diferents d'aquesta etapa.

Cicle mitjà i superior d'educació primària i ESO:

Fem de paleoantropòlegs: es basa en l'observació de dues reproduccions d'enterraments prehistòrics-una inhumació i una incineració i els seus aixovars, per descobrir com vivien i els rituals de la mort dels nostres avantpassats.

Fem pigments i pintem: aprendrem a fer pigments a partir del que trobem a la natura i entre tots pintarem un gran mural basat en les vivències i les inquietuds dels nostres avantpassats prehistòrics.

Fem una galeta: moldrem blat amb un molí manual per obtenir farina, prepararem la massa i hi posarem fruits secs i courem les galetes en un forn de lloses, per després menjar-les cobertes de mel.

Fem un bol d'argila: s'elabora una peça de ceràmica amb les mateixes tècniques i les decoracions que els atuellts vistos a l'exposició.

Cicle mitjà i superior d'educació primària, ESO, batxillerat, formació professional i adults:

Fem eines, fem foc: a partir de l'anàlisi dels estrils trobats en les excavacions arqueològiques un monitor farà demostracions de talla de sílex i d'encesa de foc i després cada participant fabricarà la seva pròpia eina de sílex amb mànec de fusta.

Els ibers i els romans. Visita guiada

La romanització va significar la desaparició de la cultura ibèrica i la imposició d'un sistema de vida del que en som hereus directes. La visita permet observar els diferents objectes procedents de les excavacions arqueològiques que ens parlen de la vida dels ibers i els romans al Vallès: els atuellts per guardar cereals, les eines del camp, les joies, les vaixelles, els elements arquitectònics...

Viure al món dels ibers i dels romans. Taller

L'activitat inclou tres **tallers**, del quals se n'ha de triar un, que ens familiaritzen amb la vida a l'època ibèrica i romana a través dels objectes que ens han arribat d'aquestes cultures. Posteriorment cada taller aprofundeix en un aspecte o un altre.

Cicle mitjà i superior d'educació primària:

Una casa ibèrica de fang i bruc. Es fan toves amb fang i palla i després es construeix la maqueta d'una casa ibèrica.

Cicle mitjà i superior d'educació primària, ESO, batxillerat i formació professional:
Escriure una carta a un laietà. Sobre una plaqueta de plom utilitzant un punxó transcriurem un text lliure en l'alfabet iber.

Educació primària, ESO, batxillerat i formació professional:

El mosaic de Neptú. Sobre un suport de fusta es fa un mosaic segons la tècnica dels romans utilitzant teselles de diferents colors

Sabadello, el naixement d'una vila (segles XI-XV). *Visita guiada*

La visita és un recorregut per conèixer la forma de vida dels pagesos, terrissaires, artesans, mercaders que van viure en el petit nucli de cases al voltant de l'antiga església de Sant Salvador a l'època medieval

Viure a l'època medieval. *Taller*

Els **tallers** giren al voltant del joc que és l'excusa per treballar una època històrica tan complexa com és la medieval. Inclou tres tallers adreçats a diferents nivells educatius dels quals s'ha de triar un.

Cicle inicial i mitjà d'educació primària:

Com era Sabadell fa mil anys?: es pinten i retallen les siluetes d'edificis i personatges del Sabadell medieval. Amb les imatges es completa un mural que representa el paisatge de l'època i que és el marc per explicar com es vivia en aquesta època.

Cicle superior d'educació primària, ESO, batxillerat i formació professional:

Manuscrits tinters i pergamins: l'activitat se centra a treballar l'escriptura medieval (qui escrivia, què s'escrivia...), utilitzant diferents reproduccions de textos originals de Sabadell (pergamins o documents en paper). També es confeccionen les plomes d'escriure amb càlam i plomes d'oca, preparació de la tinta i reproducció d'un text manuscrit.

Lliures i sous al mercat. Fes una moneda: com moltes ciutats, Sabadell va néixer al voltant d'un mercat setmanal. Els alumnes es posen a la pell dels compradors i dels venedors i descobriran quins eren els productes venuts, els sistemes de mesura i els d'intercanvi. S'encunyen monedes per percussió i es confecciona un moneder amb teixits tradicionals.

Manufatura i menestrals. L'època moderna (segles XVI al XVIII). *Visita guiada*
Durant els segles XVI, XVII i XVIII es posen les bases econòmiques i socials per fer el salt cap a la industrialització. Aquests canvis, que van significar el final del

feudalisme i l'entrada a un món més divers que anomenem modern, es poden exemplificar amb el cas de Sabadell.

Viure a l'època moderna (segles XVI-XVIII). Taller

L'**activitat** inclou tres tallers adreçat a diferents nivell educatius, dels quals se'n tria un:

Cicle inicial i mitjà d'educació primària:

Pagesos, paraires, terrissers. El joc dels oficis: els alumnes reproduiran aspectes dels diferents oficis a través d'un joc de preguntes i manipulació d'estrís i després representaran alguns oficis i realitzaran una sèrie de proves.

Educació primària:

Alerta, arriba en Rocaguinarda! Una aventura de bandolers: els alumnes s'aproparan al fenomen del bandolerisme, reproduint activitats i actituds dels bandolers, alhora que aprendran els mecanismes d'organització, solidaritat i defensa dels vilatans.

Cicle superior d'educació primària, ESO, batxillerat i formació professional

L'època moderna. Un joc de rol: es reproduiran aspectes de l'organització social i política a través d'un joc de tauler. Els alumnes es repartiran per grups que representaran els diferents estaments i realitzaran una sèrie de proves relacionades amb la seva condició i amb la ciutat d'aquell moment.

Teixint: el procés de la llana. *Taller*

A través del taller és possible conèixer tots els processos necessaris per a la fabricació d'una peça de teixit de llana, des de l'esquilada del xai fins als acabats, i com han evolucionat aquestes feines al llarg del temps. Es fa un exercici pràctic.

El vapor Buxeda Vell: del vapor a l'electricitat. Visita guiada

La visita al vapor Buxeda Vell s'inicia amb un audiovisual per entrar en l'ambient de la industrialització a Catalunya i a Sabadell. Després la visita segueix pels diferents espais de la sala de la màquina fins a arribar a la Wolf de 1906.

3. Els museus al territori

L'origen de Sabadell: un riu d'històries. Itinerari

Sabadell és una ciutat d'origen medieval, nascuda al voltant d'un mercat i una petita església... L'itinerari ens permet descobrir els antecedents d'aquesta petita vila, que es situen al voltant del castell d'Arraona i la parròquia de Sant Feliu d'Arraona, actual capella de Sant Nicolau.

L'ermita de Sant Iscle i Santa Victòria i el paratge de la Salut. Visita guiada

La situació elevada del paratge de la Salut ens permet observar l'entorn i explicar breument les diferents fases de poblament a la zona, que s'inicia amb un assentament romà del qual encara és possible veure'n algunes restes de murs. A partir d'aquest context, s'explica la construcció de l'ermita i la seva funció com a morberia que va donar lloc al culte a la Mare de Déu de la Salut.

Sabadell a l'època moderna (segles XVI-XVIII). Itinerari

Passejada pel centre de la ciutat per observar la trama urbana de l'època moderna, la plaça Major i els carrers que il·lustren la forma de vida de la vila del segle XVI al XVIII i l'antic emplaçament de les muralles. Es visita la Casa Duran

La Casa Duran *Visita guiada*

La Casa Duran es construï al final del segle XVI, quan Sabadell era una petita vila de carrers estrets. La seva arquitectura és conseqüència directe de les seves funcions: residencial (salons, cambres, jardí) i productiva (celler, cups, estable, fàbrica de sabó). La visita permet conèixer aquests espais lligats a la vida econòmica i la història de la família Duran, que fou molt destacada en la vida pública de la ciutat.

El molí de Sant Oleguer. *Visita guiada*

El molí de Sant Oleguer és l'edifici industrial històric situat més al sud del Ripoll en passar per Sabadell. Les obres de reforma que s'hi han fet s'han completat amb diferents actuacions de restauració i amb la reconstrucció dels principals elements tecnològics que s'hi han conservat. El recorregut per l'interior de l'edifici permet conèixer la història, l'evolució i el funcionament del molí i la visita a l'exterior mostra la impressionant roda —també reconstruïda— que, moguda per l'aigua, generava la força hidràulica que movia els embarrats.

El pou de glaç de Sant Oleguer. *Visita guiada*

Es visita l'interior del pou i s'explica com funcionava un pou de glaç, d'on s'obtenia el gel, com es transportava i per què es feia servir.

El campanar de Sant Fèlix. Una visita participativa. *Visita participativa*

El campanar va ser construït pels vilatans del segle XVIII i, a més de funcions religioses, en tenia de socials. La visita permet conèixer l'origen, l'evolució i el funcionament del campanar i des de dalt contemplar una bona vista de Sabadell.

L'enigma del vapor. *Viaja teatralitzada*

Dos personatges vinculats al Vapor Buxeda Vell, l'empresari i un treballador, viuran situacions relacionades amb la seva feina diària al voltant de la màquina de vapor i intentaran solucionar els problemes que se'ls plantegen. Prèviament es passa un audiovisual sobre la industrialització de Sabadell.

Sabadell, segle XIX. Itinerari

L'actual fesomia de la ciutat de Sabadell es decideix al segle XIX, quan apareixen noves infraestructures (el ferrocarril...), nous barris (l'eixample) i nous edificis dedicats sobretot a l'activitat tèxtil (vapors, despatxos tèxtils...). El recorregut inclou una visita al vapor Buxeda Vell.

Mirades sobre el cementiri. El cementiri de Sant Nicolau. *Itinerari*

L'evolució de la ciutat industrial va tenir el seu paral·lelisme en la ciutat dels morts: el cementiri. A les grans fàbriques i cases senyorials els fabricants van afegir un mausoleu, moltes vegades dissenyat per artistes reconeguts. El recorregut permet conèixer els altres cementiris (el dels dissidents...) i observar les diferents actituds davant la mort al llarg del temps.

Sabadell: aigua i entorn. Taller de la Torre de l'Aigua. *Taller*

El taller proposa diversos exercicis relacionats amb aspectes tècnics i de funcionament del dipòsit, la distribució i necessitat d'aigua, aspectes arquitectònics relacionats amb el modernisme i s'observa la ciutat i el rodal des del mirador.

La Torre de l'Aigua. *Visita guiada*

La Torre de l'Aigua és un dipòsit elevat i la visita ens permet conèixer el seu complex funcionament, el context històric en què es va construir i gaudir d'una panoràmica inusual de la ciutat i el rodal des del mirador.

El safareig de la Font Nova. *Visita guiada*

Quan les cases no tenien aigua corrent les minyones i les obreres feien la bugada als safareigs públics: cantaven, discutien i sobretot "feien safareig". El safareig de la Font Nova és, a més, una peça de l'arquitectura modernista.

Visitem un polvorí de la guerra. *Visita guiada*

A l'aeroport de Sabadell es pot visitar el polvorí que es van construir durant la guerra civil conjuntament amb nou refugis. S'utilitzava per a guardar municions i peces dels avions, com les del "xato" un avió de guerra que es fabricava a Sabadell, prop de l'aeroport. Dins s'hi ha instal·lat una exposició que explica els detalls de com es va construir i de com es feia servir.

Espais i símbols de poder. República i franquisme. *Itinerari*

Durant el període 1931-1945 Sabadell, com la resta del país, va viure un període molt convuls: la II República, la guerra civil i una dura postguerra. Molt dels fets d'aquells anys van passar en espais i edificis que encara es conserven: la Rambla, la plaça del Dr. Robert, el campanar de Sant Fèlix, el carrer de Gràcia, la via de Massagué... En el recorregut ens aturarem en aquests indrets i explicarem alguns dels fets singulars o anecdòtics que hi varen passar.

4. Històries de Sabadell

Històries del carrer. *Itinerari*

Les anècdotes i vivències dels ciutadans formen part de la història de Sabadell, però poques vegades queden escrites i sovint es perden en l'oblit. L'itinerari és una passejada pel centre de la ciutat escoltant esdeveniments curiosos que ens parlen del caràcter sabadellenc d'altres èpoques i d'altres costums.

Saps què feia la teva besàvia? *Itinerari*

Aquest recorregut pel centre de la ciutat ens acosta a les vides i històries de molts personatges femenins de la ciutat que han restat en l'oblit o a l'ombra dels seus contemporanis.

Sabadell, escrit i descrit. *Itinerari*

Un passeig per la història literària de Sabadell des de finals del segle XIX fins a mitjan XX, mostrant els espais més emblemàtics que van ser testimoni de les iniciatives creatives de narradors, dramaturgs i cronistes. Redescobrim la ciutat a través de les descripcions que n'han fet reconeguts poetes i prosistes com Agnès Armengol, Joan Oliver (Pere Quart), Joan Vilacasa, moceen Camil Geis i Feliu Formosa, entre altres. La ruta també té en compte la important tasca d'impulsors de publicacions, impressors, libreters i moviments creatius (com el que va abanderar la Colla de Sabadell) durant un període de gran efervescència cultural.

Viatgem per la història de Sabadell. *Teatre*

L'activitat consisteix en un recorregut per la història de la ciutat a partir d'una obra de teatre. Aquesta activitat ofereix a l'alumnat la possibilitat de conèixer a través de diferents gags moments clau de la història de Sabadell i el seu territori des de la prehistòria fins al segle XIX.

Viure en una cova a mitjans del segle xx. Visita

Recentment s'han adequat tres de les coves que es van construir als marges del riu Ripoll durant la postguerra. A partir d'aquestes coves s'explica el fenomen migratori de la dècada dels anys 40 del segle XX: les causes que el van provocar, les condicions de vida dels emigrants, la resposta de les institucions a les necessitats dels nouvinguts. També és una bona ocasió per parlar dels moviments migratoris de finals del segle XX i reflexionar sobre els moviments de les persones en totes les èpoques històriques.

Les riuades de 1962. Itinerari

En el recorregut "Les riuades de 1962" mostra com són les avingudes del riu, com les hortes ja són des dels seus inicis terrenys inundables, on i quines destrosses es van produir arran de les riuades del 1962 i com es va fer la reconstrucció. A partir d'aquest succés es parla de les instal·lacions industrials, de les coves, de les barraques i de totes les estructures que les riuades van destruir. Finalment es reflexiona sobre formes de viure i treballar tan diferents de les actuals però tan properes en el temps i l'espai.

5. Exposicions temporals

Realitats.Joan Balmes I Benedicto (Sabadell, 2015-2004). *Visita guiada*

Tints I colorants a Sabadell: una història que ve de lluny. *Visita guiada*

6. El Museu al territori en francès i en anglès

El setembre del 2013 i com a nova oferta pel curs escolar 2013-2014 les 19 activitats (10 visites guiades i 9 itineraris) del Museu al territori es van oferir totes en francès i en anglès, fins aleshores només se'n oferien unes tres en anglès. Per tant el increment va ésser molt important i va disparar la demanda de les escoles fins al punt de que algunes activitats, com per exemple les visites guiades a la casa Duran, es sol·liciten més en altres llengües que en català.

Gestió de l'arqueologia i del patrimoni al territori

1. Objectius

El MHS participa i es coordina amb el Departament d'Urbanisme (Oficina de patrimoni) i el Departament de cultura de la Generalitat de Catalunya en la gestió de les intervencions urbanístiques i arquitectòniques que afecten els béns catalogats en el PEPPS: edificis històrics, espais històrics i espais d'espectativa arqueològica amb l'objectiu d'aportar els criteris tècnics necessaris per a contribuir al correcte coneixement del patrimoni i de la presa de decisions.

2. Actuacions.

2.1. Seguiment de les actuacions urbanístiques que afecten patrimoni històric i arquitectònic

S'ha assistit a les visites de seguiment de les actuacions urbanístiques que afecten edificis amb interès històric i arquitectònic, convocades per l'oficina de patrimoni de

l'Ajuntament de Sabadell i en el marc del protocol d'actuació i de gestió municipal del PEPPS i del PEIPU, amb la finalitat de recopilar informació útil per als fons i les línies de recerca dels MHS.

2.2. Seguiment de les actuacions urbanístiques que afectin espais d'expectativa arqueològica.

S'ha assistit a les visites de seguiment de les actuacions urbanístiques que afecten les àrees d'expectativa i de protecció arqueològica del municipi, en coordinació amb l'Oficina del patrimoni de l'Ajuntament de Sabadell, i se n'ha fet el seguiment tècnic oportú, amb la finalitat de recopilar informació útil per als fons i les línies de recerca del MHS.

Al llarg de l'any s'han fet gestions i el seguiment tècnic d'un total de 13 intervencions arqueològiques:

- *Les Valls, 11 / c. de Jesús* (gener). Espai d'Expectativa Arqueològica 50-D2. Direcció: Jordi Roig (Arrago SL). Finalitzen els treballs d'intervenció arqueològica iniciats l'any 2011, amb una documentació molt completa del fossat medieval i del parament de la muralla del segle XIV, nivells d'amortització dels segles XV, XVI, XVII, XVIII... i la refeta de la bestorre feta el mateix s. XV... Es documenta, també, un segon mur/muralla/clos de finals s. XVII-XVIII i s'han excavat alguns nivells intramurs segles XIV-XV fins al XIX.
- *Polígon II Can Llong* (gener-febrer i octubre). Espai d'Expectativa Arqueològica 5-D2. Direcció arqueològica: Jordi Roig / Jordi Barriuso (Arrago SL). Intervenció en el marc de nova urbanització propoguda per la Junta de Compensació del Polígon II del Pla Parcial Can Llong. Troballes d'epoca altmedieval (2 sitges i 2 fosses-cubeta) i una interessant estructura tipus rasa-palissada prehistòrica, amb cronologia encara per determinar. El mes d'octubre el Departament d'Obres de l'Ajuntament informa al MHS que s'han produït rebaixos de terres sense control arqueològic en una de les parcel·les del Pla i un cop informada la Generalitat, es requereix una intervenció arqueològica de comprovació amb caràcter urgent, que proporciona resultats negatius.
- *Plaça de l'Àngel* (febrer-març de 2013). Espai d'Expectativa Arqueològica del PEPPS, núm. 50-D2. Direcció arqueològica: Xavier Font (Dracma SCP). Intervenció en el marc de nova urbanització dels carrers i places adjacents al Passeig de Manresa i Passeig de la Plaça Major, en obres pel Metro de Sabadell (FGC). Troballes d'epoca moderna i contemporània.
- *Carrer d'Alemanya, 60/ Vapor de ca l'Escardat / M. Bosser, SA* (març). Espai d'Expectativa Arqueològica del PEPPS, núm. 59-D2. Direcció: Albert Roig (Arrago SL). S'informa d'un projecte d'intervenció arqueològica de seguiment de l'enderroc de les naus de l'antiga fàbrica de M. Bósser SA.
- *Estació de servei a Sabadell Parc Empresarial* (abril). Espai d'Expectativa Arqueològica del PEPPS, núm. 14-D2. Direcció arqueològica: Daniel Gutiérrez (Diagnosis Cultural Consulting). Intervenció en el marc del sector de Sant Pau de Riu-sec-Camp d'Aviació, paratge amb un gran potencial arqueològic. Els resultats de la intervenció van ser negatius.

- *Carrer de la Palanca* (maig-juny). Espai d'Expectativa Arqueològica del PEPPS, núm. 50-D2. Direcció arqueològica: Xavier Font (Dracma SCP). Intervenció en el marc de nova urbanització dels carrers adjacents al Passeig de la Plaça Major, en obres pel Metro de Sabadell (FGC). Troballes d'època moderna i contemporània.
- *Carrer Sant Feliu, 10-14 / Despatx Corominas (juny-agost i octubre)*. Espai d'Expectativa Arqueològica núm. 50-D2 del PEPPS. Direcció arqueològica: Jordi Roig (Arrago SL). Intervenció arqueològica en un espai parcialment catalogat al PEPPS pel seu interès arquitectònic (Despatx de l'empresa tèxtil M. Corominas, SA, anys 1957-1959) i que forma part de l'àrea d'expectativa arqueològica del centre històric. En diferents etapes s'han documentat diverses restes relacionades amb les edificacions industrials i d'habitatges dels Corominas i dels Brujas, dels segles XIX-XX, que tenen a veure amb l'activitat tèxtil i la residència dels fabricants propietaris de les finques afectades, i d'altres dels segles XVI-XVIII que tenen a veure amb l'emplaçament, en aquest sector, de part de l'Horta Novella.
- *Racó del Campanar* (setembre-desembre). Espai d'Expectativa Arqueològica del PEPPS, núm. 50-D2. L'equip del MHS revisa i informa el *Plec de Clàusules de les condicions d'execució del Concurs tipus menor amb condicions d'execució per a la Contractació de professionals per a la intervenció arqueològica preventiva de l'Àmbit del Racó del Campanar dins les obres de nova urbanització "Projecte executiu d'obres d'urbanització del Passeig de la Plaça Major i entorns. Fase II. Sector I"*, tramès pel Departament d'Obres Públiques de l'Ajuntament. Els treballs arqueològics s'inicien el mes de novembre i duren fins desembre, sota la direcció d'Iñaki Moreno (Atics SL).
- *Passeig Plaça Major-Mestre Rius* (setembre-desembre). Espai d'Expectativa Arqueològica del PEPPS, núm. 50-D2. L'equip del MHS revisa i informa el *Plec de Clàusules de les condicions d'execució del Concurs tipus menor amb condicions d'execució per a la Contractació de professionals per a la intervenció arqueològica preventiva de l'Àmbit del Passeig de la Plaça Major i del carrer del Mestre Rius dins les obres de nova urbanització "Projecte executiu d'obres d'urbanització del Passeig de la Plaça Major i entorns. Fase II. Sector I"*, tramès pel Departament d'Obres Públiques de l'Ajuntament.
- *Carrer de Montserrat, 73/ Vapor de ca l'Escardat / M. Bosser, SA* (octubre-desembre). Espai d'Expectativa Arqueològica del PEPPS, núm. 59-D2. En la part posterior d'aquest solar es conserva la xemeneia original d'aquest antic vapor. Arrel d'un procés d'enderroc en curs s'informa de la necessitat d'efectuar un seguiment arqueològic de la resta de l'enderroc pendent i dels ebaixos del subsòl que s'efectuïn quan s'iniciï l'obra nova. El seguiment arqueològic de l'enderroc es realitza durant el mes de desembre, a càrrec de Maica Carmona (Dracma), i el MHS efectua diverses visites de seguiment (dies 4, 8 i 20 de desembre).
- *Passeig de la Plaça Major* (desembre). Espai d'Expectativa Arqueològica del PEPPS, núm. 50-D2. S'informa una obra prevista de connexió de clavegueram.
- *Hangars de Can Moragues* (desembre). Espai d'Expectativa Arqueològica del PEPPS, núm. 17-D2. S'informa una obra prevista d'enderroc de construccions en un espai amb indicis de troballes d'època romana.

- *Castell de Can Feu* (desembre). Espai d'Expectativa Arqueològica del PEPPS, núm. 11-D2. Arrel d'un ensorrament parcial d'una cantonada del perímetre de la tanca exterior del Castell, s'aporta documentació sobre una antiga torre dipòsit (molí de vent) i s'informa de l'expectativa arqueològica del sector.

L'equip tècnic del MHS ha realitzat diverses visites d'obra, n'ha valorat i/o emès diferents informes d'eliminació, cobriment o conservació de restes arqueològiques i ha participat en diferents tipus de reunions tècniques de treball amb les direccions arqueològiques, tècnics municipals (Oficina de Patrimoni, Obres Públiques), arquitectes, promotors i propietaris.

2.3. Obres del metro FGC al Passeig de la Plaça Major i Passeig de Manresa

El dia 19 de juny l'equip tècnic del MHS va participar en una reunió de treball i informativa amb l'Oficina de Patrimoni i Urbanisme de l'Ajuntament amb motiu d'una petició d'informació per part del Grup Municipal d'Entesa per Sabadell en relació a les intervencions arqueològiques efectuades al Passeig de la Plaça Major i Passeig de Manresa entre els anys 2008 i 2010, amb motiu de les obres del Metro de FGC. En la reunió hi va assistir el representant polític Juli Moltó Sierra.

2.4. Cuniculus romà de Can Gambús i restes de la garita de vigilància de la Guerra Civil

Els dies 16 i 26 d'octubre els equips tècnics de l'Oficina de Patrimoni, d'Obres Públiques i del MHS es van reunir per reprendre el tema del tractament patrimonial i recuperació d'aquest element arqueològic (una mina subterrània d'aigües, d'època romana), per tal de rehabilitar-lo, senyalitzar-lo i integrar-lo urbanísticament al parc de Can Gambús.

Tanmateix, el dibuix gràfic d'aquesta intervenció està en mans de la Junta de Compensació de Can Gambús i encara resta pendent que es faci lliurament del projecte arquitectònic i d'altra documentació al respecte.

També s'estudiarà el tractament i la consolidació de les restes de la garita de vigilància de la Guerra Civil que es conserven en la part alta del parc, les quals es troben en un estat de força deteriorament. Amb data de 3 de juny es va notificar al MHS que hi van haver actes de vandalisme en aquest punt i s'acorda de posar-hi una tanca provisional de plàstic taronja, com element dissuassori.

2.5. Pla Director de les actuacions al jaciment de Sant Pau de Riu-sec

El mes de juny i sota la coordinació de la Universitat Autònoma de Barcelona s'ha efectuat una campanya d'excavacions arqueològiques al Jaciment de Sant Pau de Riu-Sec en virtut del conveni de col·laboració que tenen subscrit l'Ajuntament de Sabadell i la UAB.

La campanya ha estat de 3 setmanes i han passat un total de 38 estudiants del grau d'arqueologia de la UAB, en tres torns d'una setmana, alumnes que han escollit fer les seves pràctiques de camp en aquest jaciment que per proximitat podríem dir que gairebé forma part del propi campus de la universitat, on s'hi accedeix directament des del camí que va des de la UAB fins a Badia i al Parc Empresarial de Sant Pau.

La campanya arqueològica ha estat dirigida pels arqueòlegs Jordi Roig i Cèsar Carreras i la direcció docent a càrrec de Joaquim Pera, amb la supervisió dels equips tècnics del Museu d'Història de Sabadell i de l'Oficina de Patrimoni de l'Ajuntament de Sabadell.

El finançament dels treballs ha anat a càrrec de la Universitat Autònoma de Barcelona i han estat subvencionat per la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya.

La campanya d'enguany ha seguit els protocols d'actuació que marca el Pla Director del jaciment i s'ha centrat en l'acabament dels treballs en el sector de l'absis de l'església de Sant Pau, iniciats l'any 2011 (Sector 9), i se n'ha exhaurit del seu potencial arqueològic i històric.

A nivell de resultats arqueològics i d'aportacions històriques de la present campanya, volem destacar la localització de tres sitges d'emmagatzematge de cereal d'època medieval, datables entre el segle XI i el segle XII, i atribuïbles als graners de la sagrera eclesiàstica de l'església romànica. Així mateix, s'ha dut a terme l'excavació arqueològica dels nivells d'ús i d'abandó dels àmbits construïts de la granja templera del segle XII-XIII, iniciats l'any 2011 i pendents d'acabar. Aquesta important edificació civil templera es troba emplaçada entre el costat nord i el costat de llevant de l'edifici de església, i s'articula mitjançant tres grans estances amb potents murs, conservats a nivell de fonamentació i amb algunes obertures de comunicació identificades. L'excavació dels estrats d'abandó d'aquestes construccions ens ha proporcionat nombros i interessant material arqueològic dels segles XIII i XIV, corresponent al darrer moment de vida de la comanda templera, els quals s'afegeixen als localitzats l'any passat amb la singular troballa d'una espasa curta o coltell. Del conjunt recuperat en aquesta campanya, cal destacar un parell de guaspes de beina de ganivet de bronze, alguns elements de ferro corresponents a puntes de sageta, part d'una sivella de bronze d'arreu de cavalleries, així com diversos recipients ceràmics d'ús culinari i peces de vaixel·la de taula decorada amb motius en verd i manganès, característiques de les darreries del segle XIII i els inicis del segle XIV. Tot plegat, denota una important prosperitat econòmica en aquest període de quasi dos-cents anys de domini templer del conjunt, confirmant-se com l'etapa més florent de la història de la parròquia.

Amb data de 13 de novembre l'Ajuntament de Sabadell i el Museu d'Història de Sabadell va atendre a diferents representants de la Universitat Autònoma de Barcelona en relació a una nova proposta de replantejament de les actuacions a dur a terme en aquest important jaciment arqueològic. Es proposa, en definitiva, la signatura d'un nou conveni entre la UAB i l'Ajuntament de Sabadell per la continuació del projecte d'excavació i recuperació del conjunt patrimonial de Sant Pau de Riu-sec, que en la mesura que representa un canvi important de força aspectes fonamentals dels plantejaments inicials contemplats en el Pla Director aprovat pel Ple municipal serà objecte d'un estudi i valoració acurats.

El 16 de novembre es va dur a terme una visita d'inspecció (Oficina de Patrimoni, MHS) en aquest paratge arrel d'un avís de la policia en què es feia esment que s'havien localitzat bosses amb restes d'ossos i materials arqueològics a l'interior de la rectoria. Es va poder comprovar que aquestes bosses pertanyien a una intervenció arqueològica feta a la masia de Can Llong a càrrec de l'empresa Arragos SL i es va informar als responsables científics de les intervencions arqueològiques a Sant Pau de Riu-sec que calia retirar-les i tenir-ne cura. En aquesta visita es van començar a detectar l'estat de deteriorament avançat dels interiors de l'església i de la rectoria i també de l'entorn exterior parcialment excavat.

2.6. Taula de patrimoni

Al llarg de l'any 2013 la direcció i l'equip tècnic del MHS han participat en les cinc taules de patrimoni que han tingut lloc al Departament d'Urbanisme de l'Ajuntament, coordinades per l'Oficina de Patrimoni: 14 de març, 9 de maig, 19 de setembre, 10 d'octubre i 14 de novembre.

S'han tractat, entre altres, els següents temes patrimonials d'interès, relacionats amb diversos projectes de rehabilitacions, reformes i altres obres que afecten a edificis catalogats en el PEPPS així com també intervencions en Espais d'Expectativa Arqueològica, i d'altres consideracions entorn l'estat de diferents béns i espais d'aquest catàleg:

- Plaça Granados (mobiliari i ajardinament).
- Cases del c. de Sant Antoni, 31-33.
- Església de Sant Fèlix (voltes de l'absis).
- Habitatge del rengle del c. del Poeta Folguera cantonada amb C. DE Josep Renom.
- Sèquia Monar.
- Habitatge c. del Convent, 61.
- Habitatge del c. del Sol, 108.
- Habitatges del carrer de Cervantes, 59-67.
- Habitatge c. de Corominas, 103-105.
- Habitatge c. del Pedregar, 6, 4-2 (edifici Caixa de Pensions).
- Edifici Fayos (c. de Sant Joan, 57 cantonada amb c. de les Tres Creus, 1-3).
- Festival Internacional de Grafit.
- Edifici de la Maternitat.
- Despatx Corominas.

2.7. Altres (MHS)

- *Assessoraments i validacions d'estudis arqueològics especialitzats*

Al llarg del 2013 s'han revisat i validat diversos estudis especialitzats i informes d'analítiques arqueològiques fets per experts sobre materials i troballes arqueològiques procedents de diversos jaciments del municipi, en coordinació amb VIMUSA:

- Can Roqueta/Centre d'Empreses (2010). *Estudi del conjunt ceràmic del bronze final-ferro I (modificació)*, a càrrec d'Isabel Villares (Arrago SL) (gener de 2013).
- Can Roqueta/Centre d'Empreses (2010). *Estudi arqueometal·lúrgic (modificació)*, a càrrec de Carme Rovira (gener de 2013).
- Can Roqueta/Centre d'Empreses (2010). *Anàlisis de soleres termoalterades*, a càrrec de Màrius Vendrell (UB) i Lorena Merino (Patrimoni 2.0, SL) (octubre de 2013).
- Can Roqueta/Centre d'Empreses (2010). *Datacions de Carboni 14*, a càrrec de Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory (octubre de 2013).
- Can Roqueta/Can Revella (2009). *Estudi dels materials ceràmics del bronze final i de la primera edta del ferro*, a càrrec de Xavier Carlús i Francisco Javier López Cachero (octubre de 2013).

- Can Roqueta/Can Revella (2009). *Dibuix del material moble*, a càrrec de Xavier Carlús (desembre de 2013).

- *Seguiment d'enderrocs.*

S'han efectuat visites d'inspecció a diversos edificis amb llicència d'enderroc, de forma coordinada amb l'Oficina de Patrimoni del Departament d'Urbanisme de l'Ajuntament, per tal de documentar possibles elements d'interès històric, arquitectònic i/o museístic:

- *Carrer d'Alemanya, 60 / Carrer de Montserrat, 73 / vapor de ca l'Escardat / M. Bosser, SA.*

L'edifici actual del vapor de ca l'Escardat està catalogat al PEPPS (fitxa núm. 403) i és un conjunt d'edificis industrials amb una data original de construcció del 1862 però que al llarg dels segles XIX-XX ha anat patint moltes ampliacions, reformes i transformacions. Aquest edifici, que també inclou una xemeneia d'obra vista protegida, té com adreça postal el carrer d'Alemanya, 60; fins fa ben poc la finca connectava pel nord amb el carrer de Montserrat, núm. 73. Aquesta part de la finca industrial no estava protegida i està en fase d'enderroc. L'actual fàbrica de M. Bósser, SA i la xemeneia també tenen un àmbit de protecció documental i arqueològica (Espai d'Expectativa Arqueològica núm. 59-D2).

En aquesta espai urbà s'hi està executant un projecte de transformació urbanística que implica la consolidació i rehabilitació dels elements protegits i l'enderroc de la resta d'edificacions no catalogades, per a la construcció de nous habitatges. També s'hi preveu la pertinent intervenció arqueològica en el subsòl.

Amb data de 8 de maig l'equip del MHS fa una visita a les instal·lacions fabrils, magatzems i despatxos, en coordinació amb l'Oficina de Patrimoni i l'arquitecte de la promoció. Es realitza un reportatge fotogràfic i videogràfic complet de les instal·lacions existents i es detecten i llisten diferents màquines, aparells, objectes, documents fotografies i altres elements d'interès pel MHS i per l'AHS. Aquest informe, amb la llista adjunta, s'acaba trametent a l'Oficina de Patrimoni i a la propietat; finalment, aquesta darrera accedeix a oferir en donació una molt minsa part del que s'havia posat en valor.

Amb data de 25 d'octubre es duu a terme una visita a la finca del carrer de Montserrat 73, conjuntament amb l'oficina de Patrimoni de l'Ajuntament, atès que s'ha iniciat parcialment un enderroc sense tenir-ne coneixement des d'Urbanisme i MHS.

Amb data de 31 d'octubre, arrel que es detecta que s'ha enderrocat part de la nau original del vapor de ca l'Escardat (teulades i segon pis), actualment amb accés per l'antiga casa dels Casanovas del carrer de Montserrat, 73, la qual ha tingut un darrer ús com a despatxos de l'empresa M. Bosser, SA, i atès que fins aquesta data no s'havia detectat ni visualitzat aquests cossos originals de mitjan segle XIX (casa i fàbrica vapor de Joaquim Casanovas i fills), l'equip del MHS realitza una anàlisi de diverses fonts cartogràfiques, fotogràfiques i documentals que permeten apuntar una evolució de les edificacions que s'hi varen construir, enderrocar i remodelar des de mitjans segle XIX fins l'actualitat. Per aquest motiu el MHS elabora el dossier "Dades històriques i referències documentals sobre el vapor de ca l'Escardat i el seu entorn urbanístic", el qual es tramet amb data de 4 de novembre a l'Oficina de Patrimoni.

Amb data de 8 de novembre s'elabora, finalment, un informe, que s'adreça a l'Oficina de Patrimoni, per tal que quan s'escaigui s'efectuï una documentació arqueològica del procés d'enderroc de totes les edificacions que queden dempeus en aquest indret i que es porti a terme un seguiment arqueològic dels rebaixos del subsòl d'aquest solar, també quan s'escaigui.

- *Carrer de l'Advocat Cirera, 15.* Habitatge unifamiliar de planta baixa i dos pisos. Amb data de 28 d'octubre de 2013 va rebre notificació, per part de l'Oficina de Patrimoni (Urbanisme), de que s'estava informant una llicència d'enderroc en aquesta finca amb protecció arqueològica (PEPPS, Centre Històric, núm. 50-D2). Amb data de 31 d'octubre s'hi efectuà una visita arrel de la qual es sol·licita a la propietat (HIACME, SA) de recuperar, per al MHS, un seguit d'objectes que finalment són oferts en donació al museu: una nevera de gel dels anys 1950, marca "Gelat" i 8 rajoles de paviment hidràulic, amb decoració polícroma de motius vegetals i florals, de la casa Tharrats de Girona, de la primera meitat del segle XX. La donació s'accepta amb data de novembre.
- *Avinguda de Barberà, 17.* Habitatge unifamiliar de planta baixa i pis, amb pati interior. No està protegit, habitatge característic de l'eixample del sector Avinguda de Barberà, del primer terç del segle XX. Novembre de 2013.
- *Via de Massagué, 42.* Habitatge plurifamiliar de planta baixa, dues plantes i terrat superior. És un edifici protegit al PEPPS, construït l'any 1923 segons projecte de Joaquim Manich. L'enderroc afecta uns coberts moderns situats dalt del terrat. Desembre de 2013.
- *Carrer Major, 55-59.* Finca ja enderrocada. Supervisió del solar, en el qual es conserva un pou i una de les portes originals que donaven accés a l'habitatge per un carreró que porta al carrer Major de la Creu Alta. El solar té expectativa arqueològica i està catalogat al PEPPS. Desembre de 2013.
- *Riera Alta, 3 / Riera Baixa, 6.* Visita exterior amb tècnic de l'Oficina de Patrimoni, per tal de valorar l'interès de les edificacions existents atès un projecte d'enderroc en curs de tramitació. El solar té expectativa arqueològica i està catalogat al PEPPS. Desembre de 2013.

-Propostes de descatalogació d'elements del PEPPS

- *Carrer Sant Feliu, 10-14 / Despatx Corominas.*

En el marc de les discussions de la Taula de Patrimoni es planteja la descatalogació d'una peça d'aquest antic despatx tèxtil construït per l'arquitecte Fèlix de Azúa entre els anys 1957-1959, concretament una edificació d'interior d'illa que havia tingut la funció de garatge.

Per aquest motiu el MHS, amb data de 23 d'octubre, redacta el dossier *Dades històriques i referències documentals sobre el Despatx Corominas i el seu entorn urbanístic*, que es tramet al Departament d'Urbanisme (Oficina de Patrimoni).

Finalment, amb data de 8 de novembre, el MHS informe desfavorablement envers la descatalogació d'aquest element, defensant-ne la seva originalitat i pertinença al projecte integral de Fèlix de Azúa, i incidint en el fet que la peça està correctament catalogada i protegida.

ARXIU HISTÒRIC DE SABADELL

Fons

1. Objectiu

L'objectiu general d'aquest programa és el treball en el coneixement dels fons dipositats a l'AHS i, per tant, totes les mesures de conservació, restauració, substitució de suport i generació d'instruments de descripció encaminades a fer-los accessibles als usuaris de l'AHS.

2. Actuacions

2.1 Ingrés de documentació

Donacions i adquisicions

- **Fons Privats. Destaquen:**

- Documentació diversa del mestre d'obres i agrimensor Francesc Renom i Romeu i de l'arquitecte Josep Renom Costa, que completa els respectius fons. Donació de Josep Renom i Gambús (20.02.13).
- Documentació diversa relacionada amb el Comitè d'Empresa d'ABB-Motores. Donació de Manuel Calzado i Pedro López (20.03.13).
- Fons Casal d'Europa de Sabadell, 1983-2008 (20.03.13).
- Documentació del fons d'Andreu Castells Peig. Completa el fons. Donació de Marc Castells Campanales (05.04.13).
- Fons de l'empresa Mobles Tèrmens, 1944-2007. Donació d'Antoni Tèrmens i Ribas (10.07.13).
- Llibre major de l'empresa de teixits de llana de Joan Prat i Ustrell, 1919-1922. Donació d'Esteve Deu i Baigual (21.10.13).
- Documentació diversa del Centro Cultural i Comunidad Cristiana de Torre Romeu. Donació de Ramon Tarrés i Margarit (07.11.13).
- Fons Família Vilatobà. Comodat d'Isabel Vilatobà i Taulé (11.11.13).
- Documentació acadèmica i personal de Montserrat Llorens i Llonch. Donació del productor (20.11.13).
- Fons personal de Carme Mechó Cunillera, 1939-2002. Donació del productor (27.11.13).
- Fons Elena Mateu i Sangés. Donació del productor (19.12.13).

- **Documents Fotogràfics i Documents Audiovisuals**

Aquest 2013 la secció d'imatge i so de l'AHS ha rebut un total de 36 donacions que inclouen tota la variant de suports documentals propis de la secció (fotografies en paper, negatius, diapositives, postals, discos sonors, CD's, pel·lícules cinematogràfiques, DVD's, cassettes, etc.).

Estadística total d'ingressos

- **Arxiu Administratiu**

Durant el 2013 han ingressat 132 transferències:

TOTALS					
UI: 412	Vols: -	Fotos: -	FD: 143	Plànols: -	CD: 21
41,20 m.					

Núm.	Sèrie documental	UI	Metres lineals
1	Secretaria. Llibres d'actes de la Junta de Govern Local, 2004-2005	12 UI	1,20
2	Secretaria. Exp. de convocatòria de les sessions de la Junta de Govern Local, 2005	7 UI	0,07
3	RRHH. Seguretat Social. Justificants d'altres i baixes per incapacitat laboral temporal, 2007	2 UI	0,02
4	RRHH. Seguretat Social. Comunicats mèdics, 2007	2,5 UI	0,25
5	Urbanisme. Planejament. Pla General d'Ordenació Urbana Municipal (PGOUM) / Pla d'Ordenació Urbana Municipal (POUM), 1993	143 FD	-
6	Urbanisme. Llicències. Peticions d'informació (instàncies i diversos), 207-2009.	7 UI	0,70
7	Cultura. 96 documents audiovisuals. Documents en el dipòsit del SIS	-	-
8	RRHH. Seguretat social. Accidents laborals amb baixa, 1980-2011; sense baixa, 2001-2004	16 UI	1,60
9	RRHH. Contractació. Expedients personals, 2009-2011	4 UI	0,40
10	Padró d'habitants i activitats. Cens electoral, 2001-2012	21 CD	-
11	Assessoria Jurídica. Danys al mobiliari urbà municipal, 2001; 2006.	14 UI	1,40
12	Assessoria Jurídica. Expedients contenciosos administratius, 1994; 1997-2006	33 UI	3,30
13	Gestió del patrimoni. Adquisició de béns, 1978-1993	9 UI	0,90
14	Gestió del patrimoni. Venda o alienació de béns, 1978-1993	3 UI	0,30
15	Gestió del patrimoni. Permutes, 1978-1993	0,5UI	0,05

16	Gestió urbanística. Exps. de cessió, 1978-1993	9 UI	0,90
17	Gestió urbanística. Exps. D'expropiació, 1978-1993	1 UI	0,10
18	Serveis Socials. Informes d'arrelament social, 2011-2013	44 UI	4,40
19	Llicències urbanístiques. Obres majors, 2001	190 UI	19,00
20	Gestió Tributària. Exps. de liquidació de l'impost sobre l'increment del valor dels terrenys urbans (plusvàlua), 1999-2001	47 UI	4,70
21	ATSA. Justificants de recepció de notificacions, 1996-2000	11	1,10

- **Arxiu de Protocols del Districte Notarial de Sabadell**

L'any 2013 no hi ha hagut cap transferència.

- **Arxiu del Jutjat de Primera Instància núm. 1 de Sabadell**

1 Transferència

Sèrie documental	UI	Metres lineals
Libres de registre de Sumaris, 1936-2000	14 UI	1,54
Libres de registre de Diligències Prèvies, 1954-1982	16 UI	1,76
Libres d'índexs alfabètics, 1968-1984	4 UI	0,44
Libres de registre general d'assumptes penals, 1936-1976	2 UI	0,22
Libres governatius, 1971-1986	1 UI	0,11
Libres registre d'exhorts, 1966-1994	2 UI	0,22
Libres registre del Jutjat de Guàrdia, 1966-1978	1 UI	0,11
Libres de registre de Diligències Preparatòries, 1965-1988	5 UI	0,55
TOTAL	45 UI	5,0

- **Fons Documentals Privats**

Francesc Renom i Romeu	0,2 ml.
Comité d'Empresa ABB Motors	1,2 ml. aprox.
Casal d'Europa	13,0 ml. aprox.
Andreu Castells i Peig	0,1 ml.
Mobles Térmens	0,9 ml.

Joan Prat i Ustrell	0,1 ml.
Família Vilatobà	1,0 ml. aprox.
Elena Mateu i Sangés	1,0 ml. aprox.

Total **18,5 ml. Aprox**

▪ **Fons d'imatge i So**

Durant tot l'any s'han anat produint fins a un total de 36 donacions a la Secció d'Imatge i So. Pel que fa a fotografia han entrat 404 positius entre originals i cessions per còpia; 1.238 plaques estereoscòpiques de Ramon Romeu Rius, 320 negatius de vidre provinents del Museu d'Art que completen el fons Joan Vilatobà, i 320 negatius que copleten el fons de Joan Monistrol, donat l'any passat. No estan comptabilitzades les entrades que encara estan pendents de processar, però entre elles destaquem el fons personal de Carme Mechó, ballarina i professora de dansa a Sabadell entre 1952 i 1992, format per documentació personal diversa, 10 àlbums de fotos i diverses pel·lícules de festivals de fi de curs de ballet. També destaquem 9 capses d'estereoscopies atribuïdes a Joan Utesà; diverses pel·lícules de cinema publicitari de l'empresa Textil Riba i finalment un àlbum de fotos de la fàbrica Puncernau (1919) i un altre de Corominas S.A(1948-1952) donació de Josepa Ribera Piñol.

Pel que fa a documents audiovisuals han ingressat 19 pel·lícules (en diferents formats: vídeo, fitxer digital, etc...), i un CD de música editada.

▪ **Biblioteca**

100 volums per a la biblioteca local.

A banda d'aquests volums, pel que fa a donacions destacades dins d'aquesta secció ens hem de referir a l'ingrés d'una col·lecció de prop de 600 volums de la biblioteca d'Andreu Castells que completa la que ja conservàvem.

▪ **Hemeroteca:**

Hemeroteca local	42 títols (9 de nous)
Hemeroteca referència	11 títols

Ingressos totals de títols d'hemeroteca (local, de referència i d'altres): 61 títols

Cal destacar la tendència a la baixa de l'aparició de noves publicacions en paper, això contrasta amb l'augment cada cop més nombrós de les publicacions electròniques. Actualment en tenim comptabilitzades una vintena només de publicacions digitals sabadellenques.

2.2 Tractament dels fons de l'AHS

- Arxiu Central (1979-2013)

Funció de l'Arxiu Administratiu

L'arxiu administratiu és l'arxiu que custodia aquells expedients, generats i gestionats per l'Ajuntament de Sabadell en les seves funcions i activitats, que han estat tancats i han finalitzat la seva vigència administrativa. Però com que els seus valors jurídics i fiscals poden estar encara vigents, aquesta documentació passa a tenir un cicle de vida semiactiu, per tant han d'estar accessibles per a la seva consulta o préstec, si és el cas. L'Arxiu Administratiu s'encarrega, doncs, de gestionar aquesta documentació en els dipòsits pertinents i programar la seva disposició passat el termini marcat per la llei: parlem de transferir a l'AHS o d'eliminar seguint la política correcta de les Taules d'Accés i Avaluació Documental (TAAD) de la Comissió Nacional d'Accés, Avaluació i Tria Documental (CNAATD)

La transferència és el traspàs d'un arxiu a un altre d'un nombre determinat d'expedients en consonància amb el seu valor documental i els terminis de conservació d'aquests en funció de les seves fases documentals. Les transferències sempre es fan per sèries documentals (anys complets) i el juntament amb el traspàs dels documents també s'estableix un nou canvi de responsabilitat de la custòdia de la documentació i la seva informació.

El procediment de transferència és el següent:

1. Identificar la sèrie documental a transferir
2. Preparar la documentació que es vol transferir
3. Posar-se en contacte amb l'Arxiu
4. Demanar al servei de brigades que traslladi les capses amb tota la documentació.
5. Un cop els tècnics de l'arxiu repassin tota la transferència i tot estigui correcte, s'enviarà el full de transferència al servei
6. És obligatori transferir la base de dades on estiguin registrats els expedients que són transferits.

L'eliminació de la documentació original no es pot fer sense l'aprovació de la Comissió Nacional d'Accés, Avaluació i Tria Documental (CNAATD). Un expedient ha de contenir tots els documents que formen part d'un procediment administratiu. Les còpies i fotocòpies es poden eliminar immediatament si tenim el seu original localitzat.

A l'Ajuntament de Sabadell l'òrgan encarregat de l'eliminació de la documentació és l'Arxiu Històric de Sabadell.

El procediment d'eliminació és el següent: transferir la documentació eliminable a l'AHS que farà el procediment correcte i enviarà un certificat de destrucció al Servei, un cop finalitzat el procés.

El servei de préstec permet a un servei de l'Ajuntament consultar un expedient a partir de registrar les dades bàsiques de la persona responsable del servei, el tècnic que faci la consulta i la documentació consultada. El préstec és de 2 mesos, passat

aquest temps s'ha de retornar l'expedient o demanar una pròrroga a l'arxiu donant el número de préstec pertinent.

A més des de l'Arxiu Administratiu també s'implanta el Sistema de Gestió Documental a diferents departaments de l'Ajuntament de Sabadell. La Gestió Documental és el conjunt de procediments, tècniques i instruments, d'ús per a tota una organització, per controlar, organitzar i descriure la documentació produïda per l'Administració com a resultat de les seves activitats des del moment en què la documentació és creada o rebuda fins al moment en què passa a conservar-se, si s'escau, a l'Arxiu Històric de Sabadell.

Col·laboracions amb les unitats generadores.

S'ha col·laborat amb diverses unitats:

Agència Tributària de Sabadell (ATSA):
Gestió documental i gestió del dipòsit per eliminar la documentació que ha prescrit i segons la TAAD es pot destruir.

Serveis de Drets Civils i Ciutadania:
Implantació del Sistema de gestió documental.

Secretaria General:
Recuperació, control, validació, digitalització i ordenació dels Decrets 2008.
Control de transferències i eliminació de documentació que té TAAD.

Servei de Recursos Humans:
Control de transferències i eliminació de documentació que té TAAD.

Serveis Socials:
Implantació del Sistema de gestió documental.

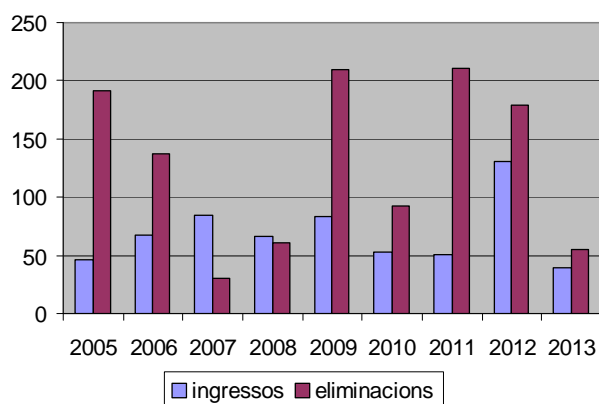
Padró d'habitant:
Control de transferències.

S'han elevat a la Comissió Nacional d'Accés, Avaluació i Tria de Documentació 3 expedients d'eliminació de documentació municipal.

Expedient de Tria	Capses eliminades	Metres lineals
02/2013	309,66	30,96
<u>04/2013</u>	130	13,00
<u>05/2013</u>	115,50	11,55
TOTAL	555,16 UI	55,51 m.

Exp. de Tria	Sèrie documental	TAAD	Elevat a la CNAATD	UI	Metres lineals
02/2013	ATSA. Exps. de pagats, 2002-2005. Exp. de liquidacions tributàries per ingrés directe	276	☐	272	27,20
	ATSA. Exps. de fallits i pagats: documentació duplicada i de treball, 2000-2006	-		37,66	3,766
04/2013	Gestió tributària. Exp. de liquidació de l'impost sobre l'increment del valor dels terrenys (plusvàlua), 1989; 1999-2001	600	☐	120	12,00
	ATSA. Justificants de recepció de notificacions, 1996-2000	277	☐	10	1,00
05/2013	Llicències urbanístiques. Obres menors immediates, 2002	66	☐	5	0,50
	Llicències urbanístiques. Obres menors d'exemptes de llicències, 2002	66	☐	12	1,20
	RRHH-Seguretat social. Justificants de baixes i altes per incapacitat laboral temporal, 2007	18	☐	2	0,20
	RRHH. Exps. de bestretes, 2005	10	☐	1	0,10
	Llicències urbanístiques. Exps. de qualificació urbanística (certificats urbanístics), 2004	79		8	0,80
	Llicències urbanístiques. Peticions d'informació (instàncies i diversos), 2007-2009	-		7	0,70
	Llicències urbanístiques. Documentació duplicada	-		1	0,10
	RRHH-Seguretat social. Comunicats mèdics, 2007	18		2,5	0,25
	RRHH. Documentació duplicada	-		32	3,20
	Secretaria General. Exp. de convocatòria de les sessions de la Comissió de Govern, 2004	449		1	0,10
Secretaria General. Exp. de convocatòria de les sessions de la Junta de Govern Local, 2004-2005	449		16	1,60	
Arxiu Històric de Sabadell. Casal d'Europa (documentació duplicada)	-		16	1,60	
Arxiu Històric de Sabadell. Documentació duplicada	-		8	0,80	

Arxiu Administratiu ingressos i eliminacions 2005-2013

Respecte la Descripció han augmentat les bases de dades en els següent registres:

Registres totals de les bases de dades 2013

Base de Dades	Núm. Registres 2012	Núm. Registres 2013
- Llicències urbanístiques, 1940-2001 (catàleg)	66.977	66.993
- Llicències urbanístiques, 1940-2001 (catàleg eliminació)	47.104	49.526
- Arxiu Administratiu Total (inventaris)	12.301	12.273
- Arxiu Administratiu Total (catàleg)	9.012	12.489
- Arxiu Eliminació (inventaris)	9.170	9.697
- Arxiu Eliminació (catàleg)	1.794	1.794
TOTAL	146.358	152.772

Registres entrats a les bases de dades 2013

Base de Dades	Núm. Registres 2012	Núm. Registres 2013
- Llicències urbanístiques, 1940-2001 (catàleg)	1.797	16
- Llicències urbanístiques, 1940-2001 (catàleg eliminació)	2.191	2.422
- Arxiu Administratiu Total (inventaris)	1.504	-28
- Arxiu Eliminació (inventaris)	816	0
TOTAL de registres nous:	6.308	2.410

Fons Municipal Històric

Llicències d'obres, 1901-1924	9 ml / 8.834 reg.
Junta Local d'Ensenyament.	
Comptes de material escolar, 1859-1921	0,2 ml

Fons d'empresa, comercials i professionals

Francesc Renom i Romeu, 1861-1908.	1,7 ml / 1.283 reg.
Mobles Térmens, 1939-2007.	0,9 ml
Joan Prats i Ustrell, 1919-1922	0,1 ml / 1 vol.

Col·lecció de documentació solta i manuscrits

Catalogació d'unitats arxivístiques, 1776-2007	0,3 ml / 12 reg.
--	------------------

- Imatge i So

Pel que fa a la base de dades amb imatges digitals incorporades tenim 69.413 ítems processats dels quals 32.593 són consultables per pantalla a la Sala de consulta.

A banda de les tasques pròpies de la secció, es dona suport d'atenció al públic a la sala de consulta, suport específic a les consultes d'imatge i so, s'atenen i resolen les comandes resultants i es gestionen i realitzen totes les reproduccions documentals sorgides de l'atenció al públic en general.

Dins el projecte "Mèmorïa oral de la fotografia a Sabadell" iniciat el 2012, s'han dut a terme diverses entrevistes, enregistrades en vídeo, a diverses persones vinculades al món de la fotografia local.

- Biblioteca

S'han catalogat en el Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya (CCUC) un total de 1156 exemplars. Aquest total correspon a:

- les adquisicions per a la col·lecció local de l'any 2013
- una part dels exemplars de reserva de l'AHS pendents de catalogar
- prop de 600 exemplars de la col·lecció del fons personal d'Andreu Castells

De les 1.156 obres catalogades al CCUC l'any 2013, 101 exemplars han estat noves altes en l'esmentat catàleg, és a dir, es tracta d'obres que, en el conjunt de les biblioteques catalanes que integren els seus fons en el CCUC, només es poden trobar a l'AHS.

Es finalitza, juntament amb Gisela Figueras, l'elaboració d'una bibliografia exhaustiva sobre l'obra de l'historiador i metge sabadellenc Antoni Bosch i Cardellach, que ha de completar un estudi profund sobre la seva figura que s'ha de publicar. Es redacta un informe-estudi dels resultats d'aquesta recerca.

Es realitzen, conjuntament amb la secció d'hemeroteca, un seguit de visites, amb la finalitat de conèixer l'estat de la qüestió en l'àmbit del programari lliure per a la catalogació bibliogràfica i arxivística, a l'espera de poder incorporar algun d'aquests recursos gratuïts a la gestió dels materials hemerogràfics i bibliogràfics de l'AHS.

S'ha col·laborat en l'exposició organitzada amb motiu de l'aniversari dels 30 anys d'Arxiu a la Casa Ponsà, tant en allò referit als exemplars mostrats al Casal Pere Quart com als que s'han exhibit a la biblioteca del Vapor Badia, en aquest cas consistent en una mostra de programes de Festa Major antics (1887-1954).

Al llarg de l'últim trimestre de l'any, s'assumeix des d'aquesta secció el processament de l'hemeroteca corrent.

Des de la secció es continua fent el suport en l'atenció al públic de la sala de consulta de l'AHS.

- **Hemeroteca**

Cal tenir en compte que l'Hemeroteca ha comptat durant l'any 2013 amb la dedicació d'una persona amb reducció de jornada, i a partir del mes de setembre amb baixa per maternitat.

Juntament amb la secció Biblioteca, es finalitza la base de dades sobre l'obra completa de l'historiador i metge sabadellenc Antoni Bosch i Carderllach, bo i completant-la amb la recerca documental a diversos centres, com la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, l'Arxiu Diocesà de Barcelona, l'Arxiu Històric de la Diputació de Girona o la Univeritat de Barcelona. Es redacta un informe-estudi dels resultats d'aquesta recerca que es presenten en unes jornades organitzades per la FBC el mes d'octubre a Sabadell.

Es continua la catalogació de l'hemeroteca corrent, retrospectiva local i algunes hemeroteques privades al CCUC, entrant en total dels que s'entren 437 registres, dels que 237 són noves altes de publicacions al catàleg.

De les hemeroteques privades es cataloguen els exemplars cedits per Jaume Avellaneda i es comença la catalogació de l'hemeroteca del fons Turull. Aquesta col·lecció està formada per 452 publicacions periòdiques –que es descriuen a l'aplicació bade de dades Hemeroteca- i es comença la seva inclusió al CCUC, de les que s'entren fins el moment 92 títols, dels quals 26 són en la seva majoria

publicacions internacionals inèdites que no s'han trobat en cap altre catàleg en línia del món.

S'unifiquen tots els catàlegs en paper de les hemeroteques presents a l'AHS per tal de facilitar un únic punt d'accés a les publicacions.

Es realitzen un seguit de visites i anàlisi de programari lliure per a la catalogació bibliogràfica i arxivística, així com de repositoris digitals, a l'espera de poder incorporar algun d'aquests recursos gratuïts a la gestió dels materials hemerogràfics i bibliogràfics de l'AHS.

Es digitalitzen tots els números de la revista sabadellenca "El Trabajo" (1899-1913). Per tal de completar la col·lecció es demanen els números mancants a la Biblioteca de Catalunya i a l'*International Institute of Social History d'Amsterdam*. En total es digitalitzen 1.400 planes que sumades a la resta de pàgines digitalitzades d'hemeroteca ja arriben a la xifra de 58.332 pàgines digitalitzades d'hemeroteca. S'inicien les gestions per tal de posar aquesta publicació disponible al portal ARCA.

També es treballa en el manteniment del web 2.0 a través de la xarxa Facebook.

L'Hemeroteca dóna suport a l'atenció a sala i a la direcció, en especial durant aquest 2013 s'ha col·laborat en l'organització i les tasques de comunicació de la commemoració de l'aniversari dels 30 anys de la Casa Ponsà com a Servei d'Arxiu.

Difusió

1. Objectius

Els objectius generals d'aquest programa per a 2013 eren l'atenció presencial dels usuaris la sala de consulta de l'AHS, l'atenció escrita i la generació de productes editorials per a la difusió dels fons o de les activitats de l'AHS, inclosa la web de l'AHS

2. Actuacions

D'acord amb el programa de treball per a 2013, les actuacions previstes eren, en síntesi, les següents:

1. Atenció presencial dels usuaris.
2. Servei de reprografia documental i fotogràfica (processos analògics o digitals).
3. Atenció telefònica.
4. Atenció escrita
5. Recerques per a la preparació de consultres
6. Gestió dels préstecs a l'Ajuntament
7. Sortides i retorns de protocols del notari-arxiver
8. Sortides i retorns d'expedients dels Jutjats de Sabadell
9. Selecció de la documentació, preparació per al transport, préstec administratiu, etc. de documentació històrica sol·licitada per entitats i associacions o necessària per als projectes de l'OAMA.
10. Coordinació editorial de la revista Arraona.
11. Actualització del web.
12. Realització de les visites tècniques i escolars.
13. Realització de les visites comentades durant la Festa Major i el Dia Internacional dels Arxius (9 de juny).
14. Actes de celebració del 30 aniversari de la inauguració de la Casa Ponsà.

2.1 Servei al públic

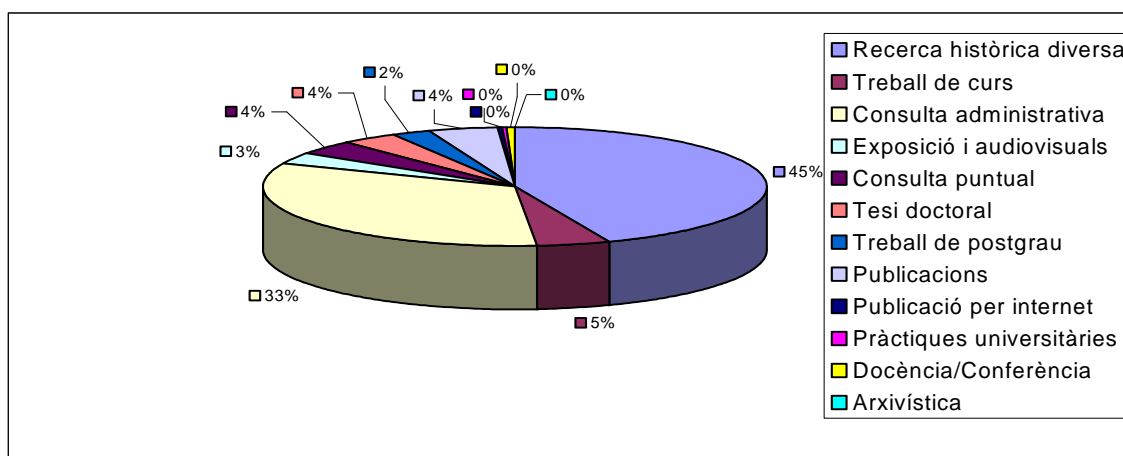
Nombre d'usuaris i consultes per tipus d'usuari, 2013.

	Usuaris	Consultes
Investigador	681	1.697
Ciudadà –no investigador-	718	1.764
Personal de l'Ajuntament	176	486
Estudiant	33	33
Estudiant universitari	101	166
Administratius de la gestió privada	295	495
Documentalista i periodista	98	213
Altres administracions públiques	3	5
Total	2.105	4.859

Nombre d'usuaris i consultes per objecte de recerca

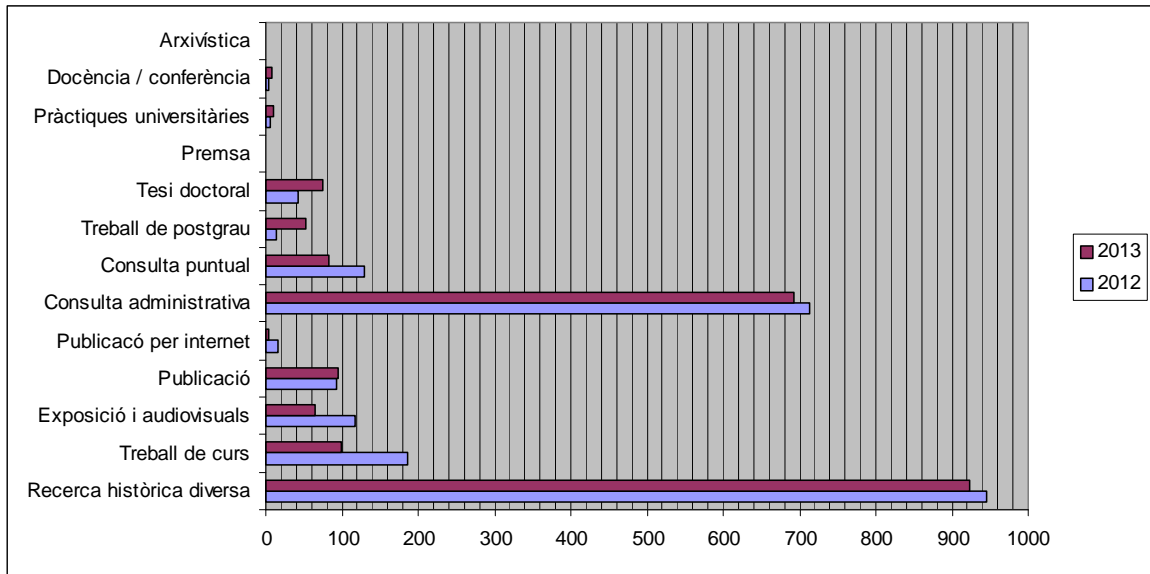
	Usuaris	Consultes
Recerca històrica diversa	923	2260
Treball de curs	98	154
Consulta administrativa	692	1291
Exposició i audiovisuals	65	124
Consulta puntual	82	71
Tesi doctoral	75	398
Treball de postgrau	52	225
Publicacions	94	278
Publicació per internet	5	10
Pràctiques universitàries	10	14
Docència/Conferència	8	31
Arxivística	1	3
Total	2.105	4.859

Distribució percentual dels usuaris segons l'objecte de recerca

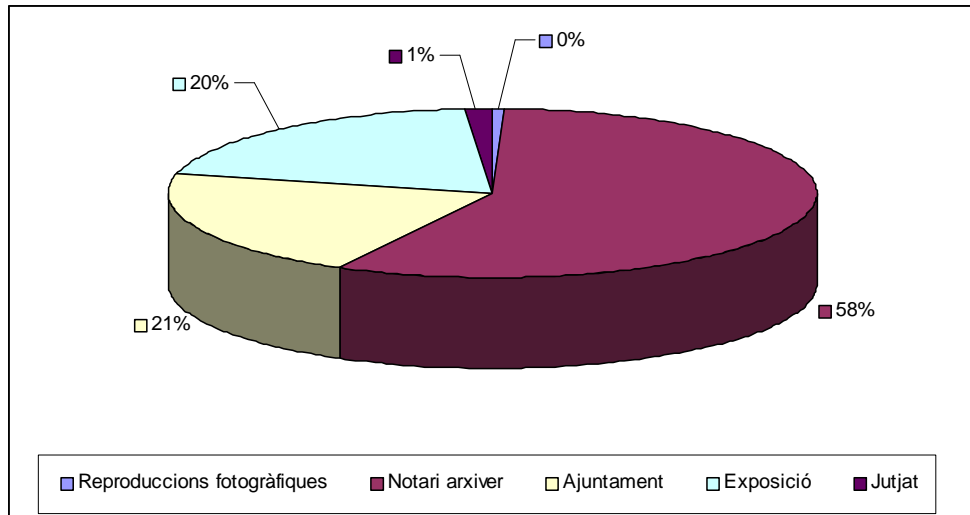
Evolució dels usuaris per objecte de recerca, 2012-2013.

	2012	2013
Recerca històrica diversa	945	923
Treball de curs	185	98
Exposició i audiovisuals	118	65
Publicació	93	94
Publicació per internet	17	5
Consulta administrativa	713	692
Consulta puntual	129	82
Treball de postgrau	14	52
Tesi doctoral	42	75
Premsa	2	0
Pràctiques universitàries	7	10
Docència / conferència	5	8
Arxivística	0	1
Total	2.270	2.105

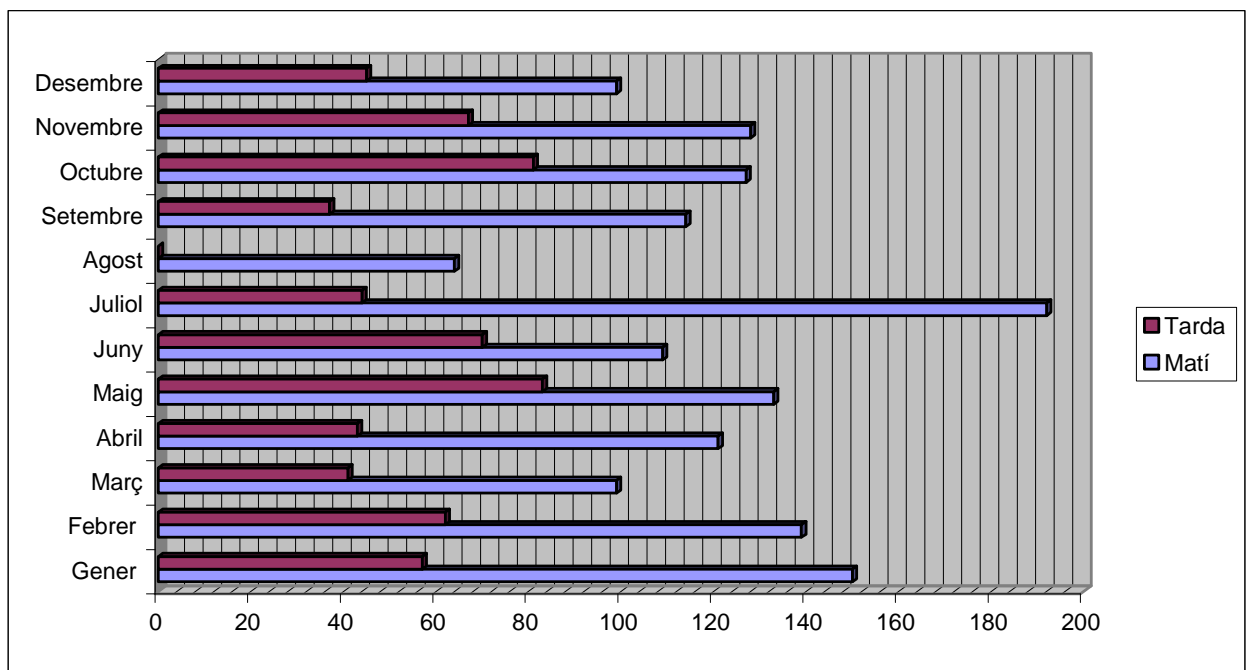
Nombre de préstecs per tipus de sortida.

Reproduccions fotogràfiques	5
Notari arxiver	575
Ajuntament	210
Exposició	199
Jutjat	15
Total	1.004

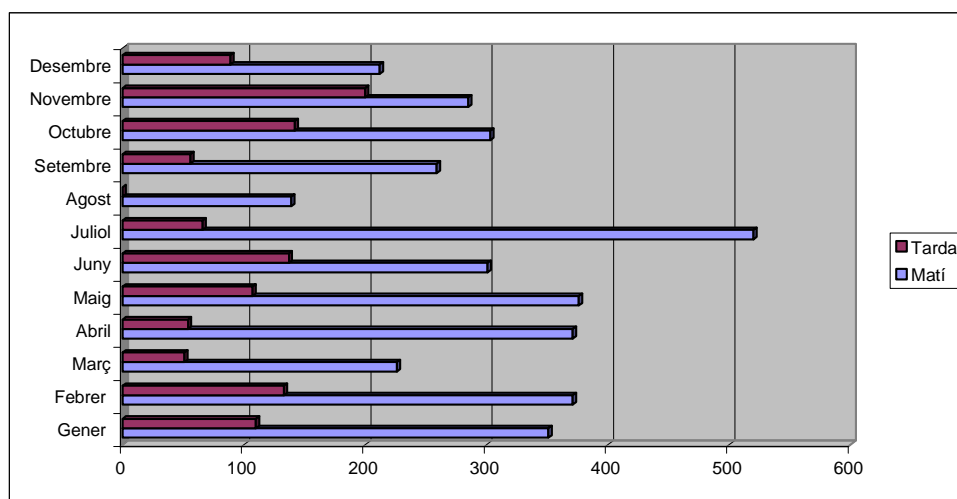
Distribució d'usuaris per mesos i torns

	Matí	Tarda	Total
Gener	150	57	207
Febrer	139	62	201
Març	99	41	140
Abril	121	43	164
Maig	133	83	216
Juny	109	70	179
Juliol	192	44	236
Agost	64	0	64
Setembre	114	37	151
Octubre	127	81	208
Novembre	128	67	195
Desembre	99	45	144
Total	1.475	630	2.105

Distribució de consultes per mesos i torns

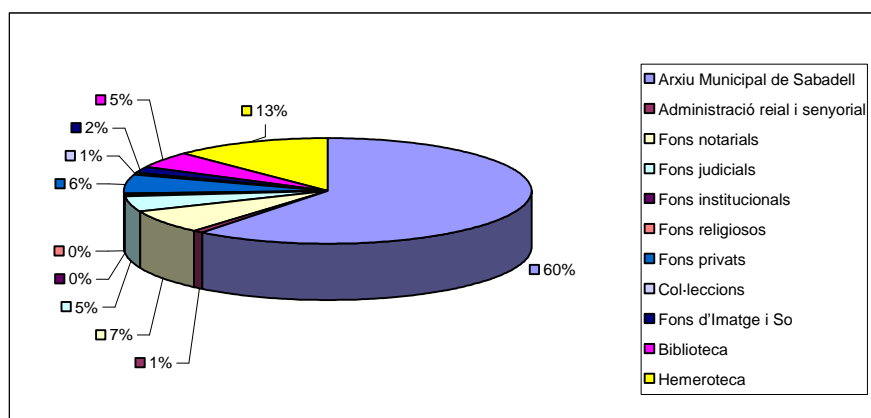
	Matí	Tarda	Total
Gener	351	110	461
Febrer	371	133	504
Març	226	51	277
Abril	371	54	425
Maig	376	107	483
Juny	301	137	438
Juliol	520	66	586
Agost	139	0	139
Setembre	259	56	315
Octubre	303	142	445
Novembre	285	200	485
Desembre	212	89	301
Total	3.714	1.145	4.859

Consultes per fons d'arxiu.

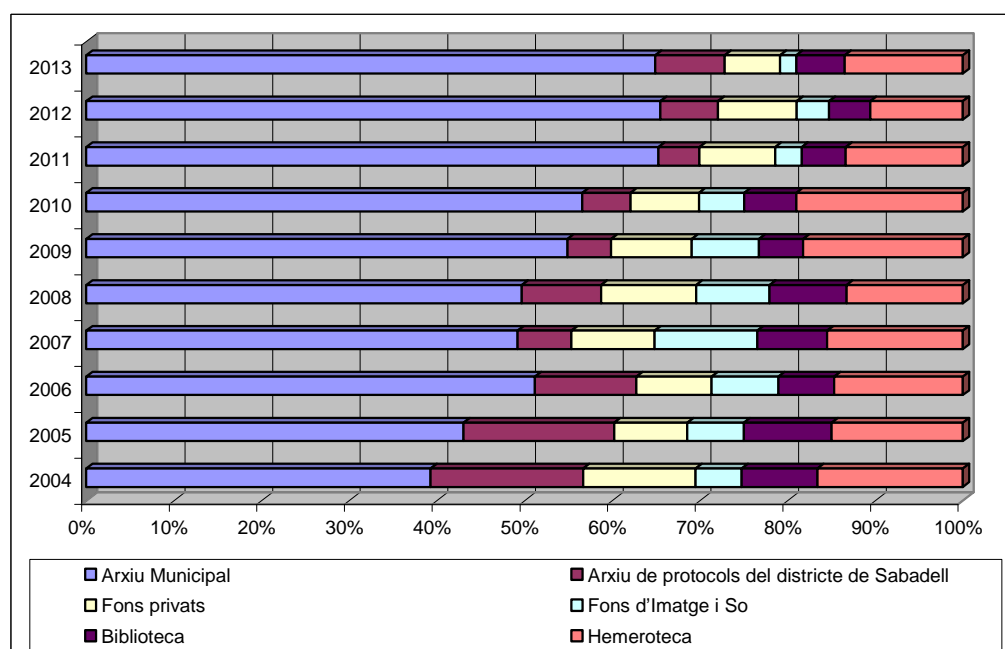
Arxiu Municipal de Sabadell	2.936
Administració reial i senyorial	41
Arxius notariais	356
Fons judicials	237
Fons institucionals	12
Fons religiosos	23
Fons privats	286
Col·leccions	27
Fons d'Imatge i So	84
Biblioteca	249
Hemeroteca	608
Total	4.859

Distribució percentual de les consultes per fons d'arxiu

Evolució decennal. Fons més consultats

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Arxiu Municipal	1.970	2.181	2.707	2.388	2.693	2.794	2.717	3.695	3.293	2.931
Arxiu de protocols del districte de Sabadell	873	873	612	298	490	255	264	264	331	356
Fons privats	643	422	454	461	589	468	375	489	452	286
Fons d'Imatge i So	264	327	403	568	453	391	249	172	185	84
Biblioteca	433	509	338	387	476	257	284	284	236	249
Hemeroteca	832	758	775	751	720	927	912	756	531	608
Total	5.015	5.070	5.289	4.853	5.421	5.092	4.801	5.660	5.028	4.514

Reproducció documental generada pel servei d'atenció al públic

	2010	2011	2012	2013
Fotocòpies b/n (DIN A4 / DIN A3 / plànols)	8.047	7.214	7.963	8.673
Fotocòpies color (DIN A4 / DIN A3)	116	23	65	16
Impressions des de CD/DVD (DIN A4 / DIN A3)	1.393	453	696	214
Impressions de captures digitals (color / tòner)	1.402	861	778	921
Imatges carregades en CD/DVD	2.155	2.215	1.791	826
CD/DVD	82	89	81	40
Fotografies (en suport paper)	50	36	32	-
Altres (diapositives, vídeos, cintes cassette,...)	31	29	5	12

2.2. Difusió i explotació del fons

Investigacions:

ACHE VICENTE, Josep

Història de l'escorxador de Sabadell. Futura publicació.

ALAVEDRA BOSCH, Josep

Història de l'escorxador de Sabadell. Futura publicació.

ALBARDANER LLORENS, Francesc

Envelats de la Festa Major de Sabadell. Història dels envelats de Festa Major a Catalunya. Investigació particular.

ALMUNI ARCAS, Josep Maria

Vagues a Sabadell. Col·laboració a Ràdio Sabadell.

ASLA LLOBET, Josep Maria

Genealogia familiar. Investigació particular.

BACH NÚÑEZ, Miquel

Editorials del diari de Sabadell d'Armand Obiols (Joan Prat). Propera edició de la Fundació La Mirada.

BENAU BERENQUER, Josep Maria

Història de l'Arxiu Històric de Sabadell. Conferència dins els actes de la celebració "30 anys de la Casa Ponsà".

BOFARULL SOLÉ, Joan

Investigació sobre les Festes Populares catalanes.

CAMPOY COLLADO, Glòria

Història de Can Feu. Investigació particular.

CASAMARTINA PARASSOLS, Josep

Joan Vilatobà. Exposició de l'obra del fotògraf sabadellenc a la galeria d'art A34 de Barcelona.

COMADRAN ORPÍ, Marc

Noucentisme a Sabadell. Tesi doctoral dirigida per Jaume Aulet. UAB.

CORRALES BURJALÉS, Laura
La impremta Berga i els gravats al s. XIX. Tesi doctoral codirigida per Antoni Moliner i Rafael Cornudella. Universitat Autònoma de Barcelona.

DEU BAIGUAL, Esteve
Recuperació de la Memòria Històrica Sabadellenca. Futura publicació.

DOMÈNECH GIRVENT, Ma. CARME
Genealogia familiar. Investigació particular.

ESTADELLA SERRAT, Marcel
Història dels autobusos de Sabadell. Investigació per a ARCA (Associació per a la recuperació i conservació d'autobusos).

FARRÉS SABATER, Josep Maria
Història de l'Associació Pro Disminuïts Psíquics de Sabadell. Publicació d'un recull històric en motiu de la celebració del 50è aniversari de l'entitat.

FERNANDEZ LÓPEZ, Lluís (UES)
Cent anys d'excursionisme a Sabadell. Futura publicació.

FERRÉ BALDRICH, Meritxell
El feminisme durant la transició democràtica a Catalunya. Tesi doctoral dirigida per Montserrat Duch. Universitat Rovira i Virgili.

FONTDEVILA CHAVARRIA, Francesc.
Història del Club Natació Sabadell. Recerca per la pròpia entitat.

GASSOL BELLET, Olívia
Obra de Joan Oliver. Preparació de l'edició de dècimes Salvador Espriu – Joan Oliver.

GISBERT TRAVERIA, Meritxell
La portada d'aigua a Sabadell. Universitat de Barcelona. Possible publicació i participació en seminaris.

GÓMEZ MENOR, Josep
Història del Mercat Central. Projecte "El patrimoni al desQobeRt". IES Agustí Serra .

JUAN PAUMIOLA, Albert.
Genealogia familiar. Investigació particular.

LÓPEZ ESTUDILLLO, Antonio
Conflictes rabassaires, 1882-1883. Universitat de Girona.

LÓPEZ LÓPEZ, Maria Begoña
Agustí Borgunyó: l'obra de veu i piano i l'obra coral. Tesi doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona.

MAIQUEZ MARTÍNEZ, Javier
Història del futbol a Sabadell. Possible publicació.

MARÍN SELLARÈS, Laia

Evolució constructiva dels projectes d'obres de promoció oficial entre els anys 50 i 60 (provisional). Tesi doctoral dirigida pel Dr. Antoni Paricio. Doctorat en "Tecnologia de l'edificació" a la Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona de la Universitat Politècnica de Catalunya.

MARTÍNEZ SEGUER, Núria

La Realitat Assejada: Posicionaments Creatius de la Universitat de Barcelona. Tesi doctoral dirigida per Manuel Laguillo Menéndez. Universitat de Barcelona.

MARRUGAT DOMÈNECH, Jordi

Correspondència Obiols-Carné. Futura edició. Fundació La Mirada.

MONRABÀ BAGAN, Josep

Genealogia familiar. Investigació particular.

NADAL PIQUÉ, Francesc

La cartografia del projecte de reforma i eixample de Miquel Pascual (1880-1886). Jornades: "La representació cartogràfica de la ciutat a la Península Ibèrica (segles XVII-XIX)". Barcelona, 2-4 octubre 2013

OCIO CASAMARTINA, Patxi

"Patrimoni artístic: Sabadell, guerra civil". Tesina del màster d'anàlisi i gestió del patrimoni artístic dirigida per Maria Garganté. Universitat Autònoma de Barcelona.

OLMO PAGÁN, Alfonso del

Estudi patrimonial d'una finca urbana inclosa en el PEPPS. Defensa d'una intervenció arquitectònica davant la Taula de Patrimoni de l'Ajuntament de Sabadell.

PONT MUÑOZ, Joaquim

"Evolució arquitectònica del nucli antic de Sabadell". Projecte de recerca becat per l'Institut d'Estudis Catalans.

QUIRANTES ESTEBAN, Robert Carles

Investigació sobre músics que acompanyaven als gegants: Festes Majors 1900-1950). Exposició.

RAMÍREZ SALGADO, Adriana

"Representacions d'identitat cultural en la fotografia regional: els casos de Guerrero, Aparicio i Casañas -1925-1935". Tesi doctoral dirigida per Fernando Herráiz García. Facultat de Belles Arts de la Universitat de Barcelona.

REBÈS MOLINA, Salvador

Biografia del farmacèutic Josep Subirana i Vila. Possible publicació a la Societat Catalana de Llengua i Literatura.

RIBERA RIERA, Jaume

Genealogia familiar. Investigació particular.

RIERA CARRILLO, Núria

Història de la família de Pau Colomer Olivé. Edició d'un documental de difusió privada.

ROCAMORA RAMONET, Amadeu
Genealogia familiar. Investigació particular.

RODÉS RODÉS, Ramon
Recerca genealògica: els Domènec de Sant Vicenç de Jonqueres. Investigació particular.

ROIG DEULOFEU, Albert
Recerques diverses a l'entorn del patrimoni arquitectònic i urbanístic sabadellenc: casa Corominas, casa Brujas,...

ROF COSTALS, Ricard.
Recerca sobre la festa del "Millor Esportista de Sabadell", des de 1951.

RUIZ ÁLVAREZ, Asunción Ángeles
Investigació pel treball del Màster en Arxivística i Gestió de documents. UAB

SÁNCHEZ AZNAR, Joan Anton
Gustau Vila i Bergadà (*GRAPA*). Possible publicació.

SELMA LORENTE, Gonzalo
Buidat de la sèrie "Matrius dels rebuts d'enterraments" del fons Municipal. Elaboració d'una base de dades . Dins el projecte "Enxarxeu-ho" de la Societat Catalana de Genealogia, Heràldia, Sigil·lografia, Vexil·lologia i Nobiliària.

SERRA ROF, Sebastià
Tntorers a Sabadell. Exposició al Museu d'Història de Sabadell. Festa Major 2013.

SERRACANT CAMPS, Maties
La transformació de la ciutat industrial, 1978-2013. Publicació a Quaderns d'Arxiu de la Fundació Bosch i Cardellach.

SILVESTRE GRAU, Fidel
Genealogia familiar. Investigació particular.

TORRAS TILLÓ, Santi
El convent dels Caputxins. Possible publicació a la revista Arraona.

TUDELA TORRAS, Joaquim.
Recerques relatives a diversos elements patrimonials de Sabadell. Investigació particular.

URGELL COMELLAS, Xavier
Genealogia familiar. Investigació particular.

ZAMBUDIO DÍAZ, Miquel
Biografia de Salvador Sarrà Serravinyals. Possible publicació.

Participació en exposicions mitjançant préstec de documents originals

- "Tints i colorants a Sabadell. Una història que ve de lluny". Museu d'Història de Sabadell, setembre de 2013-abril de 2014
- Exposició sobre el fotògraf Joan Vilatobà. Galeria A34. Galeria A34 (Barcelona), octubre de 2013-gener de 2014.

Programa pedagògic

- 13 de febrer. Institut Puig de la Creu (Castellar del Vallès). 1r Batxillerat. 11 alumnes.
- 15 de febrer. Institut Puig de la Creu (Castellar del Vallès). 1r Batxillerat. 11 alumnes.
- 14 de juny. Vapor Llonch: Promoció Econòmica. Curs d'Auxiliars Administratius. 8 alumnes
- 28 de novembre. Vapor Llonch: Promoció Econòmica. Servei Prelaboral. 7 alumnes.

Publicacions de l'Arxiu

Es treballa en l'edició del número 34 de la revista *Arraona*, previst per a l'any 2014.

Commemoració del 30è aniversari de la Casa Ponsà com a seu de l'Arxiu Històric de Sabadell.

Presentació.

L'any 1978 hi va haver una iniciativa de diversos investigadors i persones vinculades a la ciutat, molts d'ells membres de la Delegació Local del Col·legi de Doctors i Llicenciats que, constatant el mal estat en què es trobava l'Arxiu municipal, aleshores ubicat a les golfes de l'Ajuntament, va elaborar un informe reclamant la resolució d'aquella situació, i provocant una reflexió sobre la importància de preservar el patrimoni documental de la ciutat com a element essencial per a la història de la ciutat i la seva identitat, i també com a eina de servei administratiu al propi Ajuntament i al ciutadà.

Els signataris de l'informe foren Josep M. Benaul, Jordi Calvet, Manel Larrosa, Andreu Castells i Esteve Deu.

Com a resultat d'aquella reivindicació, l'Ajuntament de Sabadell va prendre tota una sèrie de decisions, entre les quals cal destacar la constitució del Patronat de l'Arxiu Històric de Sabadell (avui, fusionat amb l'OAMA), l'adquisició de la Casa Ponsà com a seu de l'Arxiu, i l'encàrrec a Andreu Castells, historiador, artista i impressor, d'encapçalar el projecte com a director de l'Arxiu.

El 12 d'abril de 2013 va fer 30 anys que l'Arxiu es va inaugurar a la seva seu de la Casa Ponsà, i l'AHS cregué oportú organitzar, amb la col·laboració d'alguns dels protagonistes d'aquell moment, un seguit d'actes adreçats a tots els públics amb l'objectiu de mostrar la transcendència de la decisió presa en aquells moments d'inici de la democràcia al país, així com la importància del patrimoni documental custodiat, la cura que s'ha tingut de les instal·lacions, així com l'evolució de l'Arxiu, tant en allò referit

al creixement documental com als serveis que presta, el fruit de les investigacions i publicacions generades a partir de la consulta dels seus documents, etc.

En definitiva, es tractava de subratllar la importància de la memòria en la construcció del present, de com n'és de fonamental saber d'on venim per a saber qui som, i que això només és possible conservant la nostra història documental. Aquella iniciativa de fa 30 anys ens ha permès tenir un model d'arxiu absolutament lligat al passat i al present de la ciutat, i per tant els hem d'agrair el que som. Finalment, recordar la importància que en l'acreciment i en l'enriquiment de l'arxiu han tingut i tenen les donacions dels particulars, famílies i empreses. El gran volum de donacions que arriben any rere any demostren que l'arxiu és reconegut entre els ciutadans com aquesta figura de garant i preservador del patrimoni documental i la memòria de la nostra ciutat.

Per a posar negre sobre blanc el programa de commemoració, es constituí un grup de treball compost pels Srs. Josep M. Benaül, Isidre Carné, Oriol Civil, Esteve Deu, Manel Larrosa i Joan Comasòlivas, director de l'AHS.

DESENVOLUPAMENT DEL PROGRAMA

EXPOSICIONS

FESTA MAJOR DE SABADELL

Els actes començaren el dia 6 de setembre de 2013, amb la inauguració, pel regidor de Cultura, Sr. Joaquim Carné i Jordana, (coincidint amb la Festa Major), de l'exposició *Un lloc per a la memòria. 30 anys de Servei d'Arxiu a la casa Ponsà*, fruit de la selecció d'una mostra significativa dels documents que conserva l'AHS: els més antics, els més importants, els més vistosos... La mostra, comissariada per Jordi Torruella, arxiver (AHS) i Genís Ribé, tècnic del MHS, va tenir una gran afluència de públic, i reflectí prou bé, al nostre entendre, la riquesa del patrimoni documental de la ciutat, amb documents des del segle XII i de les més diverses procedències. Val a dir que el patrimoni documental oficial de l'AHS s'ha enriquit considerablement al llarg d'aquests 30 anys gràcies a les nombrosíssimes aportacions d'institucions, empreses i particulars que han confiat en l'Arxiu i han cedit els seus documents: fons d'empreses, d'associacions i entitats, de nissagues familiars i persones a títol individual (músics, escriptors, etc). L'exposició tingué una extensió a la Biblioteca del Vapor Badia, on es mostrà una selecció de programes de Festa Major d'entre 1890 i 1945, també procedents de l'AHS.

Aquella mostra deixava prou clar que podem sentir-nos orgullosos d'aquest patrimoni i de la institució que el custodia. El patrimoni esdevé un pòsit que ve a ser com el nostre ADN, que constitueix el nostre carnet d'identitat ciutadana, amb episodis blancs, negres i grisos, però ben nostres, únics i irrepetibles.

També dins els actes de la Festa Major de Sabadell, s'amplià la ja tradicional visita guiada a l'edifici, incrementant el nombre de sessions de les habituals 2 fins a 5.

DIA MUNDIAL DEL PATRIMONI AUDIOVISUAL

En el marc de la Commemoració del Dia Mundial del Patrimoni Audiovisual, el 27 d'octubre de 2013 es penjà al canal de VIMEO de l'AHS la pel·lícula de l'Exposició de la Festa Major *Un lloc per a la memòria. 30 anys de Servei d'arxiu a la Casa Ponsà*, amb guió de Montse Mañosa i Isabel Pardo, i realització de David González (AHS). Vimeo és un servei que te permet crear un canal de videos a Internet, de forma fàcil i sense publicitat.

CONFERÈNCIES

Orígens i formació de l'Arxiu Històric de Sabadell: un model singular.

El 6 de novembre de 2013 es dugué a terme la conferència de Josep Maria Benaul, professor d'història econòmica de la UB i ex-director de l'AHS, *Orígens i formació de l'Arxiu Històric de Sabadell: un model singular*. Efectivament, vam tenir el privilegi de poder conèixer la història d'aquests fets de la mà d'un dels seus protagonistes, i posteriorment director de l'AHS entre 1986 i 1991, succeint així Andreu Castells. Josep M. Benaul no només coneix els *intrínquils* d'aquella època sinó que, amb posterioritat al seu pas per l'AHS, n'ha estat un usuari constant, i ha pogut seguir l'evolució del servei i l'acreciment dels fons que s'ha anat produint, fruit en molts casos de les donacions dels particulars, famílies i empreses. Com a historiador, coneix també l'aportació bibliogràfica i historiogràfica que ha estat possible gràcies al servei que duu a terme l'AHS, de manera que esdevé una veu més que autoritzada per a parlar-ne.

Josep M. Benaul (Sabadell, 1951) es va doctorar a la Facultat de Lletres de la Universitat Autònoma de Barcelona l'any 1991 amb el treball *La indústria tèxtil llanera a Catalunya, 1750-1870. El procés d'industrialització al districte industrial de Sabadell-Terrassa*, dirigida per Jordi Maluquer de Motes. Des de 1997 és professor titular numerari a la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials de la Universitat de Barcelona. Ha publicat diversos articles d'Història i Història econòmica a revistes especialitzades, capítols de llibres i llibres, i ha participat en nombrosos congressos, simposis i projectes de recerca de la seva especialitat.

Les cessions a l'AHS d'origen privat, 1983-2013

Aquesta conferència anà seguida, el 16 de gener de 2014, de la de Joan Comasòlivas i Font, director de l'AHS i del MHS, *Les cessions a l'AHS d'origen privat, 1983-2013*, en què va exposar com es va produir l'esmentat procés de diversificació. L'objectiu d'aquella ponència era fer una breu repassada a quina va ser la resposta ciutadana a la crida dels representants públics, l'any 1983, a la cessió de documents privats, amb l'objectiu de convertir un arxiu amb fons essencialment oficials, en l'Arxiu de la Ciutat, és a dir, on les fons es diversifiquessin de tal manera que els investigadors i estudiosos hi poguessin trobar molta més informació i de les més diverses procedències. La conclusió és que allò que teníem a finals del franquisme i allò esdevingut en matèria de cessions a l'AHS en els 30 anys següents dona com a resultat la constitució d'un veritable centre de conservació del gruix del patrimoni documental de la ciutat i una producció traduïda en estudis acadèmics, publicacions, treballs periodístics, audiovisuals, etc inconcebibles abans d'aquest procés. I un patrimoni recollit de valor incalculable per a les generacions futures. Comasòlivas féu un repàs de les diferents tipologies jurídiques de les cessions, els àmbits temàtics d'aquestes (fons comercials i d'empresa, fons personals, fons patrimonials, fons d'entitats i associacions), i una breu incursió en els fons de caire institucional que també han ingressat a l'AHS. Esmentà les donacions més rellevants i apuntà alguns títols i temes referits a la producció científica elaborada en base a aquesta diversificació de fons. Finalment, féu una reflexió sobre la dimensió humana i patrimonial de les cessions a l'AHS: unes reflexions sobre la llarga experiència de recollir tants fons de procedències tan diferents.

CURSOS.

Fotos en Conserva: Mitjans casolans per a conservar els teus records.

L'acte següent d'aquest programa de commemoració fou els dies 1 i 15 de març de 2014, i consistí en l'edició del curs *Fotos en Conserva* (tècniques per a la conservació de les fotografies domèstiques) realitzada per diversos membres de l'entitat Fotoconnexió. Aquest curs tenia per objectiu oferir unes primeres pautes per a la identificació i conservació de documents fotogràfics que es guarden en arxius familiars. Alhora, es pretenia promoure la implicació dels participants del taller en la conservació de les seves fotografies, tot aprenent nocions bàsiques d'alguns dels procediments fotogràfics més comuns, així com d'alguns dels formats i càmeres més significatius.

La metodologia del curs consistí en la realització de dues sessions estructurades en quatre parts (història de la fotografia, criteris per a la classificació i ordenació del nostre arxiu, receptes senzilles per a la conservació de les fotografies i introducció a la imatge digital) en les quals es donaren unes pautes bàsiques i teòriques combinades amb la presentació d'exemples pràctics. El taller estava pensat principalment per a aquelles persones que conserven fotografies en el seu àmbit domèstic i/o que tenen interès en la fotografia.

Fotoconnexió és una associació cultural sense ànim de lucre nascuda l'any 2011. La seva finalitat és la investigació, conservació, difusió de la fotografia i el patrimoni audiovisual en tots els seus aspectes, principalment, en l'àmbit català.

Els membres de Fotoconnexió són professionals i amateurs que provenen de diferents àmbits, públics o privats, amb un interès comú per l'estudi de la fotografia i l'audiovisual. Les especialitats dels integrants del grup són tan variades com complementàries i les més representades són les de fotògrafs, arxivers, bibliotecaris, professors d'Història de l'Art, col·leccionistes i investigadors entre d'altres.

Actualment, Fotoconnexió col·labora en diferents projectes com la digitalització i documentació de les fotografies que va fer Francesc Boix (el fotògraf del camp d'extermini nazi de Mauthausen) durant la Guerra Civil espanyola o la recuperació i valorització de l'estudi fotogràfic Daguerre del barceloní barri de Sants, un dels més antics de la ciutat.

Curs pràctic d'introducció a la paleografia

Els dies 20, 21, 27 i 28 de maig de 2014 es dugué a terme la realització del *Curs pràctic d'introducció a la paleografia*, a càrrec del professor Albert Martí i Arau. L'objectiu d'aquest curs de paleografia era proporcionar les eines bàsiques per llegir, transcriure i comprendre documents d'època medieval i moderna, escrits tant en català com en llatí.

Per a fer-ho, es treballà amb una selecció de textos que, a més de permetre adquirir aquestes tècniques paleogràfiques, també endinsaren els participants en un dels fenòmens més transcendents de la història de Catalunya: la profunda crisi del deute que hagueren d'experimentar les institucions catalanes en aquell període, especialment les municipals.

L'endeutament afectà a tots els substrats de la societat catalana, amb la qual cosa els textos lliurats il·lustraven una àmplia gamma de tipologies documentals, procedents de diverses institucions: les Corts (capítols de donatius), la Diputació del General

(generalitats, censals), els municipis o universitats (actes de Consells, documentació fiscal i financera) i les oficines notariales (concòrdies, testaments, capítols matrimonials, etc.).

Al llarg del curs es donaren les claus per a comprendre l'escriptura gòtica i les seves principals abreviatures en els textos llatins, a més d'una introducció a l'escriptura humanística. L'objectiu final era que els alumnes assolissin unes normes bàsiques de paleografia per a poder fer les transcripcions dels textos.

Albert Martí Arau és llicenciat en Humanitats per la Universitat Pompeu Fabra (UPF), llicenciat en Teoria de la Literatura i Literatura Comparada per la Universitat de Barcelona (UB) i llicenciat en Documentació per la Universitat Oberta de Catalunya (UOC). Entre altres, ha format part com a personal investigador (FPI) del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) del Ministeri de Cultura dins del projecte "crèdit públic en la Catalunya baixmedieval: els protagonistes del deute". I acredita experiència com acatador de fons patrimonials i com a docent en matèria de paleografia.

Aula d'extensió universitària.

En el marc de la col·laboració amb els actes de commemoració del 30è aniversari de la inauguració de la casa Ponsà com a seu de l'Arxiu Històric de Sabadell, l'aula Universitària de la gent gran acollí una conferència dedicada al tema dels arxius i els drets humans. Aquesta conferència, que excepcionalment fou oberta a tots els públics, es dugué a terme en tres edicions, els dies 7 (Fira de Sabadell) i 28 d'abril de 2014 (Auditori de Caixa Sabadell), i anaren a càrrec de Ramon Alberch i Fugueras, director de l'Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents de la UAB i President d'Arxivers Sense Fronteres Internacional. En aquesta conferència, Alberch féu un recorregut sobre el valor dels arxius històrics per a reivindicar la veritat, la memòria i els Drets Humans i reivindicà el valor testimonial dels documents històrics. Els papers sempre han tingut una vàlida testimonial, la UNESCO en fa referència en el marc dels règims repressius que donen testimoni sobre els casos de violació dels drets humans i crims de guerra. És necessari, doncs, posar-los al servei de la justícia per tal de jutjar els responsables i poder indemnitzar les víctimes. Una exposició farcida d'anècdotes sobre les seves experiències dins el món arxivístic relacionades amb la recuperació dels arxius de les dictadures a llatinoamèrica, Bosnia Erzegovina, etc, i amb el to apassionat i comunicatiu que el caracteritza.

Ramon Alberch i Fugueras (Girona, 1951) és Historiador i arxiver. Llicenciat en història per la Universitat Autònoma de Barcelona. Ha estat director de l'Arxiu Municipal de Girona (1978-89), arxiver en cap de l'Ajuntament de Barcelona (1989-2004) i director de l'Institut Municipal d'Història de Barcelona (1992-1997), i fou un dels cofundadors de l'Associació d'Arxivers de Catalunya i també el seu primer president (1986-93). Del març del 2004 al desembre del 2010 fou subdirector general d'arxius i gestió documental de la Generalitat de Catalunya, càrrec des del qual tingué una participació destacada en les negociacions amb el Govern espanyol relatives al retorn dels Papers de Salamanca.

Conclusions.

Creiem, doncs, que els objectius del programa s'han acomplert, i valorem molt positivament el seu desenvolupament. L'arxiu és un servei inherent al funcionament de tota organització municipal, i per tant la seva existència no és voluntària. Tampoc ho és la seva funció social i cultural, recollida per tota la normativa vigent. Tanmateix, l'Ajuntament de Sabadell ha estat un exemple d'assumpció immediata de les seves

responsabilitats en aquesta matèria des dels inicis de l'anomenada Transició, configurant un model ben particular al servei dels ciutadans, investigadors, i la pròpia administració. El resultat ha estat un model concentrat de conservació del gruix del patrimoni documental de la ciutat, ja fos d'origen públic o privat, i avui en dia continua duent a terme les seves funcions de conservació, acreixement, tractament tècnic i difusió d'aquest patrimoni amb tot el zel possible. Els sabadellencs en poden estar ben orgullosos, i esperem haver-nos-hi apropat un xic més gràcies a aquesta commemoració. Volem expressar un cop més el nostre agraïment més sincer als membres del grup de treball organitzador del programa.

ANNEX

ANNEX: RELACIO D'ENTITATS I PERSONES QUE HAN CEDIT DOCUMENTACIÓ A L'AHS

A/34 (Galeria d'Art. Barcelona)
Acadèmia Catòlica de Sabadell
Agrupació de Veïns de Ca n'Oriac
Ajuntament de Cardona
Ajuntament de Montcada i Reixac
Alliance Française
Amics de l'Art Romànic de Sabadell
ANDI. Associació Síndrome de Down
Archivo Municipal de Errenteria
Armengol Furriols, Artur
Arxiu d'Història de Castellar
Arxiu Fotogràfic de Barcelona
Arxiu Històric Comarcal Terres Ebre
Associació d'Antics Militars de la República
Associació d'Arxivers de Catalunya
Associació de Bipolars i Depressius del Vallès
Associació Sabadell Memorial (ASM)
Avellaneda Camins, Jaume
Balart i Marfany, Ramon
Barberà i Canudas, Jaume
Bayona Palomar, Teresa
Borri Ferran, Montserrat
Bragulat i Majoral, Anna M.
Brossa, Isabel
Buxeda Garcia, Mercè
Calvo i Duran, Ricard
Calzado Corona, Manuel
Carbonell Busoms, Antoni
Càritas Sabadell
Carné i Grané, Isidre
Casal d'Europa Sabadell
Casañas i Guri, Joan
Castells Campanales, Marc
Castells i Solà, Rosa M.
Centre de Normalització Lingüística
Cercle Sabadellès 1856
Cine Club Sabadell
Clerch Regull, Magdalena
Col.legi de Notaris de Catalunya
Comasòlivas Font, Joan
Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana
Corte Inglés, El
Cruells i Raurich, Pol
Deu i Baigual, Esteve
Domènech i Avellaneda, Josepa
Enrich Gregori, Roser
Entesa per Sabadell

Escolà i Mestres, Rosa M.
Escola Música i Conservatori Municipal (Sabadell)
Escola Pia de Catalunya
Església Evangèlica Baptista del Redemptor
Estripa'm Sabadell
Fernández López, Lluís
Ferran i Sol, Joan Antoni
Figueras Cifuentes, Gisela
Fité i Borguñó, Salvador
Fundació Amics Arts i Lletres Sabadell
Fundació Gas Natural
Fundació La Mirada (Sabadell)
Fundació Noguera
Fundació Torre del Palau (Terrassa)
García-Planas i Marcet, Plàcid
Garriga Gusi, Francesc
Garriga Gusi, Josep O.
Giralt Llordés, Lluís
Hernández i Cardona, Àngel Manuel
HIACME, SA (Sabadell)
Homs i Franquesa, Dolors
Institució Bíblica Evangèlica Catalunya
Kolektivo Esperantista Komunista
Kultura Asocio Esperantista
Línia Vallès (Barcelona)
Llibre Viu (Mataró)
Lliga Protectora d'Animals de Sabadell
Llobet Ortíz, Joan
Llorens Llonch, Montserrat
López Alburquerque, Adelino
Luque Fernández, Rafael
Mallol, Alfons
Mañosa Rifé, Montserrat
Mateu Sanges, Elena
Mechó Cunillera, Carme
Mercadé Vergés, Jaume
Mogas, Pau
Molinero Ruiz, Josefina
Monés Farré, Maria Antònia
Monistrol Pons, Joan
Moreno Rico, Xavier
Morràl i Romeu, Eulàlia
Museu d'Art de Sabadell
Museu de Montserrat
Museu del Gas (Sabadell)
Museu d'Història de Sabadell
Museu Marítim (Barcelona)
Nonell Juncosa, Jaume
O.A.R. Gràcia. Club d'Handbol (Sabadell)
Oliva Frago, Ricard
Olivella, Josep
Parc dels Bombers de Sabadell

Pardo Navarro, Isabel
Parròquia de la Puríssima Concepció (Sabadell)
Parròquia de Sant Jordi (Sabadell)
Pladevall Fontanet, Josep M.
Poblet Sallés, Josep
Prats, Àngels
Queraltó i Plans, Joana
Renom Gambús, Josep
Renom i Pulit, Esteve
Renom i Pulit, Mercè
Riba i Güell, Fidel
Ribas Oliver, Rafael
Rios Masanell, Joan
Rof i Costals, Ricard
Romeu Mazarico, Ramon
Rosselló Muñoz, Joan
Ruiz Díaz, Teresa
Salvador Padrosa, Montserrat
Saura Conesa, Simón
Síndic Municipal de Greuges de Sabadell
Societat Catalana de Genealogia, Heràldica, Sigil·lografia
Tarrés Margarit, Ramon
Tèrmens i Ribas, Antoni
Traç d'Art (Sabadell)
Unió Excursionista de Sabadell
Unnim Obra Social
Valls i Vila, Jaume
Vega i Castellví, Mercè
Vilatobà i Taulé, Isabel